

2023

ÅKLAGARMYNDIGHETENS
ÅRSREDOVISNING

Åklagarmyndigheten
Box 5553
114 85 Stockholm
www.aklagare.se
registrator@aklagare.se

Följ oss via

Innehåll

Riksåklagaren har ordet	2
Händelser under året	4
Om Åklagarmyndigheten	6
Resultatredovisning	12
Principer för resultatredovisningen	13
Utredning och lagföring	14
Resultat och återrapportering för särskilda områden	35
Rättsutveckling och rättslig styrning	59
Internationell verksamhet	64
Kompetensförsörjning	74
Fakta i korthet	80
Verksamhetsstatistik	81
Personalstatistik	86
Statistik över intäkter och kostnader	87
Finansiell redovisning	88
Resultaträkning	89
Balansräkning	90
Anslagsredovisning	92
Tilläggsupplysningar och noter	93
Noter till resultaträkningen	94
Noter till balansräkningen	96
Not till anslagsredovisningen	101
Ersättningar enligt 7 kap. 2 § FÅB	102
Sammanställning av väsentliga uppgifter	103
Intern styrning och kontroll	104
Årsredovisningens undertecknande	106
Förteckning över särskild återrapportering	107
Definitioner verksamhetsstatistik	108

RIKSÅKLAGAREN HAR ORDET

Vi arbetar intensivt och långsiktigt

Under 2023 har vi inom Åklagarmyndigheten bidragit till att fullgöra vårt uppdrag väl, trots de utmaningar som brottsligheten har medfört. Det senaste året har präglats av grov brottslighet som har utgjort en stor utmaning för hela vårt samhälle. Att vi har lyckats så väl beror till stor del på den kraftsamling som har gjorts från alla delar av landet, i alla yrkeskategorier, där vi har arbetat som *en* myndighet för att utföra uppdraget på bästa sätt.

Åklagarmyndigheten har haft en fortsatt hög tillväxt och nådde vid årets slut nästan 2 000 anställda, vilket innebär en ökning med 40 procent under en femårsperiod. Vi har klarat den stora tillväxten på ett bra sätt men den ställer också höga krav på vår förmåga att rekrytera, ta hand om och introducera nyanställda samt att behålla medarbetare på lång sikt.

Årets medarbetarundersökning visade på en positiv utveckling i många delar. Inom flera viktiga områden är resultatet särskilt positivt. Det rör bland annat den sociala arbetsmiljön, trygghet i anställningen, arbetsuppgifternas innehåll och upplevelsen av gott ledarskap. Medarbetarna anger också att de känner sig trygga och säkra i sin arbetssituation. Det positiva resultatet är särskilt glädjande med tanke på de utmaningar de senaste åren har inneburit för hela rättsväsendet. Vi måste emellertid fortsätta arbeta med möjligheten till återhämtning.

Att vi har kompetenta och nöjda medarbetare speglas i det vi åstadkommer. En central del i vårt uppdrag är att se till att personer som begår brott blir föremål för lagföring. Jämfört med förra året har över 2 000 fler personer lagförts för brott. Många av brottsutredningarna har under senare år blivit mer komplexa, vilket inneburit en ökad andel åklagarledda förundersökningar. Ärendena kräver en större insats från åklagare då det ofta rör sig om mer allvarliga brott med omfattande utredningar. Att fler allvarliga våldsbrott hanteras blir extra tydligt i statistiken över lagförda för mord och dråp där vi kan se en ökning med över 40 procent det senaste året.

En stark drivkraft till brottslighet är ekonomisk vinning och vi blir allt bättre på att återta brottsvinster. Sedan 2019 har antalet ärenden med yrkanden om förverkande av utbyte av brott ökat med 60 procent och bara under 2023 med 17 procent.

Det skärpta och försämrade säkerhetsläget, både i landet och i Sveriges närområde, har ställt nya och ökade krav på myndigheten.

Förmågan att motstå hot och risker, förebygga sårbarheter, hantera fredstida krissituationer och kunna verka i en situation av höjd beredskap är vital. Säkerhetsarbetet på Åklagarmyndigheten har prioriterats under året och kommer få en framträdande roll även de kommande åren.

Vi kan dock inte agera ensamma. För att klara vårt uppdrag är vi beroende av samverkan med andra aktörer, inte minst inom rättsväsendet. Vi arbetar intensivt och långsiktigt för att utveckla samarbetet med brottsbekämpande och brottsförebyggande myndigheter, framför allt Polismyndigheten.

Sammantaget är jag mycket stolt över verksamheten under 2023. Vi kommer fortsätta att arbeta tillsammans som *en* myndighet för att ytterligare stärka vår förmåga att utföra vårt viktiga uppdrag.

Katarina Johansson Welin
Tf riksåklagare

Händelser under året

JANUARI

Snabbare lagföring är en samverkan i hela rättsväsendet som förkortar processen från brott till dom till cirka sju veckor. De vanligaste brotten inom förfarandet är narkotikabrott, butiksstöld, olovlig körning, rattfylleri och brott mot knivlagen.

FEBRUARI

Busshållplatsmordet i Märsta. Högsta domstolen meddelade fällande livstidsdom i indiciemordet efter riksåklagarens överklagande. HD fann att bevisningen mot den tilltalade vid en sammantagen bedömning var så stark att det var ställt utom rimligt tvivel att han var gärningsman.

FEBRUARI

Åklagarkamrarna i Flemingsberg fick besök av justitieminister Gunnar Strömmer där han särskilt lyfte fram Åklagarmyndighetens centrala roll för brottsbekämpningen. Ministern fick bland annat träffa ett antal seniora åklagare som gav exempel från verkligheten.

MAJ

En man dömdes av Svea hovrätt för grovt spioneri. Hovrätten fastställde tingsrättens dom på livstids fängelse. Den dömda mannens yngre bror som åtalats för samma brott i samma ärende dömdes till nio års fängelse av tingsrätten. Enligt domstolarna ska spionverksamheten ha skett inom ramen för den äldre broderns anställning inom Säkerhetspolisen och Militära underrättelse- och säkerhetstjänsten.

JUNI

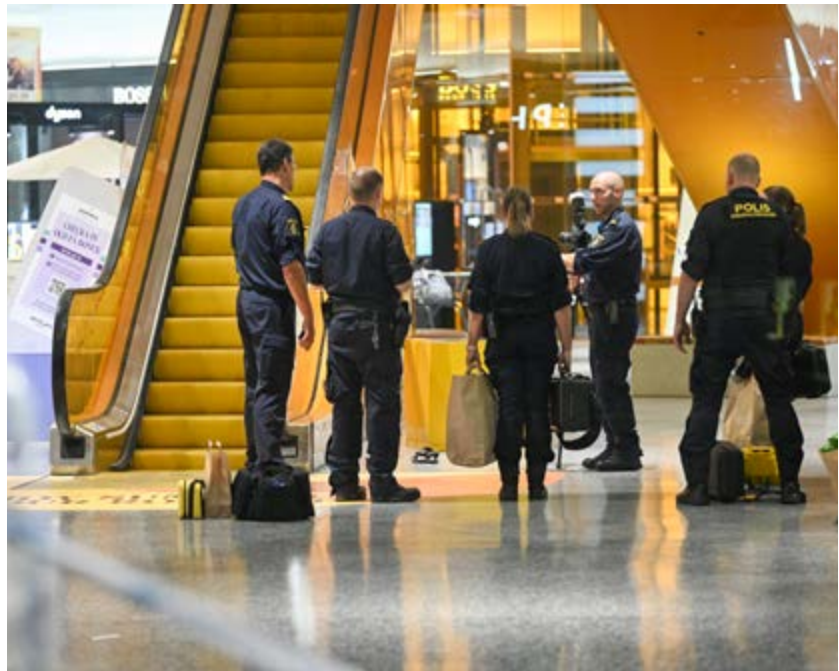
Den 12–14 juni hade det europeiska rättsliga nätverket (EJN) sitt plenarmöte. Mötet ägde, med anledning av det svenska EU-ordförandeskapet, rum i Stockholm.

JULI

Nya regler för misstänkta under 15 år. Den 1 juli trädde en lagändring i kraft som bland annat innebär att bevistalan ska kunna väckas i fler fall. Syftet är att socialtjänsten ska få bättre verktyg för att kunna sätta in vård för unga som begår de grövsta brotten.

JULI

Åklagaren väckte åtal mot en 16-åring misstänkt för mord, tre fall av försök till mord, grovt vapenbrott med mera på köpcentret Emporia i Malmö sommaren 2022. 16-åringen dömdes senare av Malmö tingsrätt till fyra års slutna ungdomsvård. Domen överklagades inte.

SEPTEMBER

Regeringen utsåg Katarina Johansson Welin till tillförordnad riksåklagare. Rättschefen Marie-Louise Ollén trädde in som tillförordnad vice riksåklagare.

NOVEMBER

Högsta domstolen undanröjde den så kallade snippadomen. Målet återförvisades till hovrätten efter riksåklagarens överklagande om en friande dom om våldtäkt mot barn. Bland annat gjorde riksåklagaren gällande att hovrätten i det här fallet borde ha tagit upp frågan om alternativa rubriceringar med parterna och pröva gärningsbeskrivningen fullt ut.

DECEMBER

Elva personer åtalades i ett stort ärende om grovt miljöbrott på flera platser i Sverige. Enligt åklagaren handlar det om ett exceptionellt omfattande fall av avfallsdumpning. Det är det största mål någonsin som Riksenheten för miljö- och arbetsmiljömål har haft och förundersökningen omfattar 45 000 sidor.

OM ÅKLAGARMYNDIGHETEN

UPPDRAG

Åklagarmyndighetens uppdrag beskrivs i förordningen (2015:743) med instruktion för Åklagarmyndigheten och i myndighetsförordningen (2007:515). Bestämmelser om åklagarverksamheten och behörighetsregler för åklagare finns i rättegångsbalken och åklagarförordningen (2004:1265).

Enligt instruktionen ska Åklagarmyndigheten se till att personer som begår brott blir föremål för brottsutredning och lagföring. Myndigheten ska också arbeta för att begränsa vinsterna av brott och brottslig verksamhet. Riksåklagaren ska, som högsta åklagare under regeringen, verka för lagenlighet, följdriktighet och enhetlighet vid åklagarnas rättstillämpning. Ett jämställdhetsperspektiv ska tillämpas i utförandet av myndighetens uppgifter. Myndigheten har även i uppdrag att samverka med polisen, att delta i det myndighetsgemensamma arbetet mot den grova och organiserade brottsligheten samt att arbeta för att förtroendet för åklagarväsendet upprätthålls. I uppdraget ingår dessutom att se till att möjligheterna till internationellt samarbete i brottsbekämpningen används och att bidra till internationellt bistånd och internationell fredsfrämjande verksamhet. Sedan den 1 oktober 2022 är myndigheten också beredskapsmyndighet enligt förordningen (2022:524) om statliga myndigheters beredskap.

ÅKLAGARMYNDIGHETENS LEDNINGSGRUPP

Stående från vänster: Chefsåklagare Mats Palm, ekonomidirektör Ulrika Holm, överåklagare Lennart Guné, it-direktör Anders Thoursie, kommunikationsdirektör Karin Rosander, personaldirektör Nicklas Lagrell samt rättschef Marie-Louise Ollén.

Sittande från vänster: Överåklagare Thomas Häggström, chefsåklagare Eva Thunegard, tf. riksåklagare Katarina Johansson Welin, säkerhetschef John Olofsson samt chefsåklagare Carsten Helland. Saknas på bilden: Chefsåklagare Mats Eriksson.

ORGANISATION

Åklagarväsendet består av Åklagarmyndigheten och Ekobrottsmyndigheten. Riksåklagaren är landets högsta åklagare och har ansvaret för ledning och tillsyn av åklagarväsendet. Riksåklagaren är också chef för Åklagarmyndigheten. Åklagarmyndigheten består av fyra åklagarområden, en nationell avdelning och en särskild åklagarkammare som tillsammans svarar för den operativa åklagarverksamheten. Därutöver finns ett utvecklingscentrum samt verksamheten vid huvudkontoret.

Åklagarområdena består av 31 allmänna kammare. De allra flesta brottstyper handläggs vid de allmänna kamrarna som har ett geografiskt ansvarsområde, oftast motsvarande ett län. På den nationella åklagaravdelningen handläggs ärenden om korruption och miljö- och arbetsmiljöbrott samt de ärenden som handläggs vid Säkerhetspolisen. Här ingår även den operativa verksamheten vid Eurojust samt Riksenheten mot internationell och organiserad brottslighet, som handlägger bland annat ärenden om allvarlig, organiserad eller gränsöverskridande brottslighet.

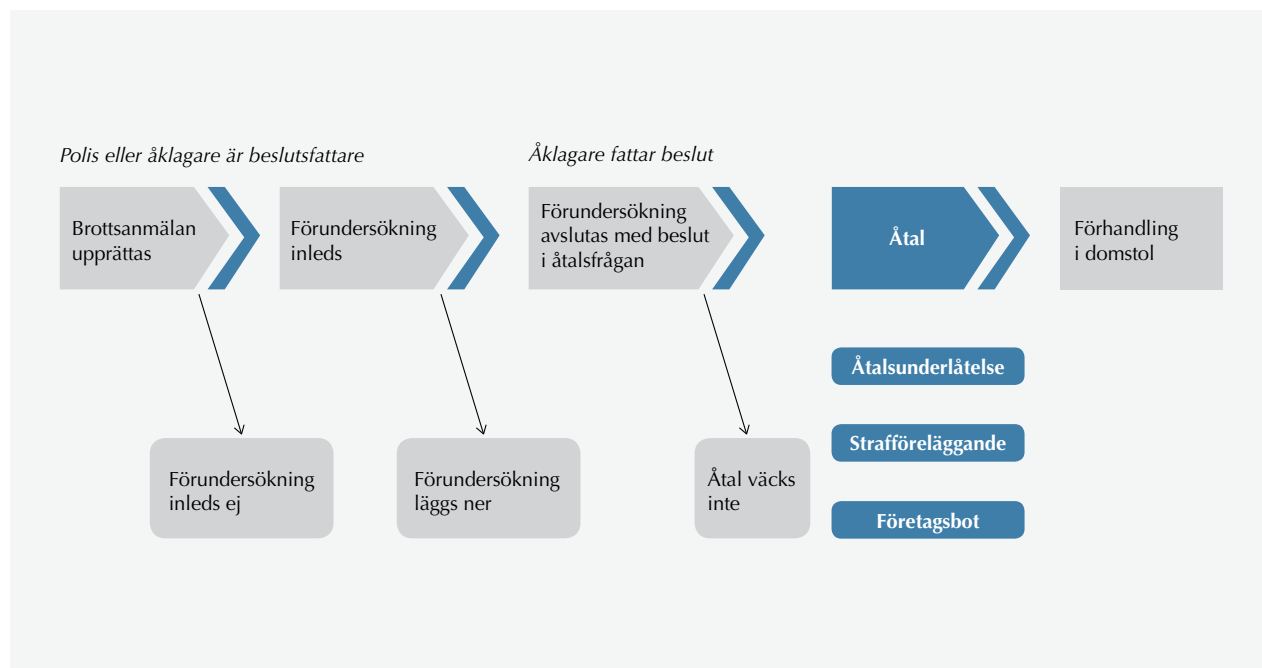
Särskilda åklagarkammaren är direkt underställd riksåklagaren och handlägger bland annat misstankar om brott av bland andra poliser, åklagare och domare.

Verksamheten vid Utvecklingscentrum bedrivs i Stockholm, Malmö och Göteborg. Utvecklingscentrum svarar för främst rättslig tillsyn och kontroll, rättslig utveckling, metodutveckling, kunskapsuppbyggnad och information.

Vid huvudkontoret finns fem stödavdelningar med olika centrala funktioner samt internrevisionen. En av de fem avdelningarna, säkerhetsavdelningen, inrättades i april 2023. Dessutom finns en rättsavdelning med bland annat ansvar för verksamheten i Högsta domstolen och övergripande internationella frågor, en tillsynsavdelning för riksåklagarens rättsliga tillsynsverksamhet samt en funktion som direkt under riksåklagaren handlägger resningsärenden.

Åklagarmyndigheten har ett insynsråd med uppgift att utöva insyn och ge myndighetschefen råd. Ledamöterna utses av regeringen. Rådet har inga beslutsbefogenheter. Ärenden om åklagaruppgiften eller tillsynsfrågor i enskilda fall behandlas inte i insynsrådet.

De flesta typer av ekonomiska brott i Sverige handläggs, som huvudregel, av Ekobrottsmyndigheten. Ekobrottsmyndigheten lämnar en egen årsredovisning.

FRÅN BROTTSANMÄLAN TILL DOMSTOLFÖRHANDLING

Ovanstående figur är en översiktlig beskrivning av processen från brottsanmälan fram till åklagarbeslut och förhandling i domstol. Åklagarmyndigheten är en länk i brottmålsprocessen – polis, åklagare, domstol och kriminalvård. Ofta pågår dock en parallell hantering av ärenden vid två eller flera av myndigheterna. Åklagarens huvuduppgifter är att leda brottsutredningar, besluta i åtalsfrågan och föra talan i domstol. I dessa funktioner är åklagaren självständig och fattar beslut på eget ansvar.

En brottsutredning äger rum inom ramen för en förundersökning. En förundersökning ska inledas så snart det finns anledning att anta att ett brott som hör under allmänt åtal har begåtts. Vid mindre allvarlig brottslighet leds förundersökningen av polisen som därefter överlämnar utredningen till åklagaren för beslut i åtalsfrågan. I vissa fall kan åklagaren fatta beslut om förundersökningsbegränsning, vilket innebär att man begränsar en brottsutredning till att omfatta de mest väsentliga delarna eller att vissa brott inte alls utreds. Även polisen har behörighet att besluta om förundersökningsbegränsning under vissa förutsättningar.

I utredningar om mer allvarliga brott är åklagare förundersökningsledare. Polismyndigheten eller annan brottsutredande myndighet biträder åklagaren med att genomföra det operativa utredningsarbetet. När förundersökningen är klar ska åklagaren ta ställning till om åtal ska väckas. Om åklagaren bedömer att det finns tillräckliga bevis för att den misstänkta personen har begått brottet är huvudregeln att åklagaren är skyldig att väcka åtal. När åklagaren väcker åtal ges en stämningsansökan in till domstolen.

Genom den beskrivning av brottet med tid och plats som stämningsansökan ska innehålla bestämmer åklagaren ramarna för rättegången i domstolen. Under rättegången är åklagaren den misstänkta personens motpart. Det ligger på åklagaren att fullt ut bevisa den åtalades skuld.

Åklagaren kan under vissa omständigheter lagföra en person genom att meddela åtalsunderlåtelse, vilket innebär att något straff inte döms ut för brottet. Däremot antecknas i belastningsregistret att den misstänkta

personen har begått brott. En förutsättning för att ge åtalsunderlåtelse är att det står klart att ett brott har begåtts, oftast därför att personen har erkänt brottet.

Alla brott leder inte till rättegång vid en domstol. Är det ett mindre allvarligt brott som den misstänkta personen har erkänt, kan ärendet avgöras på ett förenklat sätt genom att åklagaren utfärdar ett strafföreläggande. Straffet kan då vara böter eller villkorlig dom som i de flesta fall kombineras med böter.

För brott som begåtts i näringsverksamhet och där straffet kan bli strängare än penningböter kan frågan om företagsbot bli aktuell.

RESULTATREDOVISNING

Principer för resultatredovisningen

MÅTT OCH DEFINITIONER

I resultatredovisningen presenteras uppgifter utifrån begreppen ärenden, brottsmisstankar samt misstänkta och lagförda personer. Åklagaren fattar i huvudsak beslut på en brottsmisstanke och med lagföring avses beslut om åtal, strafföreläggande, åtalsunderlåtelse eller företagsbot.

- Ärende – omfattar en eller flera misstänkta personer som var och en misstänks för ett eller flera brott.
- Brottsmisstanke – koppling mellan ett brott och en misstänkt person. Ett brott kan ha flera misstänkta personer knutna till sig, det vill säga att flera personer är misstänkta för samma brott, och en misstänkt person kan ha flera brottsmisstankar riktade mot sig, det vill säga att personen är misstänkt för flera brott.

Statistiken över inkomna brott utan brottsmisstankar och beslutade brott är ett komplement till brottsmisstankestatistiken. De senare visar antalet brott där beslut fattats om själva brottet vilket endast undantagsvis sker om det finns en brottsmisstanke.

De huvudsakliga resultatindikatorer som Åklagarmyndigheten redovisar är lagförda brottsmisstankar, lagförda personer, genomströmningstid, beslutstid och balanser samt antalet ärenden med yrkanden om förverkande av utbyte av brott eller brottslig verksamhet.

Definitioner av de huvudsakliga måtten inklusive resultatindikatorerna återfinns i avsnittet *Definitioner verksamhetsstatistik*.

STATISTIK – KÄLLA OCH PRINCIPER

Åklagarmyndighetens statistik för den brottsutredande verksamheten hämtas från myndighetens ärendehanteringssystem för brottmål, Cåbra. Informationen om ärenden och brottsmisstankar i systemet ändras kontinuerligt under arbetets gång och de beslut som fattas av en åklagare kan komma att ändras. Exempel på detta är att det kan komma in nya bevis i en nedlagd förundersökning som leder till att den återupptas. Vid varje årsskifte görs ett uttag från systemet som ligger till grund för årets statistik.

I tabeller och diagram har standardregler för avrundning tillämpats, vilket innebär att summan av procentandelar inte alltid är 100 procent.

Uppgifter om dagar och förändringar uttryckt i procent avrundas som regel till heltal i text.

Statistik redovisas uppdelat på kön för måtten inkomna brottsmisstankar, beslutade brottsmisstankar, antal misstänkta personer totalt, antal misstänkta personer med lagföringsbeslut, antal häktade personer och antal häktade personer med restriktioner.

I redovisningen för samtliga mått finns ett antal där kön är okänt, dessa är dock av mindre omfattning och påverkar inte fördelningen.

Myndighetens anställda redovisas med uppdelning på kön och personalkategori. Sjukfrånvarostatistiken följer regleringen i förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

Åklagarmyndigheten har inte bedömt det som lämpligt att redovisa samtlig statistik könsuppdelad eftersom statistiken är baserad på de personer som är misstänkta för brott, vilket myndigheten inte kan påverka. Därmed går det inte att dra relevanta slutsatser ur ett jämställdhetsperspektiv om Åklagarmyndigheten gör ovidkommande skillnader mellan könen.

Statistiken i avsnittet *Häktningar och restriktioner* sammanställs av data från Kriminalvården, förutom statistik om unga häktades (15–17 år) möj-

ligheter till kontakt med närstående och andra under häktningstiden som hämtas från Cåbra.

Uppgifter som redovisas i tabeller och diagram återges med jämförelsetal fyra år bakåt i tiden där så är möjligt.

I mycket omfattande utredningar har rättsväsendets myndigheter kommit överens om en temporär lösning för att hantera stora mål som i korthet innebär att alla brottsmisstankar inte behöver registreras. Lösningen har använts för 2 olika ärenden under 2023 och omfattar 390 brottsmisstankar.

Intäkter och kostnader

Verksamhetens intäkter och kostnader fördelas enligt redovisningens övergripande indelning i områdena *Utredning och lagföring* samt *Rättsutveckling och rättslig styrning*. Intäkter och kostnader redovisas i slutet av respektive avsnitt samt i *Fakta i korthet*.

Fördelningen baseras på två tidmätningar som genomfördes under våren och hösten. Baserat på samma tidmätningar delas kostnaderna för utredning och lagföring därutöver upp i styckkostnader per beslutad brottsmisstanke och brottsgrupp.

Utredning och lagföring

Åklagare har till uppgift att handlägga de ärenden som polisen, och i viss mån andra myndigheter, överlämnar för att åklagare ska leda förundersökningen eller besluta i åtalsfrågan.

Åklagarmyndighetens verksamhet redovisas med statistik på tre huvudsakliga områden: utvecklingen av volymer (inkomna, avslutade och balanserade ärenden och brottsmisstankar), utvecklingen av tider (genomströmningstid och beslutstid) och utvecklingen av lagföring (lagföringsbeslut och avskrivningsbeslut).

UTVECKLINGEN AV VOLYMER – SAMMANFATTNING

- Antalet inkomna ärenden till Åklagarmyndigheten har ökat med 1 procent mellan 2022 och 2023. Antalet inkomna brottsmisstankar har varit i princip oförändrat totalt sett, men det har skett en viss förändring i sammansättningen. De åklagarledda brottsmisstankarna har ökat medan de polisledda har minskat.
- Vid årets slut var antalet balanserade ärenden i princip oförändrat och det var 1,5 procent färre brottsmisstankar i balans jämfört med ett år tidigare. Utvecklingen av brottsmisstankar i balans ser olika ut i olika delar av handläggningsprocessen – antalet balanserade misstankar i pågående förundersökningar har ökat med 4 procent medan antalet misstankar med åtal väckt minskat med 7 procent. Det innebär att arbetsbalansen förskjutits något, från domstolsbalans till utredningsbalans.
- Antalet brottsmisstankar som blivit äldre än ett år utan att slutligt åklagarbeslut fattats har ökat med 5 procent och antalet ärenden med så gamla brottsmisstankar har ökat med 15 procent.
- Balansutvecklingen i stort följer inflödet, vilket är förväntat. Att antalet misstankar med redovisad förundersökning är oförändrat låg är bra, särskilt i och med att det är den del av balansen som åklagaren själv främst råder över. Ökningen av gamla ärenden i balans är dock en negativ utveckling som fortsätter från tidigare år och indikerar utmaningar i utredningsverksamheten.

I detta avsnitt redovisas uppgifter för verksamheten som helhet och i avsnittet *Resultat och återrapportering för särskilda områden* redovisas resultatet för myndighetens prioriterade områden och för områden där myndigheten har särskilda återrapporteringskrav.

INKOMNA ÄRENDEN OCH BROTTSMISSTANKAR

Inflödet mäts med måtten inkomna ärenden och brottsmisstankar. Dessa mått kompletterar varandra. Ärenden är ett stabilt mått som indikerar den långsiktiga trenden medan brottsmisstankar ger ett utökat underlag för analys eftersom dessa innehåller detaljerad information.

För att kunna utreda och lagföra brott är Åklagarmyndigheten i behov av ett inflöde från polis och andra aktörer. Verksamheten behöver styras och anpassas efter inflödets storlek och sammansättning, vilket i sin tur beror på samhällsutvecklingen och på hur de utredande myndigheterna arbetar.

Ett ärende kan också avse annat än ansvar för brott, till exempel begäran om kontaktförbud, yttrande i ärenden om rättspsykiatrisk vård och ansökan om internationellt rättsligt samarbete. Ärenden som avser annat än ansvar för brott utgjorde knappt 4 procent av alla inkomna ärenden under året.

Uppgiften att leda förundersökningar är delad mellan åklagare och de utredande myndigheterna utifrån en reglering mellan berörda myndigheter. Det är främst vid allvarigare brottslighet som förundersökningen leds av åklagare medan polisen leder förundersökningen om saken är av enkel beskaffenhet. Åklagare är alltid förundersökningsledare i ärenden där det förekommer frihetsberövande.

Antalet inkomna ärenden var 177 889, vilket var en marginell ökning från 2022. Av *tabell 1* framgår samtliga inkomna ärenden och brottsmisstankar de senaste fem åren. Totalantalet inkomna ärenden var 2022 och 2023 klart lägre än 2020 och 2021. Dessa år påverkades dock inflödet av pandemin. Ärendena kategoriseras efter om brotten har fängelse i straffskalan eller endast böter. Bötesärendena utgör en mindre del och har minskat med 14 procent det senaste året. Antalet ärenden om brott med fängelse i straffskalan har däremot ökat med 3 procent.

Antalet inkomna brottsmisstankar var i princip oförändrat jämfört med förra året. Utvecklingen skiljer sig dock åt mellan inflödet i åklagarledda och polisledda utredningar. Brott där polisen är förundersökningsledare kallas inom Åklagarmyndigheten mängdbrott och de utgör knappt hälften av alla brottsmisstankar som kommer in till myndigheten. Dessa brottsmisstankar är utredda och färdiga för beslut när de kommer in till Åklagarmyndigheten. Se vidare under avsnittet *Lagföring*. Antalet inkomna polisledda har minskat med 3 procent. Minskningen har bromsat in, efter kraftigare minskningar tidigare år. Trafikbrotten står för en stor del av minskningen men även de mindre allvarliga narkotikabrotten i form av innehav och bruk har blivit färre.

De åklagarledda brottsmisstankarna har ökat med 2 procent det senaste året och andelen åklagarledda av alla inkomna misstankar har ökat från 49 procent 2019 till 53 procent. Dessa inkommer till myndigheten i ett tidigt skede, ofta i samband med att en anmälan görs, och innebär en större insats från åklagare eftersom åklagaren är förundersökningsledare. Det är också brott som inte är av enkel beskaffenhet, det vill säga mer allvarliga brott och mer omfattande utredningar. I brottsgrupperna våldsbrott, brott mot frihet och frid samt sexualbrott finns den stora mängden brott mot person och i denna typ av misstankar är åklagare förundersökningsledare i cirka 90 procent av alla inkomna misstankar.

Andelen åklagarledda av de inkomna brottsmisstankarna har ökat från 49 procent 2019 till 53 procent 2023.

Tabell 1. Antal inkomna ärenden och brottsmisstankar 2019–2023

	2019	2020	2021	2022	2023	Förändring antal 2022–2023	Förändring procent 2022–2023
Inkomna ärenden	171 908	181 394	182 734	176 530	177 889	1 359	0,8%
Inkomna brottsmisstankar	436 717	457 244	428 671	390 012	388 381	-1 631	-0,4%

Av de inkomna brottsmisstankarna rör 20 procent en kvinnlig misstänkt och 79 procent en manlig misstänkt. För drygt en halv procent framgår inte den misstänkta personens kön. Andelen kvinnliga misstänkta är 0,7 procentenheter högre jämfört med året innan och andelen manliga 0,8 procentenheter lägre.

Eftersom olika typer av brott hanteras på olika sätt är det viktigt att inte bara följa utvecklingen för det totala antalet inkomna brottsmisstankar utan även sett till olika brottstyper. Utvecklingen av inflödet varierar inom de olika brottsgrupperna. Av *diagram 1* framgår antalet inkomna brottsmisstankar uppdelat per brottsgrupp.

Inflödet 2023 jämfört med 2022 har ökat för våldsbrott och brott mot frihet och frid, två av de stora brottsgrupperna, vilka som nämnts ovan vanligen är åklagarledda. Ökningen av brott mot frihet och frid kan härledas till utvecklingen av antalet barnfridsbrott som ökade med 12 procent. Utvecklingen av våldsbrotten består både av en viss ökning av misshandel (ringa och normalgraden) och större ökning av grov misshandel samt mord och dråp. Se vidare i analysen nedan.

Även förmögenhetsbrotten har ökat i antal, efter påtagliga minskningar under 2021 och 2022. Det är de oftast polisledda bidragsbrotten som ligger bakom denna ökning medan antalet inkomna bedrägerier minskat. En annan stor del av förmögenhetsbrotten utgörs av penningtvättsbrott. Se mer om dessa i avsnittet *Penningtvätt och finansiering av terrorism*.

Narkotikabrott och trafikbrott är två andra stora brottsgrupper som istället minskat i antal. Utvecklingen av trafikbrott och den del av narkotikabrott som gäller innehav och bruk skulle delvis kunna förklaras av polisens aktivitet kring kontroller. Resterande narkotikabrott, ungefär en tiondel, är till största del åklagarledda utredningar om överlåtelse vilka har ökat i antal med 8 procent.

Diagram 1. Antal inkomna brottsmisstankar 2019–2023 per brottsgrupp

Underlag till Diagram 1. Inkomna brottsmisstankar per brottsgrupp

	2019	2020	2021	2022	2023
Våldsbrott	49 394	51 080	49 206	47 232	49 577
Brott mot frihet och frid	53 165	53 355	54 818	56 100	57 329
Sexualbrott	15 047	17 140	18 868	17 047	16 436
Tillgreppsbrott	45 941	45 311	40 716	35 738	36 062
Skadegörelsebrott	8 229	9 020	8 076	6 876	7 011
Förmögenhetsbrott	58 839	68 026	60 929	48 430	51 231
Narkotikabrott	75 235	78 074	70 314	65 490	62 625
Trafikbrott	67 445	67 732	61 792	54 138	48 365
Miljö- och arbetsmiljöbrott	3 111	3 186	3 034	2 729	3 059
Övriga brott	60 311	64 320	60 918	56 232	56 686
Samtliga brott	436 717	457 244	428 671	390 012	388 381

Vikten av att dela upp in- och utflödet på olika typer av brott har identifierats även inom ramen för arbetet med det myndighetsgemensamma regeringsuppdraget om bedömningar av framtida verksamhetsvolym (det så kallade prognosprojektet). Rättsväsendets myndigheter har där kommit överens om en indelning av verksamhetsvolymerna i tre kategorier: särskilt resurskrävande brott, initialt volymstarka brott och övriga brott. Kategoriseringen utgår från brottskoder, vilket gör den tillämpbar på Åklagarmyndighetens inflöde, även om indelningen i brottsgrupper inom respektive brottskategori skiljer sig något åt jämfört med Åklagarmyndighetens interna brottsgruppering.

I kategorin särskilt resurskrävande brott återfinns mord och dråp, allvarliga narkotikabrott, våldtäkt, rån, grov misshandel och vapenbrott. Antalet inkomna brottsmisstankar minskade under 2022, men har därefter åter vänt upp. Totalt sett har de ökat från 30 842 inkomna brottsmisstankar till 32 331, en ökning med 5 procent. Undergruppen mord och dråp (inklusive försöksbrott) har ökat med hela 53 procent till 2 589. Denna brottstyp tar mycket tid i anspråk för åklagarna och varje brottsmisstanke kräver i många fall stora utredningsinsatser.

Det är viktigt att framhålla att statistik som bygger på brottsmisstankar är förhållandevis känslig för enstaka mycket stora ärenden, vilket innebär att stora variationer mellan år kan ha sin grund i ett fåtal ärenden. Efter att en lösning för att hantera stora ärenden utan att behöva registrera varje enskild brottsmisstanke infördes 2019 har det dock blivit mindre vanligt att enskilda ärenden påverkar statistiken, se i avsnitten *Principer för resultatredovisningen*.

Hur förundersökningsledarskapet är fördelat skiljer sig åt mellan och inom olika brottsgrupper, vilket framgår i kommentarerna till inflödet ovan. Se fördelning för samtliga brottsgrupper i tabell under *Fakta i korthet*. Där finns också uppgifter om antalet inkomna brott utan brottsmisstankar (se även resultatredovisningens inledande avsnitt *Mått och definitioner*).

AVSLUTADE ÄRENDEN OCH BESLUTADE BROTTSMISSTANKAR

Utfödet mäts med måtten avslutade ärenden och beslutade brottsmisstankar per år. Under 2023 avslutades 187 066 ärenden vilket är en marginell ökning jämfört med 2022, se *tabell 2*.

Sett till brottsmisstankar har 393 663 beslut fattats under året, vilket är en minskning med 1 procent jämfört med 2022.

För beslutade brottsmisstankar finns, till skillnad från för ärenden, möjlighet att följa upp vilken typ av beslut som fattats. Lagföringsbesluten utgör den största beslutsgruppen. Av lagföringsbesluten är 4 av 5 beslut (81 procent) ett beslut om åtal – en andel som ökat de senaste åren, medan strafförelägganden minskade fram till 2022 och nu utgör 14 procent. De återstående 5 procenten utgörs främst av åtalsunderlåtelse men också beslut om företagsbot. Se vidare i avsnittet *Lagföring*.

Drygt fyra av fem lagföringsbeslut är ett beslut om åtal – en andel som ökat de senaste åren.

Tabell 2. Avslutade ärenden och beslutade brottsmisstankar 2019–2023

	2019	2020	2021	2022	2023	Förändring antal/ %-enheter 2022–2023	Förändring procent 2022–2023
Avslutade ärenden	176 246	186 498	189 034	185 426	187 066	1 640	0,9%
Beslutade brottsmisstankar	445 384	472 398	439 654	397 804	393 663	-4 141	-1,0%
FU inleds inte	1,4%	1,3%	1,5%	1,4%	1,3%	-0,1	
FU läggs ned	26,6%	27,4%	28,1%	29,4%	29,9%	0,5	
Åtal väcks inte	4,1%	5,0%	5,0%	4,1%	3,5%	-0,6	
Lagföringsbeslut*	53,1%	52,9%	51,8%	51,4%	51,9%	0,5	
Övriga beslut**	14,8%	13,4%	13,5%	13,6%	13,5%	-0,1	

* Här ingår strafföreläggande, åtalsunderlåtelse, åtal och företagsbot som ersätter personligt straffansvar.

** Här ingår förundersökningsledning överlämnas till utredande myndighet, brottsmisstanken avslutas och andra administrativa beslut som avslutar åklagarhandläggningen.

Av de beslutade brottsmisstankarna avser 20 procent en kvinnlig misstänkt och 79 procent en manlig misstänkt. För drygt en halv procent framgår inte den misstänkta personens kön. Könsfördelningen är därmed densamma som för inkomna brottsmisstankar.

Andelen och fördelningen av beslut i åtalsfrågan samt könsuppdelad statistik redovisas i tabell under *Fakta i korthet*. Antalet beslutade brott återfinns också där.

Åklagares beslut att inte inleda eller att lägga ned en förundersökning kan bland annat ha stöd i reglerna om förundersökningsbegränsning. Även polisens förundersökningsledare kan fatta beslut om förundersökningsbegränsning. I det senare fallet innebär det att brottsmisstanken aldrig kommer till åklagare. En utvidgad användning av denna typ av beslut kan vara en delförklaring till det minskande inflödet till Åklagarmyndigheten under 2021–2022.

Det vanligaste skälet till att åklagare beslutar om förundersökningsbegränsning är att koncentrera brottsutredningar till de mest väsentliga delarna för att få en snabb och effektiv lagföring. Omfattningen av förundersökningsbegränsningar framgår av *tabell 3*.

Tabell 3. Förundersökningsbegränsningar 2019–2023

	2019	2020	2021	2022	2023	Förändring antal/ %-enheter 2022–2023	Förändring procent 2022–2023
Förundersökning inleds inte	6 119	6 235	6 808	5 613	5 264	-349	-6,2%
varav förundersökningsbegränsningar	3 618	3 652	3 655	2 735	2 689	-46	-1,7%
Andel förundersökningsbegränsningar av beslutet att förundersökning inte inleds	59,1%	58,6%	53,7%	48,7%	51,1%	2,4	
Förundersökning läggs ned	118 689	129 243	123 619	116 875	117 559	684	0,6%
varav förundersökningsbegränsningar	17 803	20 852	19 100	18 032	17 216	-816	-4,5%
Andel förundersökningsbegränsningar av beslutet att förundersökning läggs ned	15,0%	16,1%	15,5%	15,4%	14,6%	-0,8	

Av åklagarnas beslut om att inte inleda förundersökning är drygt hälften beslut om förundersökningsbegränsning, vilket är 2 procentenheter högre jämfört med 2022. Då hade dock andelen minskat kraftigt från året innan. Förundersökningsbegränsningarna vid beslut att inte inleda förundersökning rör oftast åtalsprövningar för ärekränkingsbrott.

Det andra vanliga skälet att åklagare inte inleder förundersökning är att uppgifterna i ärendet inte har gett anledning att anta att brott som hör under allmänt åtal har begåtts. Denna motivering används i 44 procent av alla beslut att inte inleda förundersökning.

Som *tabell 3* visar har åklagare lagt ned förundersökningar med hänvisning till reglerna om förundersökningsbegränsning i 15 procent av fallen, vilket är marginellt lägre jämfört med de senaste åren. Den vanligaste motiveringen när förundersökning nedlagts är dock bevisproblem, vilket både 2023 och tidigare år varit fallet i närmare 6 av 10 beslut om nedlagd förundersökning. I 18 procent av besluten att lägga ned förundersökningen har det motiverats med att det inte längre finns anledning att anta att ett brott som hör under allmänt åtal har begåtts.

Nära var femte av besluten att lägga ner en förundersökning motiveras med att åklagaren inte längre ser anledning att anta att ett brott som hör under allmänt åtal har begåtts.

ÄRENDEN OCH BROTTSMISSTANKAR I BALANS

Med brottsmisstankar i balans menas här brottsmisstankar som på något sätt är under handläggning vid Åklagarmyndigheten. Ärenden i balans är detsamma som öppna ärenden, vilket normalt sett innebär att de är under handläggning inom myndigheten i någon del.

Tabell 4. Totalt antal ärenden och brottsmisstankar i balans vid utgången av åren 2019–2023

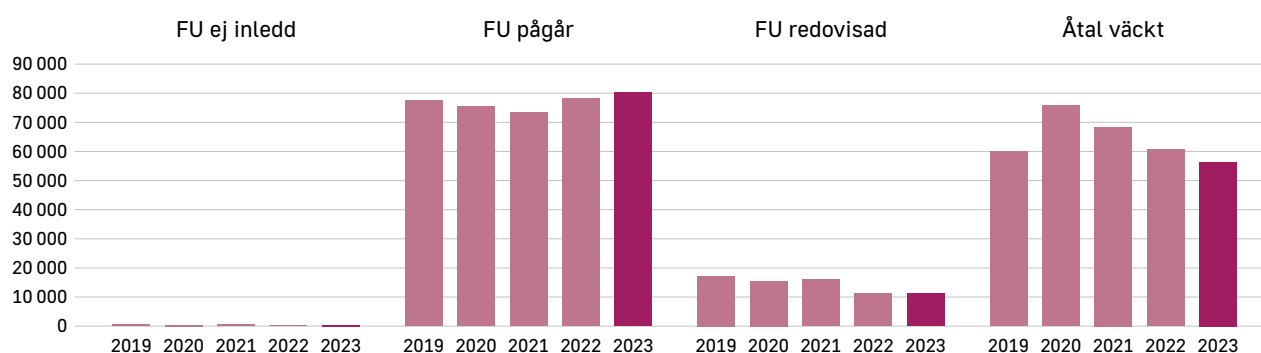
	2019	2020	2021	2022	2023	Förändring antal 2022–2023	Förändring procent 2022–2023
Ärenden i balans	65 354	68 601	69 972	69 365	69 604	239	0,3%
Brottsmisstankar i balans	155 242	166 934	158 263	150 399	148 209	-2 190	-1,5%

Totalt sett är antalet balanserade ärenden i princip oförändrat jämfört med förra årsskiftet medan antalet brottsmisstankar i balans minskat med 1,5 procent, *se tabell 4*. Balanssituationen kan variera ganska mycket över tid och de aktuella förändringarna får anses som marginella.

De balanserade brottsmisstankarna delas in efter vilken status i handläggningen de befinner sig vid måttillfället (se avsnittet *Från brottsanmälan till domstolsförhandling*). Eftersom ett ärende kan innehålla flera misstankar i olika status görs inte motsvarande uppdelning av ärendebalansen. Indelningen av balanserade brottsmisstankar sker i fyra grupper: förundersökning ej inledd, förundersökning pågår, förundersökning redovisad samt åtal väckt. Brottsmisstankar i gruppen *förundersökning pågår* hanteras av Åklagarmyndigheten gemensamt med polisen och andra utredande myndigheter och brottsmisstankar i gruppen *åtal väckt* hanteras gemensamt med domstolarna. För brottsmisstankar i grupperna *förundersökning ej inledd* och *förundersökning redovisad* är nästa åtgärd som regel ett beslut av åklagare, varför myndighetens möjligheter att påverka balanssituationen för dessa grupper är större.

När brottsmisstankar registreras hos åklagare läggs de till balansen och när de avslutas räknas de bort. Tidigare avslutade brottsmisstankar kan öppnas igen för kompletterande handläggning och återförs då till balansen. Brottsmisstankarna blir i dessa fall avslutade vid mer än ett tillfälle, men räknas som inkomna endast en gång. Detta innebär att förändringar av balanserna inte är exakt detsamma som skillnaden mellan inkomna och beslutade brottsmisstankar.

Diagram 2. Antal brottsmisstankar i balans vid utgången av åren 2019–2023

Underlag till Diagram 2. Antal brottsmisstankar i balans vid utgången av åren 2019–2023

	2019	2020	2021	2022	2023
FU ej inledd	478	376	460	291	364
FU pågår	77 587	75 321	73 311	78 187	80 164
FU redovisad	17 257	15 493	16 059	11 267	11 279
Åtal väckt	59 920	75 744	68 433	60 654	56 402
Total	155 242	166 934	158 263	150 399	148 209

I *diagram 2* framgår att antalet misstankar där förundersökning ej inleddes är litet och antalsmässigt inte har förändrats särskilt mycket. Antalet brottsmisstankar i pågående förundersökningar har ökat med 3 procent det senaste året och är det högsta under den senaste femårsperioden.

Antalet brottsmisstankar med redovisad förundersökning, och som därmed har åklagarbeslut som nästa steg, är oförändrat jämfört med förra

årsskiftet då de minskade till en låg nivå jämfört med tidigare år. Denna balans har varit låg under hela året. Detta är, till skillnad från de balansskeden där förundersökning pågår och där åtal väckts, ett skede i handläggningen där åklagaren själv har stor möjlighet att påverka handläggningen. Balansläget illustrerar därför förmågan att hantera inflödet.

Antalet öppna misstankar där åtal väckts har minskat med 7 procent det senaste året och balansen ligger därmed under den höga nivå som byggdes upp i domstolarna under pandemin.

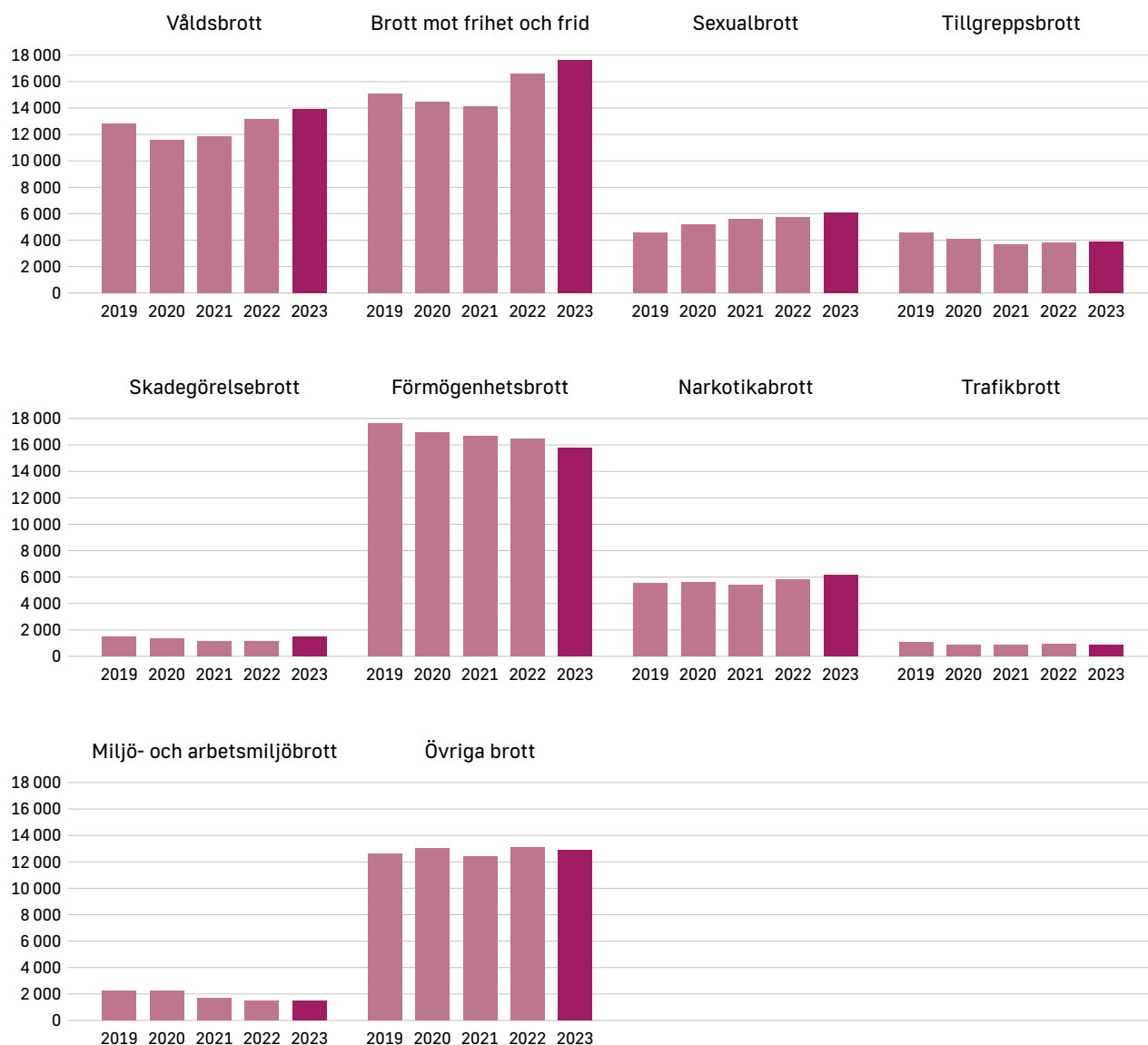
Utvecklingen av innehållet i de pågående förundersökningarna är av särskilt intresse. Dessa omfattar enbart åklagarledda utredningar. I *diagram 3* redovisas statistiken uppdelad per brottsgrupp. De flesta brottsgrupper uppvisar ett ökat antal brottsmisstankar i pågående förundersökningar jämfört med 2022, alternativt marginella minskningar. Förmögenhetsbrotten avviker genom att uppvisa en tydlig minskning, både det senaste året och på längre sikt.

Brottsgrupperna våldsbrott och brott mot frihet och frid har de största antalsmässiga ökningarna av antalet brottsmisstankar i pågående förundersökningar jämfört med förra årsskiftet. I gruppen med våldsbrott har delmängden mord och dråp en kraftig ökning både på kort och lång sikt. Det senaste året har antalet sådana brottsmisstankar i pågående förundersökningar ökat med 50 procent och sedan 2019 har de mer än fördubblats.

I gruppen våldsbrott har antalet brottsmisstankar i pågående förundersökningar om mord och dråp ökat med 50 procent det senaste året.

Diagram 3. Antal brottsmisstankar i balans FU pågår per brottsgrupp vid utgången av åren 2019–2023

Underlag till Diagram 3. Antal brottsmisstankar i balans FU pågår per brottsgrupp vid utgången av åren 2019–2023

	2019	2020	2021	2022	2023
Våldsbrott	12 797	11 599	11 839	13 180	13 907
Brotts mot frihet och frid	15 102	14 441	14 095	16 573	17 638
Sexualbrott	4 539	5 156	5 584	5 753	6 077
Tillgreppsbrott	4 565	4 106	3 688	3 832	3 891
Skadegörelsebrott	1 458	1 364	1 121	1 153	1 467
Förmögenhetsbrott	17 620	16 921	16 659	16 471	15 767
Narkotikabrott	5 561	5 605	5 384	5 788	6 160
Trafikbrott	1 049	865	847	897	891
Miljö- och arbetsmiljöbrott	2 262	2 242	1 692	1 480	1 451
Övriga brott	12 634	13 022	12 402	13 060	12 915
Samtliga brott	77 587	75 321	73 311	78 187	80 164

Bevisning i brottsutredningar är ofta färskvara. Det är därför viktigt att det inte går för lång tid innan brott utreds färdigt. Av de balanserade brottsmisstankar där slutligt åklagarbeslut inte fattats vid slutet av året var det 17 356 eller 19 procent, det vill säga nästan var femte, som kommit in till åklagare mer än ett år tidigare. Antalet har ökat med 5 procent. Ställt i relation till antalet inkomna brottsmisstankar under ett år (2022) är det i medeltal 4 procent gamla brottsmisstankar och de flesta brottsgrupper har en andel mellan 2 och 6 procent. För trafikbrott är det ytterst ovanligt med gamla misstankar (0,2 procent) medan gamla misstankar om miljö- och arbetsmiljöbrott samt förmögenhetsbrott är de mest frekventa (11 respektive 14 procent).

Balanssituationen för brottsmisstankar kan ofta påverkas av stora ärenden med många brottsmisstankar. För att tydligare kunna se trender är därför även antalet ärenden som innehåller brottsmisstankar som är äldre än ett år och ännu inte har ett slutligt åklagarbeslut av intresse. Dessa uppgick till 5 258 i slutet av året jämfört med 4 566 i slutet av 2022, vilket motsvarar en ökning med 15 procent. Stora ökningarna har skett av gamla ärenden i de grupper som främst gäller brott mot person (sexualbrott, brott mot frihet och frid samt våldsbrott), vilka ökat med mellan 29 och 35 procent det senaste året. De gamla balanserna av förmögenhetsbrott, där bedrägerier ingår, är den största gruppen och de har också ökat påtagligt. En tydlig ökning av antalet gamla ärenden inleddes i början av 2021. Sedan årsskiftet 2020/2021 har antalet gamla ärenden om förmögenhetsbrott sammantaget ökat med 36 procent.

Att antalet ärenden med gamla brottsmisstankar har ökat är en negativ utveckling. Det är otillfredsställande att misstänkta får vänta lång tid innan de antingen åtalas eller kan avföras från utredningen eller att det tar lång tid innan målsäganden kan lägga en ofta traumatisk händelse bakom sig. Det finns också risk att bevisningen, särskilt muntlig bevisning, kan påverkas negativt av den långa tiden.

Vad ökningen av de gamla balanserna beror på är svårt att hitta ett entydigt svar på. Möjliga förklaringar kan vara att allt fler ärenden med teknisk bevisning, som inte sällan inhämtats med hemliga tvångsmedel, kan bidra till utdragna utredningstider. Det ställs också större krav på att utreda även andra aspekter än det rent straffrättsliga, såsom eventuellt brottsutbyte och grund för förverkandeyrkanden, och att utreda om det finns grund för utvisningsyrkanden. Många misstänkta i ett ärende kan också medföra långa utredningstider när de ska höras mot varandras uppgifter.

Utredningstiderna påverkas i stor utsträckning av utredande myndighets resursfördelning och prioriteringar. Det är en angelägen fråga för Åklagarmyndigheten att tillsammans med Polismyndigheten fokusera på att utredningar inte ska pågå för lång tid. Åklagarmyndigheten har under året också arbetat särskilt för att säkerställa rutiner i verksamheten för att undvika långa handläggningstider.

Antalet ärenden i balans med brottsmisstankar äldre än ett år har ökat med 15 procent.

UTVECKLINGEN AV TIDER – SAMMANFATTNING

- Totalt sett är den genomsnittliga genomströmningstiden, från det att en anmälan kommer in till åklagare för utredning till dess att beslut fattats, 147 dagar. Det innebär en ökning med 6 dagar jämfört med året innan.
- Hälften av alla beslut (medianvärdet för genomströmningstiden) fattas inom 72 dagar.
- När förundersökningarna är slutförda tar det i genomsnitt 15 dagar för åklagarna att fatta beslut. Beslutstiden har minskat med 2 dagar jämfört med föregående år.
- Medianvärdet för beslutstiden är 5 dagar.
- Ökningen av genomströmningstiden är en negativ utveckling som dock bör ses mot bakgrund av de utmaningar som utredningsverksamheten stått inför under det gångna året. Beslutstiden visar på goda resultat genom en minskning från en redan kort tid. Denna tid har myndigheten också störst möjlighet att påverka.

GENOMSTRÖMNINGSTID

För brottsmisstankar i förundersökningar som leds av åklagare mäts tiden från att en anmälan om brott kommer in till en åklagarkammare fram till att åklagaren har beslutat i ärendet, det vill säga den tid som ett misstänkt brott utreds under åklagares ledning. Denna tid kallas genomströmningstid och det är den genomsnittliga tiden som redovisas i statistiken om inte annat anges. Den genomsnittliga tiden från att anmälan inkommit till åklagare till dess att beslut fattats har under det senaste året ökat med 6 dagar till 147 dagar, en nivå något över de cirka 140 dagar som varit det normala de senaste åren. Se *tabell 5*.

Mediantid är ett komplement till genomsnittssiffran och den visar inom vilken tid hälften av alla beslut fattats. Den var 72 dagar under 2023, en ökning med 3 dagar sedan 2022. Att genomsnittstiden är mer än dubbelt så lång som mediantiden illustrerar det faktum att det är ett mindre antal brottsmisstankar som har långa tider. Mer än två tredjedelar av besluten fattades inom genomsnittstiden på 147 dagar och det är bara i drygt 10 procent av misstankarna som det tagit mer än ett år innan beslut fattats.

Tabell 5. Genomströmningstid och beslutstid 2019–2023

	2019	2020	2021	2022	2023	Förändring antal 2022–2023	Förändring procent 2022–2023
Genomströmningstid (dagar) från inkommen anmälan till beslut	140,6	143,8	139,4	141,5	147,1	5,6	4,0%
Beslutstid (dagar) från inkommet beslutsunderlag till beslut	19,2	17,7	18,8	16,5	14,9	-1,6	-9,7%

Majoriteten av brottsgrupperna har en genomsnittstid mellan 100 och 150 dagar, se *diagram 4*. Tiderna för de olika brottstyperna varierar mellan åren och det kan ibland bero på slumpmässiga faktorer. Särskilt gäller det för brottsgrupper som vanligen är polisleda och där antalet misstankar i underlaget är relativt litet, vilket är fallet vid trafikbrott och skadegörelsebrott. En kraftig ökning, både det senaste året och året innan, har skett för förmögenhetsbrott som redan innan ökningarna hade den längsta genomsnittliga tiden i förhållande till övriga brottsgrupper. Tiden är över 300 dagar i snitt. I denna grupp ingår bland annat bedrägerier och penningtvättsbrott.

Diagram 4. Genomströmningstid i dagar (medelvärde) 2019–2023 per brottsgrupp

Underlag till Diagram 4. Genomströmningstid i dagar (medelvärde) 2019–2023 per brottsgrupp

	2019	2020	2021	2022	2023
Våldsbrott	109,1	109,4	100,4	107,7	112,9
Brott mot frihet och frid	122,8	135,2	128,3	113,7	122,3
Sexualbrott	129,5	133,5	125,6	136,9	156,0
Tillgreppsbrott	89,2	96,1	102,9	111,5	110,3
Skadegörelsebrott	134,9	128,3	126,2	124,9	119,0
Förmögenhetsbrott	257,4	246,5	245,4	282,4	301,5
Narkotikabrott	121,0	136,8	149,1	156,9	152,0
Trafikbrott	84,2	93,4	84,6	90,4	106,8
Miljö- och arbetsmiljöbrott	316,7	316,7	290,5	231,1	233,6
Övriga brott	132,1	140,8	139,0	142,6	143,3
Samtliga brott	140,6	143,8	139,4	141,5	147,1

Näst längst genomströmningstid har miljö- och arbetsmiljöbrotten, vilka också ökat tiden något efter en tydligt minskande trend de två föregående åren. Ökningen det senaste året kan förklaras med ett stort ärende med mycket lång genomströmningstid.

Även för sexualbrotten har genomsnittstiden ökat påtagligt det senaste året. Ökningen går inte att härleda till någon specifik förklaring i form av enstaka ärenden eller brottsrubriceringar, utan den tycks vara generell.

Det krävs typiskt sett längre tid för att komma fram till ett åtalsbeslut än till ett nedlägningsbeslut. Tiden har det senaste året ökat med 14 dagar till 183 dagar för den del av brottsmisstankarna där åtal väckts. Även tiden fram till beslut om att lägga ned förundersökningen har ökat, från 131 till 136 dagar. Utredningen prioriteras om det finns en frihetsberövad person. Dessa fall kan inte särskiljas i statistiken men man kan förutsätta att de i genomsnitt når fram snabbare till ett slutligt beslut.

Utvecklingen av genomströmningstiderna visar alltså på generella ökningarna. Både genomsnitt och median har ökat, liksom genomsnittstiden för alla de brottstyper där merparten av brott mot person återfinns (våldsbrott, brott mot frihet och frid och sexualbrott) samt i såväl utredningar som leder till lagföring som de som innebär nedläggning. Detta är inte en tillfredsställande utveckling. Den kan delvis förklaras av det som nämnts ovan om gamla balanser, att många utredningar blir alltmer komplexa och kräver fler åtgärder. Det kan till exempel handla om it-forensiska undersökningar av bland annat datorer och mobiltelefoner, inhämtning och bearbetning av uppgifter från hemliga tvångsmedel samt att det ställs större krav på att utreda även andra aspekter än det rent straffrättsliga. Internationella kopplingar med behov av rättslig hjälp från andra länder innebär också ofta långa utredningstider.

BESLUTSTID

Utöver genomströmningstid mäts även tiden från beslutsunderlag, det vill säga att en färdig brottsutredning – åklagarledd eller ledd av annan – kommer in till Åklagarmyndigheten, fram till dess att åklagaren har fattat beslut. Denna tid kallas beslutstid.

Sammantaget har den genomsnittliga tiden från inkommet beslutsunderlag till beslut under året uppgått till 15 dagar vilket är en och en halv dag kortare jämfört med föregående år, se *tabell 5*. Att arbetssättet inom ramen för snabbförfarande i brottmål (se avsnittet *Snabbare lagföring*) utvidgats till samtliga åklagarkammare kan vara en bidragande orsak till de kortade beslutstiderna. I brottsgrupper där beslutsunderlaget generellt sett utgörs av mer omfattande utredningar tar det ofta något längre tid att fatta beslut. För exempelvis förmögenhetsbrotten är genomsnittstiden 29 dagar. I enkla ärenden som återfinns i till exempel grupperna trafik- och tillgreppsbrott går det vanligen snabbare. I dessa brottsgrupper är tiden 7 respektive 10 dagar i genomsnitt.

Det finns en tydlig koppling mellan beslutstiden och balansen av antalet misstankar med redovisad förundersökning. Kortare beslutstid leder till få misstankar i denna balans och låg balans ger i sin tur förutsättningar för korta beslutstider. Se även avsnittet om balanser.

De 15 dagarna i genomsnitt kan jämföras med medianvärdet för beslutstiden som är 4 dagar, vilket är oförändrat sedan året innan. Beslut har alltså hunnit fattas inom 4 dagar för hälften av alla brottsmisstankar med inkomna beslutsunderlag.

Beslutstiden har det senaste året minskat för samtliga brottsgrupper utom sexualbrott och gruppen övriga brott. Beslutstiden omfattar den del

Den genomsnittliga tiden från inkommet beslutsunderlag till beslut var en och en halv dag kortare jämfört med förra året.

av utrednings- och lagföringsprocessen där åklagare i störst utsträckning har möjlighet att påverka handläggningstiden. Måttet har ett starkt samband med balanskategorin *förundersökning redovisad* och hur denna utvecklats under året.

UTVECKLINGEN AV LAGFÖRING – SAMMANFATTNING

- En central del i Åklagarmyndighetens uppdrag är att se till att personer som begår brott blir föremål för lagföring. Jämfört med förra året har 2 172 fler personer åtalats eller på annat sätt lagförts för brott, en ökning med 2 procent.
- I två tredjedelar av fallen, 67 procent, beslutar åklagare om att en misstänkt ska lagföras. Denna andel har ökat med 1 procentenhet från 2022.
- Antalet brottsmisstankar med lagföringsbeslut är i princip oförändrat. Den kraftiga minskningen av antalet lagföringsbeslut som skedde mellan 2021 och 2022 har stannat av.
- Det ses en stor ökning av mord och dråp, där antalet lagförda personer ökat med 43 procent det senaste året.
- Mot bakgrund av det stora antalet anmälda brott bedömer myndigheten att det bör finnas utrymme för att med bibehållen rättssäkerhet lagföra fler personer. Den marginella ökningen som ersatt tidigare minskningar får ses som en positiv utveckling. Att andelen lagförda personer har ökat är ett positivt resultat.
- För utvecklingen av lagföring inom specifika och övriga prioriterade brottstyper, se avsnittet *Resultat och återrapportering för särskilda områden*.

LAGFÖRING

I begreppet lagföring ingår åklagares beslut om åtal, strafföreläggande och åtalsunderlåtelse (en åtalsunderlåtelse innebär en notering i belastningsregistret men inte någon påföljd) samt beslut om företagsbot som ersättning för straff. Myndigheten har flera mått för att följa resultatutvecklingen för lagföring: antal och andel personer som lagförts samt antal och andel brottsmisstankar som avslutats med lagföring.

En central del av Åklagarmyndighetens uppgift är att se till att personer som begår brott blir föremål för lagföring. Därför är *antalet* lagförda personer ett viktigt mått på myndighetens och de övriga brottsutredande myndigheternas gemensamma resultat. Inriktningen är att det bör finnas utrymme för att med bibehållen rättssäkerhet lagföra fler personer.

Andelen lagförda är också ett centralt resultatmått för Åklagarmyndigheten eftersom det är ett mått som är mindre beroende av förändringar i inflödesmängden. Om åklagare fått in färre anmälningar med misstänkta personer från utredande myndigheter är det svårt att upprätthålla ett högt antal lagförda, men andelen bör kunna hållas konstant eller öka förutsatt att ingen påtaglig kvalitativ förändring sker av inflödet.

Åklagare vid myndigheten har totalt sett lagfört 117 135 personer vilket är en ökning med 1,9 procent jämfört med föregående år. Jämfört med 2019 är det en ökning med 4,8 procent. Andelen lagförda personer har ökat med 0,8 procentenhet det senaste året, till den högsta nivån de senaste fem åren. Se *tabell 6*.

Ökningen av antalet lagförda personer har skett i ett läge där verksamheten är ansträngd. Stora resurser har behövt läggas på omfattande utredningar om grova brott i gängmiljö. Det är en kategori som är svår-

Under året har åklagare vid myndigheten lagfört 117 135 personer, en ökning med 1,9 procent jämfört med föregående år. Andelen lagförda personer var den högsta de senaste fem åren.

identifierad i statistiken men som ökat kraftigt och tar en allt större andel av resurserna för både utredande myndigheter och åklagarna, men som inte ger några större volymer räknat som antal lagförda personer, även om det i många fall bedrivits framgångsrika utredningar.

Samtidigt är både Åklagarmyndigheten och Polismyndigheten i en tillväxtfas och har en stor andel relativt nyanställd personal vilket påverkar möjligheterna att utreda och lagföra brott. Det ökade antalet medarbetare bidrar till en ökad förmåga, men innebär också att de erfarna åklagarna behöver handleda och utbilda ett stort antal nya kollegor.

De flesta lagföringar avser mängdbrott, sådana brott som ingår i polisledda utredningar och är brott av så kallad enkel beskaffenhet. Av det totala antalet lagförda personer är det 80 procent som enbart lagförts för brott i polisledda utredningar. Antalet har ökat med 2 procent till 94 119 personer. Även andelen har ökat något, från 94,5 till 95,3 procent. Lagföringsandelen för misstänkta personer i polisledda utredningar är vanligen hög, eftersom de inkommer till Åklagarmyndigheten först när utredningen färdigställts och den polisära förundersökningsledaren bedömer att materialet bör kunna ligga till grund för en lagföring.

Försöksverksamheten med ett snabbförfarande i brottmål som under året har permanentats och utvidgats till samtliga åklagarkammare, kan till viss del påverka antalet lagförda personer i ökande riktning. Detta kan vara en möjlig förklaring till att antalet lagförda personer ökat trots att antalet brottsmisstankar med lagföringsbeslut minskat (se nedan samt i avsnittet *Fakta i korthet*). Den snabba hanteringen innebär att om flera brott begåtts av en person vid olika tillfällen under samma år så hanteras de i olika ärenden. Lagföring räknas sedan en gång per person och ärende. I vanlig handläggning är chansen större att dessa brott skulle hinna samordnas i ett och samma ärende och endast räknas en gång vid en senare, samlad, lagföring. Denna typ av ärenden innehåller normalt sett inte brottsmisstankar i åklagarledda förundersökningar (se vidare i avsnittet *Snabbare lagföring*).

Sett till misstänkta personer som ingått i åklagarledda utredningar har antalet lagförda också ökat med 2 procent, till 23 016 och lagföringsandelen har ökat från 30,1 till 30,6 procent. De åklagarledda utredningarna gäller allvarligare brott eller mer komplexa utredningar och det är i dessa som åklagarna lägger mest av sin tid. Även brott i parrelation är som regel åklagarledda så fort en misstänkt person finns, och för brott mot barn under 15 år är åklagare alltid förundersökningsledare. Se vidare i avsnittet *Särskilt utsatta brottsoffer*.

En delmängd av de lagförda personerna som är särskilt relevant att titta närmare på är de som lagförts för brott i kategorin *särskilt resurskrävande*. Det är en kategori som definierats i det myndighetsgemensamma arbetet med att ta fram verksamhetsvolymer i rättsväsendet. De särskilt resurskrävande handlar ofta om grova brott som kräver stora utredningsresurser och omfattande arbete för åklagarna, även om antalet är relativt litet. Antalet lagförda personer för sådana brott har ökat det senaste året, från 7 353 till 7 860. Särskilt stor var ökningen av antalet lagförda för dödligt våld, det vill säga mord och dråp (inklusive försök) där 43 procent fler lagförts. Även i grupperna allvarliga narkotikabrott, våldtäkt, grov misshandel och rån ses ökningar av antalet lagförda personer med mellan 6 och 15 procent. Endast för vapenbrott har antalet lagförda minskat.

Som ett komplement till Åklagarmyndighetens statistik över de egna besluten kan läggas resultatet av åtalsbesluten i form av personer som fällts till ansvar i domstol. Denna statistik publiceras av Brottsförebyggande rådet i maj varje år. I den tillgängliga statistiken som går fram till och med 2022 framgår att antalet personer som fällts i domstol ökat med 22

Permanentandets av snabbförfarande i brottmål (snabbare lagföring) kan vara en delförklaring till att antalet lagförda personer ökat trots att antalet brottsmisstankar med lagföringsbeslut minskat.

Antalet lagförda personer för dödligt våld (mord och dråp, inklusive försök) ökade med 43 procent.

procent mellan 2019 och 2022. Tre fjärdedelar av ökningen består av bötesstraff, en ökning som skett parallellt med att antalet strafförelägganden minskat, om än inte i lika stor utsträckning. Se vidare nedan om fördelning mellan olika typer av lagföringsbeslut som åklagare fattar. Antalet personer som dömts till fängelse har ökat med 13 procent. Samtidigt har antalet utdömda fängelseår ökat med 25 procent från 10 618 till 13 286 år.

Tabell 6. Lagföringsbeslut 2019-2023

	2019	2020	2021	2022	2023	Förändring antal/ %-enheter 2022-2023	Förändring procent 2022-2023
Antal personer med lagföringsbeslut	111 774	120 248	118 739	114 963	117 135	2 172	1,9%
Andel personer med lagföringsbeslut	65,7%	65,2%	65,3%	66,6%	67,4%	0,8	
Antal brottsmisstankar med lagföringsbeslut	236 708	249 674	227 825	204 630	204 240	-390	-0,2%
Andel brottsmisstankar med lagföringsbeslut	62,4%	61,1%	59,9%	59,6%	59,9%	0,3	

Av det totala antalet personer som blivit föremål för åklagares beslut under 2023 var ungefär 21 procent kvinnor och 78 procent män. Av de personer som lagförts utgjorde 19 procent kvinnor och 81 procent män. För en liten del av de misstänkta framgår inte kön i underlaget till statistiken.

Statistik över lagförda brottsmisstankar visar i hur många fall ett enskilt brott kunnat kopplas till en misstänkt person och lett till lagföringsbeslut. Det totala antalet lagföringsbeslut är i princip oförändrat, vilket framgår av *tabell 6*. Uppdelat på förundersökningsledare ses en liten ökning av antalet åklagarledda och en liten minskning av antalet polisleda misstankar med lagföringsbeslut (+1,3 respektive -0,8 procent). Detta kan jämföras med året innan då minskningen var mycket kraftigare, 12 procent för de polisleda och 6 procent för de åklagarledda. Även mellan 2020 och 2021 minskade antalet lagföringsbeslut kraftigt. De tidigare årens minskningar har alltså hejdat.

Fördelningen av de olika typerna av lagföringsbeslut har förändrats de senaste åren. Andelen åtal av alla lagföringsbeslut har ökat från 76 till 81 procent mellan 2019 och 2023 medan strafförelägganden minskat från 18 till 14 procent. Det senaste året har den största förändringen skett genom att åtalsunderlåtelse, som dock utgör mindre än 5 procent av alla lagföringsbeslut, minskat kraftigt (-19 procent). Utökningen av handläggning inom snabbförfarande i brottmål kan vara åtminstone en delförklaring till denna förskjutning mot lagföring genom åtalsbeslut snarare än strafföreläggande och åtalsunderlåtelse.

Att utreda många brott av samma typ som en person misstänks för ger ett begränsat utfall i form av hårdare straff vid fällande dom, jämfört med att fokusera på ett fåtal misstankar. De regler om förundersökningsbegränsning som finns syftar till att kunna begränsa utredningarna till de mest väsentliga delarna för att få en effektiv lagföring, förutsatt att inget väsentligt enskilt eller allmänt intresse åsidosätts. Som framgår av *tabell 6* har åklagare fattat beslut om lagföring för minst ett brott i drygt 67 procent av de fall där en person misstänkts. Andelen brottsmisstankar med lagföringsbeslut är lägre, 60 procent. Skillnaden mellan lagföringsandelarna för personer och brottsmisstankar illustrerar det fokus som ligger på att lagföra misstänkta personer snarare än att lagföra varje enskilt brott. Se även statistik över förundersökningsbegränsningar i *tabell 3*.

Antalet brottsmisstankar per ärende har minskat de senaste åren.

Det har varit en generell minskning av antalet brottsmisstankar per ärende de senaste åren, vilket också slår igenom på statistiken över lagföringsbeslut per person. Antalet lagförda personer har, till skillnad från antalet brottsmisstankar med lagföringsbeslut, ökat det senaste året. Även 2020–2022, då antalet lagförda personer minskade något, var utvecklingen kraftigare för antalet brottsmisstankar, vilka minskade med omkring 10 procent årligen. Detta har lett till en minskning av antalet lagföringsbeslut per person. I genomsnitt hade varje lagförd person 2,1–2,2 lagföringsbeslut under ett antal år fram till 2020. Därefter har snittet minskat och för 2023 är genomsnittet 1,7. En förklaring till minskningen kan vara Polismyndighetens inriktning att begränsa utredningarna till de mest väsentliga delarna för att få en effektiv lagföring.

Antalet lagföringsbeslut avseende förmögenhetsbrott har ökat med 3 799 (14 procent). Ökningen förklaras i allt väsentligt av bidragsbrotten.

Av *diagram 5* framgår antalet brottsmisstankar som lett till lagföring uppdelat per brottsgrupp. Även om det totala antalet lagförda brottsmisstankar det senaste året har varit i princip oförändrat så skiljer sig utvecklingen åt inom olika brottsgrupper. Den största ökningen av antalet lagföringsbeslut ses för förmögenhetsbrotten, där antalet ökat med 3 799 (14 procent). Det är bidragsbrotten som ökat, medan antalet lagförda bedrägerier fortsatt att minska. Den största procentuella förändringen har skett inom miljö- och arbetsmiljöbrott där antalet ökat med 32 procent. Dock är detta en liten brottsgrupp där en del av ökningen kan förklaras av ett miljöbrottsärende med ett stort antal lagföringsbeslut i slutet av 2023. För delmängden arbetsmiljöbrott har också en kraftig ökning skett, vilket inte på samma sätt beror på enstaka ärenden. För våldsbrott där utredningen i huvudsak leds av åklagare har lagföringsbesluten ökat med 8 procent. Här ingår gruppen mord och dråp där lagföringen ökat med hela 46 procent på ett år.

Den största antalsmässiga minskningen har skett för trafikbrott där lagföringsbesluten blivit 3 876 färre, motsvarande 8 procent. Den kraftigaste procentuella minskningen ses för sexualbrott där antalet lagföringsbeslut minskat med 12 procent. En stor del av minskningen kan förklaras av att det under 2022 beslutades om åtal för över 500 brottsmisstankar i ett ärende om våldtäkt mot barn. Något motsvarande stort sexualbrottsärende har inte beslutats under 2023. Även för narkotikabrott minskar lagföringen. Det är de ringa brotten, innehav och bruk, som minskat både på kort och lång sikt. För övriga narkotikabrott, främst överlåtelse, har antalet istället ökat det senaste året.

Diagram 5. Antal brottsmisstankar som lett till lagföring 2019–2023 per brottsgrupp

Underlag till Diagram 5. Antal brottsmisstankar som lett till lagföring 2019–2023 per brottsgrupp

	2019	2020	2021	2022	2023
Våldsbrott	10 506	11 623	10 762	10 197	11 010
Brott mot frihet och frid	11 872	12 828	13 921	13 184	13 533
Sexualbrott	4 435	5 175	5 860	5 662	4 985
Tillgreppsbrott	29 323	29 007	26 772	23 478	25 146
Skadegörelsebrott	4 010	4 253	4 012	3 080	2 936
Förmögenhetsbrott	34 144	38 049	31 794	26 283	30 082
Narkotikabrott	55 075	58 231	51 898	48 209	46 396
Trafikbrott	58 102	58 953	53 671	47 066	43 190
Miljö- och arbetsmiljöbrott	447	700	705	569	752
Övriga brott	28 794	30 855	28 430	26 902	26 210
Samtliga brott	236 708	249 674	227 825	204 630	204 240

Diagram 6. Andel brottsmisstankar som lett till lagföring 2019–2023 per brottsgrupp (procent)

Underlag till Diagram 6. Andel brottsmisstankar som lett till lagföring 2019–2023 per brottsgrupp

	2019	2020	2021	2022	2023
Våldsbrott	24,1%	24,7%	24,2%	24,5%	25,2%
Brott mot frihet och frid	28,0%	28,0%	29,9%	28,3%	28,4%
Sexualbrott	32,9%	34,5%	35,3%	36,7%	33,8%
Tillgreppsbrott	75,3%	73,5%	74,5%	75,6%	77,9%
Skadegörelsebrott	58,7%	55,5%	54,9%	53,0%	52,4%
Förmögenhetsbrott	65,5%	61,8%	60,9%	62,1%	67,1%
Narkotikabrott	87,4%	87,0%	86,5%	86,6%	87,1%
Trafikbrott	90,9%	90,2%	90,1%	90,6%	92,0%
Miljö- och arbetsmiljöbrott	16,8%	22,5%	21,6%	21,3%	27,6%
Övriga brott	54,6%	54,1%	52,4%	53,4%	53,4%
Samtliga brott	62,4%	61,1%	59,9%	59,6%	59,9%

Lagföringsstatistiken påverkas på totalnivå av fler faktorer än förmågan att samla bevisning till stöd för åtal eller annan lagföring. Inte minst påverkas lagföringsnivån av ärendesammansättningen. Som framgår av *diagram 6* leder inom vissa brottsgrupper nio av tio brottsmisstankar till lagföring. Det är fråga om enkla brott som utreds av polis och redovisas som färdiga utredningar, det vill säga efter en bedömning av att underlaget kan leda till lagföring. I andra brottsgrupper ligger lagföringsnivån kring tre av tio brottsmisstankar. Redan små förändringar av ärendesammansättningen påverkar därför den totala lagföringsnivån.

Totalt sett har andelen brottsmisstankar som lett till lagföring ökat med 0,3 procentenheter jämfört med året innan. Lagföringsnivån är relativt stabil för flera brottsgrupper under den redovisade femårsperioden, även om en minskning kan ses för till exempel skadegörelsebrott och en ökning för tillgreppsbrott. Skadegörelsebrotten är en förhållandevis liten kategori som påverkas mycket av vilken praxis exempelvis kollektivtrafikföretag tillämpar. Tillgreppsbrotten är en större kategori och där kan ökningen av lagföringsandelen till viss del förklaras av att andelen butikstillgrepp ökat. Dessa har normalt sett en mycket hög lagföringsandel.

Uppdelat på förundersökningsledarskap kan konstateras att lagföringsandelen för de åklagarledda varit stabil på 34 procent sedan 2021. För de polisledda har dock andelen ökat med 2 procentenheter per år, från 86 till 90 procent. Det kommer alltså in allt färre polisledda brottsmisstankar som leder till beslut att inte väcka åtal. Antalet beslut att inte väcka åtal efter att förundersökning redovisats minskade med 26 procent mellan 2021 och 2022 och minskade med 17 procent det senaste året. Se underlag i *Fakta i korthet*.

RESURS- OCH KOSTNADSFÖRDELNING

Fördelningen av resurser och kostnader baseras på tidmätningar som genomförts vid två tillfällen under 2023. Av myndighetens totala kostnader om 2 319 miljoner kronor (2 050 miljoner kronor 2022) har 2 235 miljoner kronor (1 974 miljoner kronor 2022) fördelats på utredning och lagföring. Sammanlagt har därmed 96 procent av den totala tiden använts till området utredning och lagföring vilket är samma andel som förra året. Den genomsnittliga kostnaden per beslutad brottsmisstanke var 5 677 kronor under 2023 (4 963 kronor 2022). Ökningen av styckkostnaden med 14 procent beror både på att kostnaderna ökat och på att antalet beslutade brottsmisstankar minskat. Styckkostnadsutvecklingen kan dock inte utan vidare ses som ett tecken på minskad produktivitet. Detta dels eftersom ärendesammansättningen långsiktigt har utvecklats i en riktning som gjort att ärendena blivit alltmer komplexa, kompetens- och tidskrävande att handlägga, dels för att tillkomna resurser används för att höja svårsmätta aspekter av kvalitet i handläggningen. Den genomsnittliga kostnaden för att besluta en brottsmisstanke för olika brottsgrupper framgår i tabeller i *Fakta i korthet*.

Det bör observeras att beräkningarna är genomsnittsvärden och att styckkostnaden kan variera avsevärt både mellan och inom olika brottsgrupper. För de brottsgrupper som har en hög andel åklagarledda förundersökningar är tidsåtgången, och därmed även kostnaderna, högre. I miljö- och arbetsmiljöbrott, sexualbrott, våldsbrott och brott mot frihet och frid är andelen åklagarledda förundersökningar över 80 procent medan den i trafikbrott är lägre än 10 procent.

Resultat och återrapportering för särskilda områden

SAMMANFATTNING

- Brott mot "särskilt utsatta brottsoffer" innefattar bland annat brott i nära relation/parrelation, brott mot barn samt brott med hedersmotiv. Brotten är ofta svåra att utreda och kan, trots att de är prioriterade och ska handläggas med skyndsamhet, leda till långa utredningstider.
- Grova våldsbrott mot barn har ökat med 25 procent och såväl genomströmningstid som beslutstid och balanser för brott mot barn har ökat.
- Våldsbrott i parrelationer (32 procent av samtliga inkomna brottsmisstankar om våldsbrott) tenderar att bli alltmer komplexa vilket kan vara en förklaring till att genomströmningstiden har ökat och lagföringen har minskat marginellt.
- Både inkomna och beslutade brottsmisstankar om hedersrelaterade brott har ökat under året. Volymerna är små varför det är svårt att dra generella slutsatser av resultaten.

SÄRSKILT UTSATTA BROTTSOFFER

Brott i parrelation, sexualbrott och brott mot barn är brottskategorier som är centrala i Åklagarmyndighetens bidrag till att uppnå målen för jämställdhetspolitiken (jämställdhetsintegrering). Inom ramen för myndighetens verksamhetsplan 2023 beslutade riksåklagaren om en särskild aktivitet för att utveckla arbetet och förbättra utredningarna kring dessa brottskategorier. Nedan framgår ett antal exempel på åtgärder som har vidtagits inom ramen för denna aktivitet.

Det här avsnittets kategorier av brott är ofta svåra att utreda, vilket kan leda till längre utredningstider. Enstaka ärenden med många brottsmisstankar kan påverka resultaten mellan olika år. De bevisvårigheter som ofta finns leder inte sällan till att en stor del av brottsmisstankarna läggs ned.

Antalet lagförda personer har ökat för både sexualbrott och brott mot barn. Utvecklade samverkansformer med berörda myndigheter – bland annat inom ramen för barnhusverksamheterna – tydlig prioritering av barnutredningar samt utbildningsinsatser i samband med att barnfridsbrottet infördes kan vara förklaringar till den positiva utvecklingen på båda dessa områden. Detta eftersom det finns en stor överlappning mellan sexualbrott och brott mot barn – mer än hälften av de beslutade sexualbrottsmisstankarna är också brott mot barn.

Åklagarmyndigheten har under året uppdaterat och i flera avseenden också reviderat det tidigare metodstödet *Ett utvecklat bästa arbetsätt* som är en gemensam arbetsmetod för brottstyperna brott i parrelation, sexualbrott och brott mot barn. Det nya metodstödet heter *SUB – utredningsmetod för brott mot särskilt utsatta brottsoffer* och ger verktyg för att uppnå effektivare och kortare handläggningstider och en ökad lagföring av dessa brottstyper. För att säkerställa att det nya metodstödet används inom Åklagarmyndigheten har informations- och utbildningsinsatser påbörjats och kommer att fortsätta under 2024.

Inom alla åklagarområden finns åklagare med särskild utbildning och erfarenhet inom ämnesområdet. Vid de flesta åklagarkammare bedrivs arbete i ämnesteam. Teamen leds vanligtvis av seniora åklagare med särskild utbildning och erfarenhet. Det finns också nätverk, både områdes-

Antalet lagförda personer för sexualbrott och brott mot barn har ökat. Utvecklade samverkansformer och tydliga prioriteringar kan vara delförklaringar till den positiva utvecklingen.

visa och nationella, för åklagare som arbetar med utredningar av brott i parrelation, sexualbrott och brott mot barn. På nationell nivå finns ämnesspecialister som bland annat ansvarar för att leda de nationella rättsliga nätverken. De bidrar också till kompetensutveckling inom myndigheten. Inom ramen för den löpande samverkan med Polismyndigheten genomförs också myndighetsgemensamma aktiviteter och utbildningar.

Varje år hålls ett nationellt erfarenhetsseminarium med åklagare som handlägger brott i parrelation, sexualbrott och brott mot barn. Seminariets syfte är att presentera rättslig utveckling och metodutveckling samt ge möjlighet till erfarenhetsutbyte och information. Vid årets seminarium låg fokus på kontaktförbud, sexualbrott mot vuxna, internetbaserade sexuella övergrepp mot barn, brott mot barn samt kriminalteknik.

Under året genomfördes en uppföljning om efterlevnaden av åklagares underrättelseskyldighet till Socialstyrelsen, enligt lagen om utredning för att förebygga vissa skador och dödsfall. Det kunde konstateras att det fanns brister i efterlevnaden av underrättelseskyldigheten. Med anledning av detta har rutiner tagits fram för att säkerställa att underrättelseskyldigheten uppfylls. Arbetet med att införa rutinen kommer fortsätta och Socialstyrelsen kommer, inom ramen för samverkan mellan myndigheterna, att återkoppla när brister i underrättelseskyldigheten upptäcks.

Varje år hålls ett nationellt erfarenhetsseminarium med åklagare som handlägger brott i parrelation, sexualbrott och brott mot barn. Årets seminarium fokuserade bland annat på kontaktförbud samt internetbaserade sexuella övergrepp mot barn.

Brott mot barn

Begreppet brott mot barn avser här våldsbrott, sexualbrott, rån samt brott mot frihet och frid mot personer under 18 år där det, som oftast är fallet, finns särskilda brottskoder som omfattar målsägandens ålder.

Åklagarmyndigheten har som mål att fler utredningar ska leda till att en misstänkt kan lagföras för brott mot barn. Av *tabell 7* framgår att antalet lagförda personer har ökat med 11 procent till 4 486 och att antalet brottsmisstankar som lett till lagföring har ökat med 7 procent till 8 997, vilket är positivt. Det visar att kvaliteten på arbetet och utredningarna är fortsatt god. Andelen brottsmisstankar som lett till lagföring har ökat marginellt till 24 procent. Utvecklingen är positiv, men målet är att nå en ännu högre lagföringsandel.

Brott mot barn ska utredas med särskild hänsyn till barns utsatta situation. Utredningar om brott mot barn handläggs ofta av särskilda åklagargrupper i nära samarbete med framför allt polisen, socialtjänsten och sjukvården. Samverkan sker till stor del i de barnhus som numera finns på de flesta orter i landet där åklagarkammare finns. Barnhusen är en tvärprofessionell verksamhet med syfte att samtliga representanter för berörda myndigheter och organisationer träffar och lyssnar på barnet vid ett och samma tillfälle. Barnhusen bedöms utgöra en central faktor för att nå framgång i utredningar om dessa typer av brott. Syftet är att ge barnet så bra förutsättningar som möjligt under utredningen och att leva upp till det skyndsamhetskrav som lagstiftaren har satt upp för dessa utredningar.

Skyndsamhetskravet innebär att en förundersökning ska vara avslutad och beslut i åtalsfrågan ska vara fattat så snart det kan ske och senast inom 90 dagar från den tidpunkt då det finns någon skäligen misstänkt person för brottet. För att säkerställa att utredningarna bedrivs skyndsamt bevakas varje utredning genom beslutsfrister som registreras manuellt i varje ärende.

Andelen beslutsfrister som hålls har minskat de två senaste åren och låg 2023 på 54 procent, vilket är den lägsta siffran under de senaste fem åren. Andelen frister som hålls är högre i ärenden med bara en brottsmisstanke (66 procent), jämfört med ärenden med fler än 10 brottsmisstankar där

40 procent av fristerna hålls. Detta är en illustration över att mer omfattande ärenden ofta är betydligt mer resurskrävande. Målet är att fler frister ska hållas.

Under året inkom 43 568 brottsmisstankar som avsåg brott mot barn. Det är en ökning med 3,5 procent jämfört med föregående år. Genomströmningstiden ökade med 14 procent till 111,7 dagar. Beslutstiden har ökat med 15 procent till 19,5 dagar. De balanserade brottsmisstankarna, det vill säga misstankar som är under handläggning, har ökat med 4,8 procent till 15 331.

En förklaring till längre genomströmningstider och högre balanser kan vara att antalet utredningar om barnfridsbrott har ökat, vilket bland annat medför att fler barnförhör behöver hållas. Barnförhör är en resurskrävande utredningsåtgärd för framför allt polisen och det krävs särskild utbildning och kompetens för att hålla barnförhör. Av de inkomna brottsmisstankarna under 2023 avsåg 10 655 barnfridsbrott, vilket är 24 procent av alla inkomna brottsmisstankar om brott mot barn, jämfört med 2022 då andelen var 23 procent. Antalet inkomna brottsmisstankar om barnfridsbrott ökade med ungefär 12 procent och balansen ökade med 26 procent. Under året har försök, förberedelse och stämpling till mord eller dråp mot barn mer än fördubblats, från 99 till 233 brottsmisstankar. Även rån och grov misshandel mot barn har ökat mycket. En del av dessa brott begås i kriminella miljöer och kan ta lång tid att utreda, vilket kan vara ytterligare en förklaring till att genomströmningstiderna och balanserna för brott mot barn har ökat.

En annan förklaring till längre genomströmningstider och ökade balanser kan vara att resurser många gånger måste omfördelas till utredningar om det grova våldet i kriminella miljöer. Det kan inte uteslutas att det påverkar handläggningen inom området brott mot barn. Det är angeläget att Åklagarmyndigheten även fortsättningsvis prioriterar ärenden om brott mot barn.

Nya åklagare som anställs kan inte omgående användas till att utreda brott mot barn eller andra brottstyper som kräver särskild erfarenhet och kompetens. Den positiva effekten av ökade resurser till Åklagarmyndigheten kommer därför först på sikt att påverka handläggningstiden av brott mot barn. Under året har en ny rättslig vägledning tagits fram, *Brott mot barn (RäV 2023:9)*. Vägledningen är en omarbetning och uppdatering av den tidigare handboken *Brott mot barn*. Det pågår också ett arbete med att ta fram en rättslig vägledning om sexualbrott mot barn. Drygt hälften av alla inkomna brottsmisstankar om sexualbrott avser brott mot barn (barnpornografibrott ingår inte i definitionen av sexualbrott).

Hur stor andel av anmälda sexualbrott mot barn som i sin tur är internetrelaterade går inte att fastställa statistiskt eftersom dessa brott inte har någon egen brottskod.

Misstankar om barnpornografibrott ingår ofta i utredningar om (internetrelaterade) sexuella övergrepp mot barn. Under året har en ny rättslig vägledning om utredningar om barnpornografibrott publicerats. Vägledningen har tagits fram i samverkan med Polismyndigheten och innehåller en ny arbetsmetod vars främsta syfte är att skapa en sammantaget större lagföringsförmåga i aktuella utredningar. Nya riktlinjer för hur omfattande mängder av övergreppsmaterial ska granskas ingår i vägledningen.

De här brotten kräver särskild kunskap om både sexualbrott mot barn och it-relaterad brottslighet. Någon särskild ämnesspecialist är inte utsedd utan ansvarsområdet får anses delas av ämnesspecialisterna för de två områdena.

Antalet inkomna brottsmisstankar om barnfridsbrott ökade med 12 procent.

Antalet brottsmisstankar om försök, förberedelse och stämpling till mord eller dråp mot barn mer än fördubblades, från 99 till 233.

Tabell 7. Brott mot barn. Sammanfattande tabell 2019–2023

	2019	2020	2021	2022	2023	Förändring antal/ %-enheter 2022–2023	Förändring procent 2022–2023
Totalt brott mot barn							
Inkomna brottsmisstankar	33 350	35 208	38 330	42 096	43 568	1 472	3,5%
Beslutade brottsmisstankar	32 569	34 983	36 902	40 319	43 024	2 705	6,7%
Brottsmisstankar som lett till lagföring	6 430	7 428	7 709	8 427	8 997	570	6,8%
Andel brottsmisstankar som lett till lagföring*	22,8%	24,2%	23,6%	23,3%	23,6%	0,3	
Antal lagförda personer	3 541	3 948	3 806	4 057	4 486	429	10,6%
Genomströmningstid (dagar)	94,7	101,2	94,5	97,7	111,7	14,0	14,3%
Beslutstid (dagar)	21,0	18,6	19,8	17,0	19,5	2,5	14,7%
Balanserade brottsmisstankar	9 727	10 573	12 078	14 627	15 331	704	4,8%
Andel lagstadgade beslutsfrister som hållits	58,2%	59,5%	61,8%	58,2%	54,0%	-4,2	

* I beslutade brottsmisstankar ingår även sådana beslut som brottsmisstanken skickas åter till utredande myndighet, brottsmisstanken avslutas samt övriga beslut. Vid beräkning av lagföringsandelen har dessa beslut exkluderats.

Brott i parrelation, mäns våld mot kvinnor

Kategorin brott i parrelation omfattar våldsbrott, brott mot frihet och frid samt sexualbrott i de fall relationen mellan den som kan misstänkas och målsäganden är eller har varit en parrelation. Brottsförebyggande rådets brottskoder har ändrats för brott i parrelation. Under 2018 och 2019 tillkom flera sådana brottskoder samtidigt som gamla brottskoder upphörde. Det är svårt att avgöra hur detta påverkat statistiken. Siffrorna har dock stabiliserats de senaste åren och tidserien i redovisningen börjar 2020 som är det första år som bedöms vara rimligt jämförbart med därpå följande år. En positiv konsekvens av de ändrade brottskoderna är att fler brott i parrelation går att identifiera. Av samtliga inkomna brottsmisstankar 2023 om våldsbrott avsåg 32 procent våldsbrott i parrelation. För brott mot frihet och frid och sexualbrott uppgår andelen som utgör brott i parrelation 27 respektive 14 procent.

För närvarande är det, utifrån befintliga brottskoder, inte möjligt att skilja ut unga målsägande under 18 år. Behovet av ytterligare brottskoder har uppmärksammats i samverkan med Polismyndigheten och Brottsförebyggande rådet och varje år sker en inventering av behovet av nya brottskoder.

Brott i parrelation begås som regel i hemmet och det saknas ofta teknisk bevisning, annan stödbevisning eller vittnen som sett själva händelsen. Det, tillsammans med att det finns lojaliteter och andra känslomässiga bindningar mellan den misstänkta och målsäganden, påverkar förutsättningarna för att utreda och lagföra sådana brott. Införandet av barnfridsbrottet har inneburit att barns iakttagelser av våld och andra kränkningar i hemmet kan säkras i större omfattning än tidigare. Deras berättelser kan därmed utgöra viktig bevisning vid utredningar om brott i parrelation.

Åklagarmyndigheten har som mål att fler utredningar ska leda till att en misstänkt kan lagföras för brott i parrelation. Av *tabell 8* framgår resultaten för området. Antalet lagförda personer har ökat marginellt. Andelen brottsmisstankar som lett till åtal visar dock en svag minskning vilket innebär att brott i parrelation inte har en lika gynnsam utveckling som till exempel brott mot barn. Under året kom det in 33 268 brottsmisstankar registrerade som brott i parrelation, vilket är en ökning med 902 brottsmisstankar sedan föregående år. Genomströmningstiden har ökat med 10

Införandet av barnfridsbrottet har inneburit att barns iakttagelser av våld och andra kränkningar i hemmet kan säkras i större omfattning än tidigare.

procent men beslutstiden har minskat med 16 procent. De balanserade brottsmisstankarna har ökat sedan 2022.

Förklaringen till den ökade balansen skulle kunna vara att fler ärenden innehåller mer än en brottsmisstanke, är mer komplexa och tar längre tid att utreda. Det kan också förklara varför även genomströmningstiden har ökat. Att beslutstiden samtidigt har minskat kan ha sin förklaring i att många misstänkta personer sitter häktade i just ärenden om brott i parrelation. Det visar att Åklagarmyndigheten prioriterar att fatta beslut i dessa ärenden och använder tvångsmedel i stor utsträckning.

Tabell 8. Brott i parrelation. Sammanfattande tabell 2020–2023*

	2020	2021	2022	2023	Förändring antal/ %-enheter 2022–2023	Förändring procent 2022–2023
Inkomna brottsmisstankar	34 210	33 960	32 366	33 268	902	2,8%
Beslutade brottsmisstankar	31 516	34 026	31 078	32 859	1 781	5,7%
Brottsmisstankar som lett till lagföring	4 913	5 586	5 424	5 499	75	1,4%
Andel brottsmisstankar som lett till lagföring**	17,5%	18,7%	19,5%	18,8%	-0,7	
Antal lagförda personer	2 926	3 023	2 995	3 016	21	0,7%
Genomströmningstid (dagar)	101,2	109,3	116,3	127,6	11,3	9,7%
Beslutstid (dagar)	14,5	20,2	17,5	14,7	-2,8	-16,0%
Balanserade brottsmisstankar	12 105	12 410	13 837	14 225	388	2,8%

* Endast fyra år visas i tabellen p.g.a. tidigare omfattande förändringar av brottskodsstrukturen samt registreringsrutiner vilket gör att jämförelse med 2019 blir missvisande.

** I beslutade brottsmisstankar ingår även sådana beslut som brottsmisstanken skickas åter till utredande myndighet, brottsmisstanken avslutas samt övriga beslut. Vid beräkning av lagföringsandelen har dessa beslut exkluderats.

Hedersrelaterat våld och förtryck

I 2023 års verksamhetsplan beslutade riksåklagaren om en särskild aktivitet för att utveckla arbetet och förbättra utredningarna kring den hedersrelaterade brottsligheten.

I maj arrangerade Åklagarmyndigheten tillsammans med Jämställdhetsmyndigheten och kunskapscentrumet Barnafriid vid Linköpings universitet forskarkonferensen *Från akademien till praktiken – forskning om hedersrelaterat våld och förtryck samt könsstämpning av flickor och kvinnor*. Syftet med konferensen var att öka yrkesverksammas kunskap om aktuell och relevant forskning på området samt ge forskarna en bild av de frågor och problem som kan uppkomma i arbetet.

I oktober 2023 arrangerade Åklagarmyndigheten tillsammans med Polismyndigheten ett erfarenhetsseminarium för de åklagare som utsetts att vara kontaktåklagare för hedersrelaterad brottslighet samt för de poliser som ingår i Polismyndighetens kompetensnätverk mot hedersrelaterad brottslighet. Seminariet hade fokus på praktiska operativa frågor som uppkommer i dessa ärenden.

Både konferensen och seminariet har finansierats inom ramen för de tre regeringsuppdrag¹ som har tilldelats Åklagarmyndigheten. Regeringsuppdragen är nu avslutade.

En ny rättslig vägledning om hedersrelaterat våld och förtryck samt könsstämpning publicerades i september.

¹ - Uppdrag att förbereda inrättandet av ett nationellt kompetenscentrum mot hedersrelaterat våld och förtryck.
- Myndighetsgemensamt uppdrag om information och vägledning i arbetet mot hedersrelaterad brottslighet.
- Uppdrag att förebygga och bekämpa könsstämpning av flickor och kvinnor.

Under året har Åklagarmyndigheten, på uppdrag av Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck vid Länsstyrelsen i Östergötland, påbörjat en uppdatering av den myndighetsgemensamma vägledningen om hedersrelaterat våld och förtryck som publicerades i juni 2022. Uppdateringen har bland annat föranletts av den nya lagstiftning som trätt i kraft sedan vägledningen publicerades.

De hedersrelaterade brott som kan identifieras med hjälp av brottskoder utgörs av brott mot lagen med förbud om könsstypning av kvinnor, äktenskapstvång, barnäktenskapsbrott, vilseledande till äktenskapsresa och hedersförtryck. Under året inkom 300 brottsmisstankar kodade som något av dessa brott, vilket är en ökning med 17 brottsmisstankar. Antalet beslutade brottsmisstankar har ökat med nästan 45 procent, antal brottsmisstankar som lett till lagföring har ökat med 10 procent och antalet lagförda personer har ökat med omkring 22 procent. Andelen brottsmisstankar som lett till lagföring har minskat marginellt. Att antalet beslutade brottsmisstankar har ökat är förväntat eftersom antalet inkomna brottsmisstankar ökat. Genomströmningstiden ökade från 112 till 119 dagar. Samtidigt har de balanserade brottsmisstankarna minskat från 127 till 90.

Antalet inkomna brottsmisstankar om hedersförtryck har ökat från 63 till 93. En viss ökning är förväntad eftersom lagen om hedersförtryck trädde i kraft den 1 juni 2022. Antalet inkomna brottsmisstankar om brott mot lagen med förbud mot könsstypning har ökat från 49 till 86. En förklaring till ökningen kan vara en ökad kunskapspridning inom bland annat Åklagarmyndigheten, som en konsekvens av det arbete som gjorts med anledning av de regeringsuppdrag som nämns ovan.

Det är i många fall mycket svårt att utreda dessa brott på grund av de starka strukturer som råder i en hederskontext och de risker för målsägande och vittnen som är förenade med att anmäla och vittna. Av samma anledning kan det antas att mörkertalet för dessa brott kan vara stort. Utöver de brott som har tilldelats brottskoder förekommer andra brott med hedersmotiv, till exempel våldsbrott och brott mot frihet och frid. Dessa brott ingår inte i statistiken.

För hedersrelaterade brott som kan identifieras med hjälp av brottskoder har antalet beslutade brottsmisstankar ökat med nästan 45 procent och antalet lagförda personer med omkring 22 procent.

Det är i många fall mycket svårt att utreda hedersrelaterade brott, bland annat på grund av de risker för målsägande och vittnen som är förenade med att anmäla och vittna.

KONTAKTFÖRBUD

Syftet med lagen om kontaktförbud är framför allt att förebygga hotfulla och farliga situationer. En åklagare beslutar normalt inte om kontaktförbud vid enstaka ofredanden, olaga hot eller misshandelstillfällen. Istället grundar sig åklagarens bedömning på om det på grund av särskilda omständigheter finns risk för att förbudspersonen kommer att begå brott mot, förfölja eller på annat sätt allvarligt trakassera skyddspersonen.

Myndighetens verksamhetsplan för 2023 innehöll en aktivitet syftande till att utveckla den operativa förmågan kring arbetet med kontaktförbud. Arbetet med att implementera befintliga vägledningar och att, inom ramen för befintliga nätverk, dela kunskap och information har fortsatt under året. Uppföljningarna visar en viss ökning av antalet beviljade kontaktförbud per invånare men också att det funnits brist på enhetlighet i tillämpningen. Under året har de operativa cheferna haft löpande diskussioner om kontaktförbudsfrågor utifrån uppföljningen.

I syfte att stärka enhetligheten och öka effektiviteten har följande åtgärder vidtagits.

Två webinarier har genomförts: ett med inriktning på hur det är tänkt att de avslagsgrunder som infördes i november 2022 ska tillämpas och ett om överträdelse av, respektive omprövning av, kontaktförbud.

Varje år genomförs ett erfarenhetsseminarium med erfarna åklagare som arbetar med brott i nära relation, sexualbrott och brott mot barn. Frågor om bland annat ny praxis, lagstiftning samt arbetsmetoder behandlas i syfte att öka enhetligheten och effektivisera verksamheten. I år ägnades en hel dag åt frågor om kontaktförbud.

Den tidigare handboken om kontaktförbud är under omvandling till en tvådelad rättslig vägledning. I januari 2023 publicerades den första delen som rör handläggning av och beslut i kontaktförbudsärenden. Den andra delen rör hindrande av elektronisk övervakning och överträdelse av kontaktförbud och kommer att publiceras under första kvartalet 2024.

Det är fortfarande för tidigt att bedöma vilken effekt de genomförda åtgärderna har haft.

Det totala antalet beslutade kontaktförbud (beslut att bevilja och beslut att avslå) ökade 2023 efter att under flera år visat en nedåtgående trend. Under perioden 2019–2022 minskade antalet beslut från 9 532 till 7 796 för att under förra året öka till 8 217. Andelen beviljade beslut om kontaktförbud har legat konstant kring 30 procent.

En kartläggning av enhetlighet vid tillämpning av avslagsbeslut har genomförts genom en statistisk analys. Vid analysen har bland annat de avslagsgrunder som infördes 2022 följts upp. En av avslagsgrunderna är "förutsättningar saknas" som är tänkt att tillämpas om det redan när ansökan kommer in står klart att det inte finns lagliga förutsättningar för att meddela ett kontaktförbud, till exempel när ansökan är ogrundad. Under 2022 utarbetades en ny uppföljningsmodell i form av antal beslut per 100 000 invånare. Syftet var att utjämna eventuella geografiska och befolkningsmässiga skillnader i beslutsunderlaget. Kartläggningen utgick från detta mått. Vidare har det bland annat analyserats om kön och ålder på skydds- respektive förbudsperson har betydelse för andelen avslagsbeslut. Kartläggningen visar bland annat att det finns stora skillnader mellan åklagarkamrarna när det gäller andelen avslagsbeslut men att det inte finns ett direkt samband mellan ett högt antal beslut (beslut att bevilja och beslut att avslå) per 100 000 invånare och en hög andel avslag. Vidare visar kartläggningen att den vanligaste avslagsgrunden, cirka 45 procent av alla beslut, är "förutsättningar saknas" vilket tyder på att Åklagarmyndigheten antingen får in en hög andel ogrundade ansökningar eller att åklagarna inte tillämpar avslagsgrunderna som det är tänkt. Kartläggningen visar också att barn i åldersgruppen 0–14 år beviljas kontaktförbud i mycket liten utsträckning. Då kartläggningen utgår från en statistisk analys kan inte några närmare slutsatser om de bakomliggande orsakerna till resultatet anges. Resultaten av kartläggningen har presenterats i en rapport.

Antalet beslutade kontaktförbud ökade med drygt 5 procent.

UNGDOMSBROTT

Begreppet ungdomsbrott avser brott som begåtts av ungdomar som har fyllt 15 men inte 18 år. Misstankar om ungdomsbrott handläggs både i polis- och åklagarledda förundersökningar. Sammantaget var det 54 procent av de inkomna ungdomsbrotten som ingick i polisledda förundersökningar, det vill säga en något större andel än för myndighetens totala inflöde (47 procent). Ungdomsbrott utgjorde 7,5 procent av alla brottsmisstankar som inkom till Åklagarmyndigheten. De vanligaste ungdomsbrotten är tillgrepps- och narkotikabrott. Sådana brott utgör tillsammans en dryg tredjedel av ungdomsbrotten som handläggs av åklagare, att jämföra med det totala antalet inkomna misstankar till åklagare där dessa brottsgrupper utgör en fjärdedel. Även sexualbrott är förhållandevis vanligt bland ungdomsbrott (6 procent).

Som framgår av *tabell 9* har det kommit in fler brottsmisstankar om ungdomsbrott under 2023 än 2022. Inom alla åklagarområden finns särskilda åklagare som hanterar ungdomsärenden. Samtliga områden har nätverk för de åklagare som arbetar med ungdomsbrott samt särskilt utsedda kontaktåklagare. Kontaktåklagarnas uppgift är bland annat att fungera som informationskanal och att bidra till att bereda juridiska frågor som rör ungdomsbrott. Åklagarmyndigheten har även en särskild utsedd ämnesspecialist inriktad på ungdomsbrott.

I en förundersökning där den misstänkta inte har fyllt 18 år och som gäller brott som kan ge fängelse ska beslut i åtalsfrågan fattas senast inom sex veckor från dagen då personen delgavs misstanke om brott. Detta är en lagstadgad tidsfrist som i vissa fall får överskridas, exempelvis vid en omfattande utredning med många personer att förhöra eller vid ärenden där tekniska undersökningar behöver genomföras. I vilken utsträckning fristen hålls mäts genom att särskilda bevakningsfrister följs upp. Under 2023 har tidsfristerna hållits i drygt hälften av de registrerade fallen, vilket är i princip samma resultat som de fyra föregående åren. Fristerna registreras manuellt och granskningar visar att det finns vissa brister i registreringen. Det är därför svårt att mot bakgrund av denna statistik uttala sig om i vilken utsträckning Åklagarmyndigheten och Polismyndigheten kunnat hålla den tidsfrist som lagstiftaren har satt upp för dessa ärenden. Drygt hälften av de beslutade misstankarna om brott av unga ingår i polisleda förundersökningar. Även dessa ingår, med startdatum från delgiven misstanke, i underlaget till friststatistiken. Åklagare har i dessa inte någon möjlighet att påverka utredningstiden utan endast beslutstiden.

I förundersökningar med unga lagöverträdare där åklagare är förundersökningsledare är myndighetens ambition att genomströmningstiden ska vara 90 dagar eller kortare. Motsvarande ambition för beslutstiden är 15 dagar eller kortare. Genomströmningstiden har minskat något under året men ligger fortfarande knappt 50 dagar över ambitionsnivån. Av *tabell 9* framgår att den långsiktiga trenden sedan 2019 är negativ med en ökad genomströmningstid. Tidsfristen överskrids fortfarande i alltför hög utsträckning. Även medianen av genomströmningstiden – det vill säga tiden inom vilken hälften av alla beslut fattats – har ökat de senaste åren, från 79 dagar 2018 till 91 dagar 2021 och 103 dagar 2023. Det finns ingen uppenbar förklaring till de längre tiderna. En delförklaring skulle kunna vara att brott av unga blir alltmer komplicerade med många brottsmisstankar och gärningspersoner i samma ärende. Detta kan leda till en stor mängd förhör och andra utredningsåtgärder. Det kan konstateras att antalet pågående förundersökningar om mord och dråp (inklusive försök) med misstänkta i åldrarna 15–17 år ökade med 77 procent och att antalet pågående förundersökningar om vapenbrott med misstänkta ungdomar ökade med drygt 30 procent under 2023 jämfört med föregående år. Det har under samma tidsperiod även skett en drygt trefaldig ökning av antalet inkomna brottsmisstankar om allmänfarlig ödeläggelse genom sprängning där de misstänkta är ungdomar. Det pågår metodutvecklingssatsningar i samverkan med Polismyndigheten i syfte att korta genomströmningstiderna. Åklagarmyndigheten är en av flera myndigheter som ska ingå i det nationella råd för samverkan kring unga i grov kriminalitet som inrättats och som ska ledas av Polismyndigheten. Beslutstiden är densamma som föregående år och motsvarar myndighetens ambition. Andelen brottsmisstankar som lett till lagföring låg på motsvarande nivå som föregående år medan antalet lagförda ungdomar har ökat.

Antalet pågående förundersökningar om mord och dråp (inklusive försök) med misstänkta i åldrarna 15–17 år ökade med 77 procent.

Tabell 9. Ungdomsbrott. Sammanfattande tabell 2019–2023

	2019	2020	2021	2022	2023	Förändring antal/ %-enheter 2022–2023	Förändring procent 2022–2023
Inkomna brottsmisstankar	29 521	30 713	27 965	27 372	29 302	1 930	7,1%
Beslutade brottsmisstankar	29 169	31 590	28 502	27 053	29 175	2 122	7,8%
Brottsmisstankar som lett till lagföring	17 072	18 217	16 547	16 028	17 134	1 106	6,9%
Andel brottsmisstankar som lett till lagföring*	66,5%	64,3%	64,1%	65,1%	64,9%	-0,2	
Antal lagförda personer	10 471	11 553	10 581	10 752	11 631	879	8,2%
Genomströmningstid (dagar)	117,6	129,6	126,9	141,7	139,2	-2,5	-1,8%
Beslutstid (dagar)	15,9	15,3	16,0	15,0	15,0	0,0	0,0%
Balanserade brottsmisstankar	6 596	6 485	6 174	6 954	7 379	425	6,1%
Andel lagstadgade beslutsfrister som hållits	57,7%	56,4%	56,8%	56,6%	55,3%	-1,3	

* I beslutade brottsmisstankar ingår även sådana beslut som brottsmisstanken skickas åter till utredande myndighet, brottsmisstanken avslutas samt övriga beslut. Vid beräkning av lagföringsandelen har dessa beslut exkluderats.

SNABBARE LAGFÖRING

Vuxenspåret

Åklagarmyndigheten bedrev från 2018 till 2022 tillsammans med andra myndigheter inom rättsväsendet en försöksverksamhet med ett snabbförfarande i brottmål med vuxna som misstänkta. Myndigheterna har under försöksverksamheten samverkat om bland annat förändrade arbetsmetoder. Försöksverksamheten övergick till permanent verksamhet den 1 januari 2023. Permanentandet av snabbare lagföring fortskrider enligt plan. Under året har resterande åklagarkammare, som inte omfattades av försöksverksamheten, påbörjat arbetet med snabbare lagföring. I oktober anordnades ett samverkansmöte där aktuella ämnen om snabbare lagföring diskuterades med deltagare från åklagarkammare i hela landet. Den information som förmedlades från deltagarna var att införandet av ett permanentande av snabbare lagföring har fungerat väl.

Snabbare lagföring är inriktat på mängdbrott. De brott som kan bli aktuella för försöksverksamheten ska dessutom kunna utredas relativt enkelt, bland annat genom att polisen kommer till brottsplatsen och påträffar den misstänkta personen. Polisen gör vid ingripandet en bedömning av om ärendet är enkelt att utreda och därmed går att hantera inom snabbare lagföring. Narkotikabrott (innehav och bruk), trafikbrott (till exempel olovlig körning, rattfylleri och hastighetsöverträdelser) samt butikstillgrepp utgör omkring 90 procent av de brott där ett snabbförfarande används. Lagstiftningen är inte begränsad till vissa utpekade brottstyper utan ger polisen, tillsammans med övriga myndigheter, möjlighet att utveckla snabbförfarandet till de gärningar där det är lämpligt. Utvecklingen sker genom lokala överenskommelser mellan rättsväsendets berörda parter.

Antalet inkomna brottsmisstankar inom snabbare lagföring har ökat från 38 893 under 2022 till 56 441 år 2023, vilket motsvarar 31 procent av alla mängdbrott. Även antalet lagföringsbeslut har ökat från 2022 till 2023 med 16 696 beslut. Att antalet inkomna brottsmisstankar och lagföringsbeslut ökat kraftigt är förväntat mot bakgrund av det utvidgade antalet åklagarkammare som under året börjat arbeta med snabbare lagföring. Lagföringsandelen låg på drygt 95 procent. Motsvarande siffra

Antalet inkomna brottsmisstankar inom snabbare lagföring har ökat med 45 procent.

för samtliga mängdbrott, inklusive snabbare lagföring, var 90 procent. Andelen lagföringsbeslut som lett till strafförelägganden har ökat med 7 procentenheter det senaste året. Det är förväntat mot bakgrund av de lagändringar som skedde den 1 januari 2023 och som påverkat hanteringen av strafföreläggande och förenklat systemet.

Den genomsnittliga beslutstiden har minskat från 4,1 dagar 2022 till 3,0 dagar 2023. Beslutstiden för samtliga mängdbrott var 12,5 dagar 2023. Den stora skillnaden visar att brottsmisstankar inom snabbare lagföring hanteras särskilt skyndsamt.

Tabell 10. Snabbare lagföring. Sammanfattande tabell 2022–2023

	2022	2023	Förändring antal/ %-enheter 2022–2023	Förändring procent 2022–2023
Inkomna brottsmisstankar	38 893	56 441	17 548	45,1%
Beslutade brottsmisstankar	39 541	57 219	17 678	44,7%
Brottsmisstankar som lett till lagföring	34 580	51 276	16 696	48,3%
Andel brottsmisstankar som lett till lagföring*	94,0%	95,6%	1,6	
Antal lagförda personer	28 784	42 310	13 526	47,0%
Beslutstid (dagar)	4,1	3,0	-1,1	-26,3%

* I beslutade brottsmisstankar ingår även sådana beslut som brottsmisstanken skickas åter till utredande myndighet, brottsmisstanken avslutas samt övriga beslut. Vid beräkning av lagföringsandelen har dessa beslut exkluderats.

Ungdomsspåret

På regeringens uppdrag pågår en försöksverksamhet med ett snabbförfarande i brottmål för lagöverträdare under 18 år, det så kallade ungdomsspåret. Försöksverksamheten genomförs av Åklagarmyndigheten och andra myndigheter inom rättsväsendet. Även kommuner som har samtyckt till att på försök arbeta med ökad samverkan mellan Polismyndigheten och socialtjänsten deltar. Försöksverksamheten inleddes i polisområde Stockholm nord men byggdes under 2022 ut till hela polisregion Stockholm. Syftet är att försöksverksamheten ska skapa förutsättningar för att längre fram kunna övergå till en permanent verksamhet. Försöksverksamheten ska successivt utvidgas till fler polisregioner och pågå till och med den 31 december 2026.

Under året har 213 inkomna brottsmisstankar registrerats med uppföljningskoden snabbare lagföring och ungdomsärenden. Det motsvarar en ökning med 79 brottsmisstankar jämfört med förra året. Beslutstiden är i genomsnitt 5,6 dagar. Beslutstiden i ungdomsärenden som inte omfattas av snabbare lagföring är, i Åklagarområde Stockholm, i genomsnitt 12,1 dagar.

SAMMANFATTNING

- Arbetet med att bekämpa den grova och organiserade brottsligheten bedrivs i samverkan med andra myndigheter på nationell och internationell nivå.
- Myndigheten har stärkt sin förmåga på området och det finns anledning att vara försiktigt positiv till resultaten. Uppklaringen av våldsbrotten har ökat. Samverkan bedrivs utifrån en gemensam syn på problembilden och nya arbetsmetoder har varit framgångsrika.
- Utöver arbetet med ärenden i Operativa rådet bedrivs olika utvecklings- och samverkansaktiviteter för att förbättra hanteringen av allvarliga och grova brott och andra brott som begås inom ramen för kriminella nätverk.

GROV OCH ORGANISERAD BROTTSLIGHET

Brottsutvecklingen i Sverige ställer allt högre krav på Åklagarmyndigheten eftersom de komplexa och omfattande brottsutredningarna har blivit fler och ofta innehåller internationella inslag. Arbetet mot grov och organiserad brottslighet bedrivs inom alla delar av myndigheten. Under året har resurser omfördelats till åklagarområden med ett extra högt arbetsstryck, däribland Stockholm. Syftet är att möta det grova våldet i form av skjutningar och sprängningar.

Den tillförordnade riksåklagaren har fattat beslut om att det, senast den 1 april 2024, ska finnas ett områdesteam inom varje åklagarområde. Teamen, som ska ledas av en teamchef, ska handlägga ärenden om allvarlig brottslighet som kan antas kräva särskild uthållighet. Ärenden om allvarlig brottslighet som kan antas kräva särskilda arbetsmetoder och/eller ett mer omfattande internationellt samarbete och som gäller organiserad gränsöverskridande brottslighet, handläggs vid Riksenheten mot internationell och organiserad brottslighet.

Åklagarmyndigheten deltar i det myndighetsgemensamma Operativa rådet som har i uppdrag att prioritera den nationella operativa inriktningen i enskilda insatser mot organiserad brottslighet. Förundersökningar som åklagare leder efter Operativa rådets beslut om insatser omfattar bland annat mord, synnerligen grova narkotikabrott, synnerligen grova vapenbrott, sprängningar, andra grova våldsbrott, bedrägerier och grova penningtvåtsbrott samt under 2023 även miljöbrott och korruptionsbrott. Det är brott som ofta begås av personer i gängmiljö eller som på annat sätt är knutna till kriminella nätverk och det finns också ofta kopplingar till utsatta områden. Utöver ärenden från Operativa rådet handläggs många ärenden av denna karaktär och som har koppling till den organiserade brottsligheten vid såväl de allmänna kamrarna som riksenheterna.

Det europeiska åklagarsamarbetet genom Europeiska unionens byrå för straffrättsligt samarbete, Eurojust, utgör ett värdefullt stöd för svenska åklagare i ärenden med internationell anknytning. Läs mer i avsnittet *Internationell verksamhet*.

Ärendena som utgår från Operativa rådets insatser har också allt fler internationella inslag och det sker mycket samarbete med hjälp av Eurojust.

Under 2023 har arbetet med ärenden kopplade till Operativa rådet uppgått till cirka 13 900 timmar (att jämföra med 21 000 timmar 2022 och 26 400 timmar 2021). Tiden avser både omfattande förundersökningsledning och stora rättegångar. En förklaring till att tidsåtgången har minskat jämfört med de två föregående åren är att de stora insatserna med tillgång till dekrypterat chattmaterial nu till stor del är avslutade. Omfattningen under 2023 kan sägas vara en tillbakagång till en mer normal nivå.

Åklagarmyndigheten har deltagit i 16 insatser under året, varav flera också har haft ett antal underinsatser. Tendensen är fortsatt att insatserna som myndigheten deltar i är något färre men större och mer komplicerade. Under året har 55 personer dömts i ärenden kopplade till Operativa rådet, varav 43 till fängelse i sammanlagt 217 år. Därtill har 12,3 miljoner kronor förverkats som utbyte av brott.

Åklagarmyndigheten har under året deltagit i det europeiska samarbetet mot organiserad och grov brottslighet, EMPACT.

Organiserad brottslighet och gängkonflikter har blivit en av vår tids stora säkerhetsutmaningar och riskerar att urholka tilliten till rättssamhället och demokratin. Samtidigt kan brott som begås inom ramen för kriminella nätverk av olika skäl vara särskilt svåra att utreda och de kräver därför ett nära samarbete med Polismyndigheten, Tullverket och övriga myndigheter, både i enskilda ärenden och vid metodutveckling med mera. Åklagarmyndigheten och Polismyndigheten har regelbundet samverkansmöten på olika nivåer för det gemensamma arbetet mot den grova organiserade brottsligheten.

Åklagarmyndigheten deltar i myndighetssamverkan mot arbetslivskriminalitet. Det är en benämning som omfattar kriminalitet på arbetsmarknaden. Åklagarmyndighetens uppdrag är inriktat på utredning och lagföring och myndigheten kan därför inte delta i kontrollverksamheten eller den operativa verksamhet som sker i de regionala centren mot arbetslivskriminalitet. I de fall där brottslighet anmäls inom ramen för kontrollerna bidrar myndigheten med att utreda och lagföra brott som miljö- och arbetsmiljöbrott, människohandel/människoexploatering, bedrägerier, bidragsbrott, folkbokföringsbrott, brott mot utlänningslagen, korruptionsbrott med mera. Åklagarmyndigheten bidrar också med kunskap och expertkompetens inom dessa områden. För människohandel, se vidare avsnittet *Internationell verksamhet*. Under året har intern kommunikation genomförts för att skapa kännedom om det myndighetsgemensamma arbetet mot arbetslivskriminalitet. Vidare har en konferens genomförts på ämnet människohandel och människoexploatering. Ett urval av åklagare från hela landet deltog.

Genom lagändringar som började gälla den 1 oktober 2023 ges brottsbekämpande myndigheter utökade möjligheter att använda hemliga tvångsmedel under förundersökning samt i preventivt syfte för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott. Åklagarmyndigheten har bildat ett åklagarnätverk inom området hemliga tvångsmedel och genomfört en konferens med fokus på de nya reglerna. Myndigheten har också i samverkan med övriga berörda myndigheter arbetat med att skapa en organisation för, och en enhetlig tillämpning av, de nya reglerna. Särskilt utsedda åklagare är behöriga att hantera frågor om preventiva tvångsmedel.

En etablerad metod för att utreda grova brott och samtidigt minimera riskerna för tredjemansskada är att byta ut farliga och olagliga föremål mot harmlösa produkter. Till exempel kan polisen ta ett vapen i beslag, ersätta det med en vapenattrapp och videoövervaka platsen i väntan på att en person återvänder för att hämta det som personen tror är ett vapen. Enligt tidigare rättsuppfattning har det utgjort ett straffbart brott att befatta sig med utbytet av till exempel ett vapen, men 2023 meddelade Högsta domstolen en dom som innebär att det som utgångspunkt inte är straffbart om gärningspersonens uppsåt formades efter utbytet och att brottet därmed inte hade kunnat fullbordas. Domen innebär att det straffbara området blir mindre än tidigare och att det för straffansvar krävs bevisning om att uppsåtet formades innan föremålet byttes ut eller att en invändning om bristande uppsåt före utbytet kan motbevisas. Åklagarmyndigheten följer ärenden och domar som påverkats av Högsta domstolens dom.

TERRORISTBROTTLIGHET

Flera förundersökningar om brott mot terroristbrottslagen har bedrivits under året. Straffansvar för försök till finansiering av organisationen Kurdistan Arbetarparti (PKK) prövades för första gången efter åtal mot en person som försökt samla in pengar genom utpressning mot en näringsidkare i avsikt att de skulle användas av PKK. Både tingsrätt och hovrätt fann att PKK uppfyller villkoren för att betraktas som en terroristorganisation och att personen gjort sig skyldig till försök till finansiering av en terroristorganisation. Påföljden bestämdes till fängelse i fyra år och sex månader. Tingsrättens beslut om utvisning upphävdes dock av hovrätten.

Reglerna om anmälningsskyldighet är ett viktigt instrument för att förebygga terrorism och möjliggör en systematisk kontroll av utlänningar som i avvaktan på utvisning utgör kvalificerade säkerhetshot. Under året har ett flertal förundersökningar bedrivits och tre personer har lagförts för brott mot reglerna om anmälningsskyldighet.

Nödvändigheten av att ingripa på ett så tidigt stadium som möjligt, helst redan på planeringsstadiet, mot alla former av misstänkt terroristbrottlighet medför många gånger svårigheter att kunna inhämta tillräcklig bevisning för lagföring. Förundersökningar som inte leder till någon lagföring kan ändå genom att identifiera individer, grupper, organisationer och deras ideologiskt motiverade eller statligt sanktionerade våldsanvändning, få stor betydelse för att reducera ett terrorhot riktat mot Sverige och andra stater.

SAMMANFATTNING

- Antalet lagförda personer för penningtvättsbrott har ökat med 37 procent och även antalet lagföringsbeslut har ökat.
- Tillgångssäkring för brottsutbyte vid penningtvätt har skett i 1 096 ärenden jämfört med 876 ärenden 2022.
- Det har även skett en ökning av antalet ärenden om penningtvätt där åklagare har framställt yrkanden om förverkande om utbyte av brott och brottslig verksamhet.
- Sammantaget är det en positiv utveckling på området, vilket bör bero på ett ökat fokus och en rad kompetenshöjande åtgärder i kombination med ett ökat inflöde.

PENNINGTVÄTT OCH FINANSIERING AV TERRORISM

Regler om straffansvar vid penningtvätt finns i penningtvättsbrottslagen. Straffansvaret omfattar även den som tvättar vinster från egen brottslighet, så kallad självtvätt, liksom den som i näringsverksamhet eller liknande medverkar till åtgärder som skäligen kan antas vara vidtagna i penningtvättssyfte (näringspenningtvätt). Bestämmelser om penningbeslag finns också i terroristbrottslagen. I denna lag finns även bestämmelser om förverkande och straff för finansiering av terrorism eller särskilt allvarlig brottslighet.

Sedan penningtvättsbrottet infördes 2014 har antalet lagförda personer ökat varje år. Under 2023 har antalet lagförda personer ökat med 37 procent till 3 156 personer. Även antalet beslut om lagföring har ökat. Det gäller både antalet väckta åtal och antalet utfärdade strafförelägganden, där det har skett en mycket stor ökning. Åklagarmyndigheten följer också upp

Antalet lagförda personer för penningtvättsbrott har ökat med 37 procent.

ett antal andra typer av beslut kopplade till brottsutbyte vid dessa brott. Uppföljningen baseras på manuella genomgångar av ärenden, vilket kan påverka statistikens kvalitet.

Uppföljningen av de ärenden som avslutats under året visar att tillgångssäkring för brottsutbyte vid penningtvätt har skett i 1 096 ärenden (876 ärenden 2022 och 710 ärenden 2021). Med tillgångssäkring menas beslut om dispositionsförbud, beslag, penningbeslag, förvar eller yrkande om kvarstad. Åklagare har i 280 ärenden om penningtvätt framställt yrkanden om förverkande av utbyte av brott och brottslig verksamhet. Detta är också en ökning från tidigare år (221 ärenden 2022 och 163 ärenden 2021).

Sedan 2021 finns en utbildning om återförande av brottsutbyte och skadestånd, som också omfattar penningtvätt. Inom Åklagarmyndigheten finns ett nätverk för att motverka penningtvätt och utbyte av brott och brottslig verksamhet. Myndigheten har också en nationell ämnesspecialist inom området brottsutbyte och penningtvätt. I ämnesspecialistens ansvar ingår bland annat att leda det nationella nätverket och att bidra med råd och vägledning till åklagare i operativa frågor.

Åklagarmyndigheten deltar tillsammans med 15 myndigheter och Sveriges advokatsamfund i samordningsfunktionen för åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Samordningsfunktionen har bland annat i uppdrag att göra nationella riskbedömningar om penningtvätt och finansiering av terrorism och att fungera som ett forum för informationsutbyte och kunskapsöverföring.

Antalet lagföringar av terroristfinansieringsbrott är begränsat. Bevisvärigheterna är avsevärda, särskilt som penningströmmarna oftast går genom bulvaner som befinner sig i länder utanför EU – länder där det råder krigstillstånd eller där framställningar om rättslig hjälp i brottmål stundtals behandlas med så låg prioritet att Sveriges effektivitet i lagföringen påverkas negativt. Därtill kommer en utbredd användning av värdeöverföringar i alternativa betalsystem benämnda hawala. Den senaste nationella riskbedömningen, *Hawala – värdeöverföringar i alternativa betalningssystem*, publicerades 2023. Eftersom hawalasystemet bygger på kontanthantering ökar möjligheten till anonymitet, vilket försvårar spårbarheten av pengar inom systemet.

Under året har domar meddelats i ett flertal större penningtvättsmål. Bland annat har Högsta domstolen prövat frågan om två överföringar från klientmedelskonto – som en advokat i enlighet med klientens anvisningar låtit utföra – har utgjort brott enligt lagen om straff för penningtvättsbrott. För den första överföringen ansåg domstolen att det inte var visat att advokaten hade ett sådant uppsåt som krävs för penningtvättsbrott. Advokaten fälldes till ansvar för näringspenningtvätt vid den andra överföringen.

Tabell 11. Penningtvätt 2019-2023*

	2019	2020	2021	2022	2023	Förändring antal 2022-2023	Förändring procent 2022-2023
Antal misstänkta personer som har lagförts	1 018	1 580	1 852	2 308	3 156	848	36,7%
Antal beslut i åtalsfrågan	2 302	3 531	4 005	4 751	6 151	1 400	29,5%
åtal väckts	2 097	3 035	3 339	4 259	5 600	1 341	31,5%
åtalsunderlåtelse meddelats	5	6	20	15	19	4	26,7%
strafföreläggande utfärdats	6	30	83	32	58	26	81,3%
åtal inte väckts på grund av att brott inte kan bevisas	171	354	449	301	359	58	19,3%
åtal inte väckts av andra skäl	23	106	114	144	115	-29	-20,1%
Antal beslut att inte inleda en förundersökning	6	3	3	5	1	-4	-80,0%
Antal beslut att lägga ned en förundersökning	1 367	2 337	2 071	2 180	2 263	83	3,8%
Övriga beslut	1 462	1 447	1 764	3 011	2 442	-569	-18,9%
Totalt antal beslut	5 137	7 318	7 843	9 947	10 857	910	9,1%

* Brottskodsurvalet uppdaterades under 2021 och penninghäleri ingår numera inte.

SAMMANFATTNING

- Arbetet med att begränsa vinsterna av brott är fortsatt prioriterat, vilket bland annat inneburit en fortsatt rekrytering av åklagarrevisorer samt en utveckling av deras roll och kompetens.
- Antalet ärenden med yrkanden om förverkande av utbyte av brott eller brottslig verksamhet har ökat med 17 procent jämfört med föregående år. Sedan 2019 har antalet blivit 60 procent fler.
- Antalet finansiella utredningar var 35 procent fler än 2022 och antalet förverkandeyrkanden ökade med drygt 19 procent. Utvecklingen på området är således fortsatt positiv.

BROTTSUTBYTE

Arbetet för att begränsa vinsterna av brott och brottslig verksamhet utgör en del av Åklagarmyndighetens kärnverksamhet och är fortsatt prioriterat. Myndigheten har under de senaste åren bedrivit ett omfattande arbete, både på strategisk och operativ nivå, för att förbättra arbetet med att återta brottsutbyte. Uppföljning av arbetet sker regelbundet och både under åklagarnas grund- och vidareutbildning behandlas frågor om förverkande av brottsutbyte och hur det ska säkras under en förundersökning.

Åklagarmyndigheten har fortsatt att rekrytera åklagarrevisorer. Åklagarrevisorerna biträder åklagarna i arbetet med att spåra tillgångar och återta brottsvinster. Det finns en särskild utbildning för denna yrkesgrupp som även fungerar som ett erfarenhetsseminarium. Revisorsstödet har visat sig vara mycket effektivt i arbetet med att spåra och säkra tillgångar, särskilt vid utredningar om grov och organiserad brottslighet. Bedömningen är dock att revisorernas roll och funktion går att utveckla och myndighetens ambition är att fortsätta utöka antalet åklagarrevisorer.

En vidareutbildning om återförande av brottsutbyte och skadestånd genomfördes första gången 2021 och har fortsatt med nya omgångar därefter. Utbildningen riktar sig till åklagare med några års erfarenhet som

arbetar, eller inom kort kommer att arbeta, med ärenden där frågor om brottsutbyte och skadestånd kan förekomma.

För att höja kunskapen ytterligare har ett erfarenhetsseminarium för kontaktåklagare för brottsutbyte och penningtvätt genomförts. Fokus låg på kommande lagändringar på förverkandeområdet och tillgångssäkring i ärenden med internationella kopplingar. Åklagarmyndighetens bedömning är att kommande lagändringar kan bidra till att brottsvinster, i större utsträckning än i dag, kommer att kunna förverkas. Befintlig lagstiftning kan dock användas mer effektivt och samordnat.

Åklagarmyndigheten samverkar med Polismyndigheten i arbetet mot kriminell ekonomi och har påbörjat en nationell utbildningsinsats för att säkerställa att åklagarna i ökad utsträckning tillvaratar möjligheterna att yrka på förverkande av utbyte av brott och brottslig verksamhet. Initiativet syftar till att skapa förutsättningar för en mer strukturerad och samordnad samverkan med polisen på lokal och regional nivå. Samverkan i dessa frågor sker också med andra brottsbekämpande myndigheter och på olika nivåer, till exempel med Ekobrottsmyndigheten när det gäller gemensamma metodstöd, deltagande i nationella nätverk, erfarenhetsseminarier med mera. Åklagarmyndigheten avser att fortsätta att samverka och utveckla arbetet tillsammans med andra myndigheter.

Under året har yrkanden om förverkande av utbyte av brott eller brottslig verksamhet registrerats i 1 355 ärenden, jämfört med 1 156 ärenden 2022. Eftersom myndighetens ambition är att antalet ärenden med sådana yrkanden ska öka, är detta en positiv utveckling. Storleken på de yrkade beloppen minskade 2022 jämfört med året innan men har därefter ökat igen under 2023.

Som ett led i arbetet med att spåra och säkra tillgångar inför ett eventuellt förverkande har 2 202 finansiella utredningar genomförts under året. Detta kan jämföras med 1 632 utredningar under 2022. Utvecklingen – som i huvudsak är ett resultat av det ökade antalet åklagarrevisorer – är gynnsam eftersom en ökning av antalet finansiella utredningar är ett mål inom myndigheten.

Antalet yrkanden och beloppen visar på en fortsatt positiv trend mot att Åklagarmyndigheten blir bättre på att återta brottsvinster, även om det alltså finns utrymme för ytterligare förbättringar.

Åklagare kan även yrka att näringsidkare ska få företagsbot, något som är vanligast för miljö- och arbetsmiljöbrott. Under året har företagsbot för sådana brott dömts ut i 519 fall (430 år 2022 och 513 år 2021). Åklagarmyndigheten har två trafikenheter som handlägger alla trafikmål inom yrkestrafiken där företagsböter aktualiseras. Vid dessa enheter framställs varje år ett antal yrkanden om företagsböter.

Högsta domstolen har prövat rättskraften vid utvidgat förverkande. Ett utvidgat förverkande kan ske av egendom eller dess värde hos personer som döms för vissa slag av brott om egendomen anses utgöra utbyte av brottslig verksamhet, utan att det behöver klargöras vilken. Det förhållandet att utvidgat förverkande av en guldlänk ogillades för ett visst brott hindrar inte att guldlänken sedan kan förverkas för ett annat brott.

Antalet ärenden med förverkandeyrkanden ökade med 17 procent och antalet enskilda yrkanden ökade med 19 procent. De yrkade beloppen, som kan variera kraftigt mellan åren, ökade med 34 procent.

Tabell 12. Återtagande av brottsutbyte 2019–2023

	2019	2020	2021	2022	2023	Förändring antal/ belopp 2022–2023	Förändring procent 2022–2023
Antal ärenden med förverkandeyrkanden	848	970	1 036	1 156	1 355	199	17,2%
Antal förverkandeyrkanden	1 402	1 389	1 567	1 800	2 149	349	19,4%
Förverkandeyrkanden, belopp (mkr)	134	404	1 695	232	312	80	34,5%
Antal yrkanden om kvarstad	127	109	88	116	131	15	12,9%
Finansiella utredningar	1 181	1 342	1 358	1 632	2 202	570	34,9%

HÄKTNINGAR OCH RESTRIKTIONER

En misstänkt person kan under vissa förutsättningar häktas under en brottsutredning. Att frihetsberöva en person och begränsa möjligheterna till att ha kontakt med andra utgör inskränkningar i grundlagsskyddade rättigheter, men är ibland nödvändigt för att brottet ska kunna utredas och lagföras. Stor vikt läggs vid att dessa tvångsmedel endast används när det verkligen är motiverat. Beslut om häktning fattas av domstol på begäran av en åklagare och förutsätter att det finns risk för att den misstänkta personen avviker, fortsätter brottslig verksamhet eller försvårar brottsutredningen.

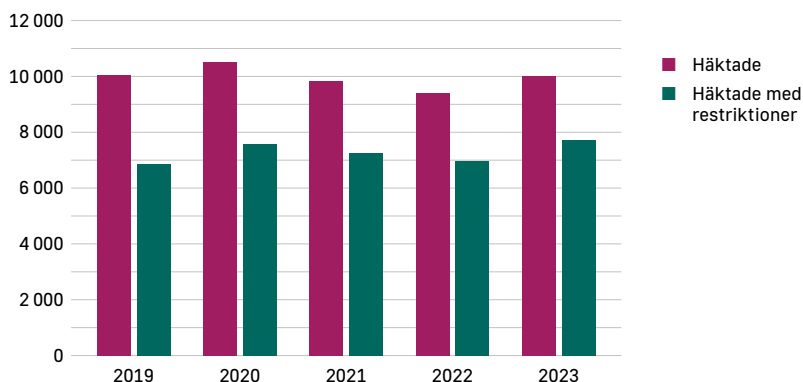
Domstolen kan ge åklagaren rätt att belägga den misstänkta personen med olika typer av restriktioner under häktetiden. Detta innebär att personens kontakter med omvärlden kan begränsas om det behövs för att hindra henne eller honom från att påverka vittnen eller andra personer som ska förhöras eller från att försvåra utredningen på annat sätt. Åklagaren är under hela häktningstiden skyldig att pröva om det fortfarande är nödvändigt att personen är häktad och har restriktioner. Om häktningen eller restriktionerna inte längre behövs ska de genast upphävas.

Redovisningen i detta avsnitt bygger huvudsakligen på uppgifter hämtade från Kriminalvården. Uppgifterna om antalet häktade avser antalet häktesperioder som upphört under året, inte antalet unika individer som varit utsatta för tvångsmedel, det vill säga om en person varit häktad och frigiven två gånger under perioden redovisas detta som två häktade i statistiken. Uppgifterna om antalet unga häktade utgår från åldern vid påbörjad häktning. Den särskilda redovisningen av användningen av restriktioner för unga häktade förutsätter granskning av individuella ärenden i myndighetens ärendehanteringssystem.

Av *diagram 7* framgår att 10 022 personer var häktade under 2023. Av dem hade 7 705 personer (77 procent) någon form av restriktioner under i vart fall en del av häktningstiden.

Antalet häktade var omkring 6 procent fler än föregående år då 9 418 personer var häktade, vilket innebär att trenden med ett minskat antal häktesperioder brutits. Andelen som varit ålagda restriktioner har ökat under en femårsperiod, och är nu 77 procent, jämfört med 68 procent 2019 och 74 procent 2022.

Antalet häktade var omkring
6 procent fler än 2022.

Diagram 7. Antal häktade och häktade med restriktioner 2019–2023**Underlag till diagram 7. Antal häktade och häktade med restriktioner 2019–2023**

	2019	2020	2021	2022	2023
Häktade	10 047	10 498	9 828	9 418	10 022
Häktade med restriktioner	6 843	7 578	7 271	6 956	7 705

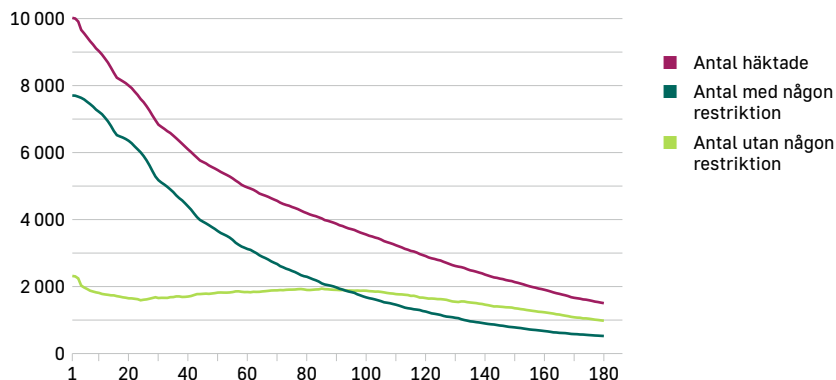
I *diagram 8* redovisas antalet avslutade häktningar med och utan restriktioner. Av diagrammet kan utläsas att behovet av restriktioner i allmänhet minskar allteftersom utredningen fortlöper. Ofta upphör dock behovet först i samband med avslutad huvudförhandling i tingsrätten, vilket hänger samman med omedelbarhetsprincipen, som fortfarande är huvudregel i svensk straffprocess.

Samtidigt som antalet häktade har ökat det senaste året så har även antalet långa häktningar ökat. Ökningen av de långa häktningarna är särskilt tydlig bland dem där restriktioner gäller, en ökning som blir mer markant för de allra längsta häktningarna. Till exempel har antalet häktade personer med restriktioner efter 120 dagar ökat med 18 procent jämfört med 2022 (från 1 008 till 1 228) och med 25 procent jämfört med 2021 då antalet var 917. Antalet som varit häktade med restriktioner efter 180 dagar har ökat för andra året i rad. Från 2021 till 2022 var ökningen hela 20 procent och från 2022 till 2023 ökade antalet med drygt 18 procent (från 427 till 524). Andelen häktade med så långvariga restriktioner av det totala antalet restriktionshäktade är dock i stort sett densamma för 2022 som för 2023, omkring 6–7 procent. Sedan 2019 har antalet häktade med restriktioner från dag 180 ökat med 96 procent.

En trolig förklaring kan vara att det blivit allt fler mycket omfattande och komplicerade utredningar med hög risk för kollusion, det vill säga risk för att den misstänkta undanröjer bevis eller på annat sätt förstör en brottsutredning. I ärenden där en hög kollusionsfara föreligger kan i vissa fall behovet av restriktioner kvarstå även efter tingsrättens dom och till dess att hovrätten meddelar dom i målet.

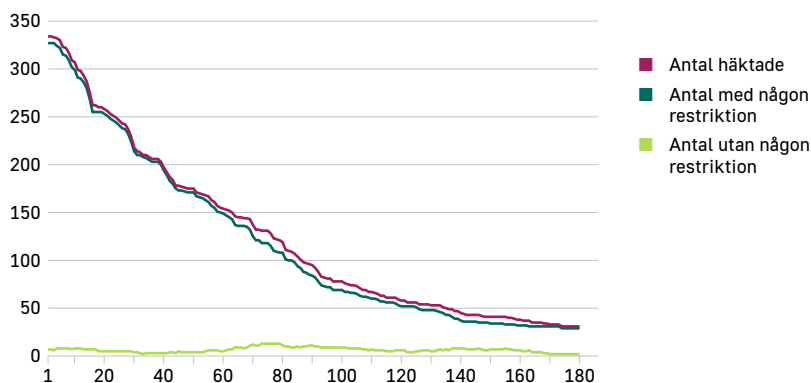
Antalet häktade med restriktioner efter 180 dagar ökade för andra året i rad, nu med 18 procent. En trolig förklaring kan vara de allt fler mycket omfattande, och komplicerade, utredningarna.

Diagram 8. Antal avslutade häktningar med och utan restriktioner 2023

I *diagram 9* redovisas antal avslutade häktningar med och utan restriktion för häktade i åldersgruppen 15–17 år. Under 2023 var 334 av de häktade under 18 år när häktningen påbörjades, vilket innebär en dramatisk ökning med 42 procent till 140 fler häktade i förhållande till 2022 och en ökning med 174 häktade i förhållande till 2021. Antalet häktade barn är något osäkert eftersom det förekommer att en misstänkts ålder justeras till att vara 18 år eller äldre under domstolsprövningen. Andelen unga häktade i förhållande till samtliga häktade var under året omkring 3 procent, vilket är en ökning i förhållande till 2022 då andelen var omkring 2 procent (tidigare år har andelen varit mellan 1,6 och 1,9 procent). När unga häktas är det så gott som uteslutande på grund av misstankar om mycket allvarlig brottslighet som mord, människorov, grova vålds- och sexualbrott, grova rån och grova vapenbrott. Att antalet unga häktade ökar talar för att unga i allt högre utsträckning dras in i allvarlig brottslighet med gänganknytning.

Diagram 9. Antal avslutade häktningar med och utan restriktioner, 15–17 år, 2023

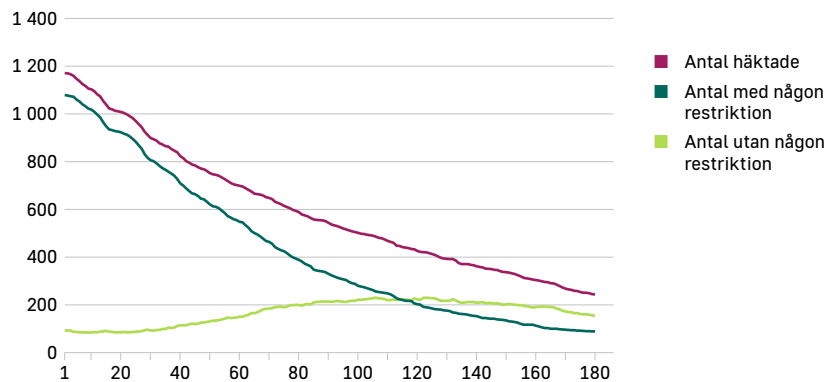

En person som inte har fyllt 18 år häktas endast om det finns synnerliga skäl för det. Under året ålades 327 av de unga som häktades restriktioner under i vart fall en del av häktningstiden. Det motsvarar 98 procent av de häktade i denna grupp, vilket är samma andel som 2022 men en viss ökning i förhållande till 2021 och 2020 (97 respektive 94 procent). Den höga andelen unga som åläggs restriktioner förklaras med att ungdomar endast i undantagsfall blir häktade för annat än mycket allvarlig brottslighet där det finns en överhängande risk för att de annars försvårar brottsutredningen.

Under 2023 var 218 personer som inte hade fyllt 18 år häktade längre tid än 30 dagar. En kraftig ökning (+127 procent) jämfört med 2022.

Under 2023 var 218 personer som inte hade fyllt 18 år häktade längre tid än 30 dagar, vilket utgör 65 procent av det totala antalet unga häktade. Detta är en kraftig ökning i såväl antal som andel jämfört med 2022 och 2021 då 96 personer (50 procent) respektive 74 personer (46 procent) var häktade längre tid än 30 dagar. En förklaring till den kraftiga ökningen är med hög sannolikhet att unga i ökad utsträckning dras in i organiserad brottslighet av allvarligt slag, en typ av brottslighet som typiskt sett är svårutredd, kräver lång utredningstid och ofta föranleder huvudförhandlingar som pågår under lång tid.

Diagram 10. Antal avslutade häktningar med och utan restriktioner, 18–20 år, 2023

Av *diagram 10* framgår antalet avslutade häktningar med och utan restriktioner i åldersgruppen 18–20 år. Under 2023 var 1 171 av de häktade i åldern 18–20 år, vilket är en ökning jämfört med 2022 då antalet var 978 och 2021 då antalet var 1 047. Andelen häktade i åldersgruppen i förhållande till samtliga häktade har ökat något (från omkring 10 till nästan 12 procent).

Av de 218 barn som var häktade i mer än 30 dagar hade 210 barn restriktioner under 31 dagar eller längre, vilket är en kraftig ökning i antal från 2022 (95 personer), men en något mindre andel. Åklagaren har möjlighet att medge undantag från beslutade restriktioner. Det kan till exempel innebära tillstånd att ta emot telefonsamtal och besök, tillstånd att vistas tillsammans med en viss annan häktad person, så kallad samsittning, eller tillstånd att vistas gemensamt med andra häktade. Särskilt om den häktade är ung brukar undantag medges, bland annat i form av övervakade telefonsamtal eller besök för att möjliggöra kontakter med föräldrar och andra närstående. Även för äldre misstänkta medges vanligtvis undantag från restriktionerna om häktningstiden blir lång.

Av de 327 personer under 18 år som var häktade med restriktioner hade 2 personer (1 procent) enligt vad som kunnat utläsas av diarieföringen inte beviljats något undantag från restriktionerna, vilket är färre och en lägre andel än föregående år (4 personer och 2 procent). I de enstaka fall unga häktade inte beviljas några lättnader i restriktionerna beror det typiskt sett på att de varit häktade under så kort tid att frågan om lättnader inte hunnit aktualiseras. Övriga häktade ungdomar med restriktioner har haft undantag som gett möjlighet till kontakter med anhöriga och andra i form av telefonsamtal och besök eller beviljats samsittning och/eller gemensam vistelse. Av de 210 ungdomar som varit häktade med restriktioner i mer än 30 dagar har alla utom en, enligt vad som kan utläsas av diarieföringen, beviljats något eller några undantag från restriktionerna. Besluten om undantag är ofta formulerade som generella beslut om tillstånd att framöver ta emot besök eller telefonsamtal från vissa personer.

Beslut om att en häktad ungdom som har restriktioner ändå ska få tillstånd att vistas tillsammans med någon annan häktad person, så kallad samsittning, har fattats för 234 (139 förra året) personer.

Av de personer under 18 år som varit häktade med restriktioner mer än 30 dagar har 82 procent fått tillstånd till samsittning eller gemensam vistelse enligt vad som kunnat utläsas av diariet föringen, vilket är en något minskad andel jämfört med 2022 och en tydligt minskad andel jämfört med 2021 (85 respektive 94 procent).

NATIONELL SAMVERKAN

Åklagarmyndigheten samverkar med flera myndigheter på både nationell och regional nivå. Utöver det löpande operativa samarbetet med Polismyndigheten och Ekobrottsmyndigheten finns det flera fasta strukturer för regelbunden samverkan mellan myndigheterna. Både formerna och innehållet i samverkan utvecklas kontinuerligt. Bedömningen är att samverkan med inte minst Polismyndigheten är god och utvecklas positivt. Alltmer konkreta resultat nås i form av överenskommelser om bland annat gemensamma prioriteringar.

Åklagarmyndigheten har också samverkan och löpande kontakter med Barnombudsmannen, Brottsförebyggande rådet, Brottsoffermyndigheten, Domstolsverket, Försäkringskassan, Kriminalvården, Kronofogdemyndigheten, Kustbevakningen, Läkeemedelsverket, Migrationsverket, Riksidrottsförbundet, Rättsmedicinalverket, Skatteverket, Socialstyrelsen, Spelinspektionen, Sveriges Domstolar, Trafikverket, Transportstyrelsen och Tullverket.

Nedan följer exempel på utvecklad samverkan under året.

- Samverkan med Polismyndigheten har utvecklats och fördjupats under året genom Åklagarmyndighetens roll i Polismyndighetens nationella operativa ledningsgrupp. Utöver detta har myndigheterna samverkat om bland annat den nya preventivlagstiftningen och den ansträngda situationen i Stockholm med skjutningar och sprängningar som mötts med nationella förstärkningar inom båda myndigheterna.
- En kontaktgrupp med åklagare, åklagarrevisorer och företrädare för Kronofogdemyndigheten har skapats. Kontaktgruppen samverkar om det brottsförebyggande arbetet och arbetet mot organiserad brottslighet.
- Åklagarmyndigheten har inom ramen för myndighetssamverkan tagit emot praktikanter från Kustbevakningen.
- Under året har det skett en översyn av samverkansöverenskommelsen med Kriminalvården och hur den fungerar i praktiken. Detta ska ligga till grund för fortsatt utvecklad samverkan.
- Med anledning av Rättsmedicinalverkets omvärldsanalys har ett projekt initierats för att kartlägga hur krigsbrott hanteras i Sverige. Åklagarmyndigheten har bistått i arbetet.
- Åklagarmyndigheten har samverkat med Socialstyrelsen i frågor om bland annat åklagares underrättelseskyldighet till Socialstyrelsen enligt lagen om utredning för att förebygga vissa skador och dödsfall samt regleringen om kontaktförbud.
- Åklagarmyndigheten samverkar med bland andra Barnombudsmannen och kunskapscentrumet Barnafriid om tillämpningen av barnkonventionen och andra frågor som rör brott mot barn. Under året har företrädare för myndigheten medverkat i panelsamtal och föreläst vid Barnafriids nätverksträff för barnahus och barnskyddsteam.
- Åklagarmyndigheten har samverkat med Transportstyrelsen om bland annat taxiförarlegitimationer.
- Åklagarmyndigheten ingår i en bredare myndighetssamverkan mot arbetslivskriminalitet.

E-EVIDENCE OCH ÖVRIGT SYSTEMSTÖD

Ärendehanteringssystemet Cåbra har vidareutvecklats under året och anpassats till ny och förändrad lagstiftning, framför allt när det gäller hemliga tvångsmedel och förhandsgodkända strafförelägganden.

Regeringsuppdraget med att ansluta Sverige till det europeiska elektroniska systemet för åklagares hantering av digital bevisning, e-Evidence, har slutförts under året. Arbetet har försenats på såväl EU-nivå som svensk nivå. Kostnaderna för anslutningen har uppgått till cirka 8,2 miljoner kronor varav cirka 3,8 miljoner kronor har finansierats via det EU-gemensamma samarbetsprojektet Electronic Xchange of e-Evidences with e-CODEX, samt Fonden för inre säkerhet.

I det myndighetsövergripande samarbetet om rättsväsendets digitalisering deltar Åklagarmyndigheten tillsammans med övriga myndigheter i rättsväsendet. För Åklagarmyndighetens del har årets samarbete bland annat inneburit att informationsutbytet med Polismyndigheten har förbättrats och att utvecklingsarbeten gentemot Tullverket har bedrivits. Myndigheten har deltagit i Domstolsverkets arbete med att vidareutveckla den strukturerade rapportering av brottmålsavgöranden som infördes under 2022.

Under året har myndigheten lanserat Aktörsportalen, vilket är en webbaserad tjänst som möjliggör säker digital tvåvägskommunikation inom Sverige mellan åklagarväsendet (Åklagarmyndigheten och Ekobrottsmyndigheten) och dess externa parter. Aktörsportalen är främst avsedd för material som innehåller sekretessbelagda uppgifter eller särskilt skyddsvärda personuppgifter och kan användas när andra säkra kommunikationskanaler saknas.

Under 2023 lanserades Aktörsportalen – en webbaserad tjänst som möjliggör säker digital tvåvägskommunikation inom Sverige mellan åklagarväsendet och dess externa parter.

SAMMANFATTNING

- Förtroendet för åklagare enligt NTU (Nationella trygghetsundersökningen) är i princip oförändrat.
- Anseendeindex enligt Kantar Publics undersökning var 41 vilket innebär en liten, men ej statistiskt säkerställd, minskning.
- Myndigheten bedriver sedan många år ett arbete för att åklagare ska kommunicera och förklara sina beslut vilket kan vara en delförklaring till att nivåerna ligger relativt stabilt.

FÖRTROENDE

Åklagarmyndigheten ska arbeta för att förtroendet för åklagarväsendet upprätthålls.

För att bibehålla en hög rättssäkerhet är allmänhetens förtroende för Åklagarmyndigheten väsentligt. Förtroendet är en viktig förutsättning för att människor ska anmäla brott, delta i brottsutredningar och ställa upp som vittnen. Förtroendet mäts för rättsväsendet som helhet och för enskilda aktörer genom den Nationella trygghetsundersökningen (NTU) som genomförs av Brottsförebyggande rådet. Undersökningen för 2023 visar att andelen som uppger att man har stort förtroende för åklagare är 42 procent, vilket är i nivå med föregående år (43). 49 procent uppger att man har förtroende för rättsväsendet som helhet, vilket är en minskning med 4 procentenheter. Andelen som säger sig ha lågt förtroende för åklagare är 17 procent, vilket är 4 procentenheter lägre än för rättsväsen-

det som helhet. Förtroendet för åklagare skiljer sig mellan olika grupper. Liksom för rättsväsendet i övrigt är det större andel kvinnor än män som har högt förtroende. Det är också fler med utrikesfödda föräldrar som har lågt förtroende än bland dem som har minst en svenskfödd förälder.

NTU publicerades första gången 2006 och under ett antal år ökade förtroendet för rättsväsendet för att därefter ligga relativt stabilt fram till och med 2016. År 2017 kom ett trendbrott då förtroendet minskade. Sedan 2018 har förtroendet åter ökat och ligger nu på högre nivåer än före nedgången. Andelen som uppger att de har utsatts för brott ligger på ungefär samma nivå som föregående år medan oron över att utsättas för brott har ökat med 7 procentenheter.

Kantar Public genomför årligen en undersökning om svenska myndigheters anseende hos allmänheten. Åklagarmyndigheten deltog för första gången 2013. Myndighetens anseendeindex för 2023 var 41 (43 år 2022). Minskningen är inte statistiskt signifikant. De 46 deltagande myndigheterna i undersökningen hade ett anseendeindex i ett spann mellan 67 och -15 och snittet låg på 37 (38 år 2022).

I båda undersökningarna ligger åklagare relativt stabilt, medan förtroendet eller anseendet för övriga rättsvårdande myndigheter minskar betydligt mer. Vad det beror på går inte entydigt att svara på, men de stabila nivåerna för Åklagarmyndigheten måste i sammanhanget ses som positiva. En delförklaring kan vara att kännedomen om åklagare och Åklagarmyndigheten ökat genom åren, och kunskap driver i allmänhet förtroende. Myndigheten bedriver sedan många år ett arbete för att åklagare ska kommunicera och förklara sina beslut.

Rättsutveckling och rättslig styrning

Inom området rättsutveckling och rättslig styrning bedrivs verksamhet genom föreskrifter och rekommendationer, tillsyn (bland annat överprövningar) samt ärenden i Högsta domstolen. Myndighetens föreskrifter, riktlinjer och annan vägledning ska skapa en enhetlighet i rättstillämpningen. Ärenden i Högsta domstolen syftar i första hand till att klargöra vissa rättsliga frågor av betydelse för åklagarverksamheten (prejudikatfrågor) genom en prövning av domstolen. Inom myndigheten arbetar Utvecklingscentrum, tillsynsavdelningen och rättsavdelningen med frågor om rättsutveckling och rättslig styrning.

ENHETLIG RÄTTSTILLÄMPNING, RÄTTsutveckling och RÄTTSLIG TILLSYN

Enligt 3 § i instruktionen för Åklagarmyndigheten ska riksåklagaren, som högsta åklagare under regeringen, verka för lagenlighet, följdriktighet och enhetlighet vid åklagarnas rättstillämpning. Vidare följer av 2 § åklagarförordningen att riksåklagaren ansvarar för att Åklagarmyndigheten meddelar de föreskrifter, allmänna råd och övriga riktlinjer och anvisningar som behövs för att uppnå enhetlighet och följdriktighet vid åklagarnas rättstillämpning.

Resultaten från utvecklingsverksamheten redovisas i olika styrande och vägledande dokument för att underlätta informationsdelning och kunskaps-

utveckling – allt i syfte att säkerställa att åklagarnas rättstillämpning håller hög och jämn kvalitet genom hela utrednings- och beslutsprocessen.

Som en del i att bibehålla en hög kvalitet och enhetlighet i verksamheten bedrivs rättslig tillsyn på Åklagarmyndigheten som dels kan bestå av tillsyn av fel och brister i enskilda fall, dels av planerad tematisk tillsyn. I princip kan även alla åklagarbeslut överprövas.

RIKSÅKLAGARENS TILLSYNSARBETE

Myndighetens tillsynsavdelning svarar för riksåklagarens rättsliga tillsyn i enskilda fall och handlägger bland annat särskilda och förenklade tillsyns-ärenden, överprövningsärenden samt remisser från de externa tillsynsorganen Riksdagens ombudsmän (JO), Justitiekanslern (JK) och Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden (SIN). I ett särskilt tillsynsärende görs en ingående granskning av handläggningen av ett ärende och ofta ges vägledande uttalanden i en viss rättslig fråga. Utgångspunkten är att tillsynen i första hand ska vara framåtsyftande och lärande samt genom vägledning bidra till en förbättrad verksamhet.

Under 2023 har 31 särskilda tillsynsärenden inletts (18 under 2022 och 31 under 2021). Under året har 5 ärenden om förenklad tillsyn inletts (8 under 2022 och 4 under 2021). Antalet inkomna remisser 2023 var högre än föregående år. Från JO har 7 remisser inkommit (4 under 2022 och 6 under 2021) och från JK har 30 remisser inkommit (18 under 2022 och 27 under 2021). En remiss har inkommit från SIN under 2023.

UTVECKLINGSCENTRUMS TILLSYNSARBETE

Huvuddelen av Utvecklingscentrums tillsynsarbete består av tillsyn i enskilda fall genom hanteringen av överprövningsärenden, som beskrivs närmare nedan.

Årets tematiska tillsyn avser handläggningen av ansökningar om tillträdesförbud till butik. Granskningen sker genom en genomgång av ett antal enskilda ärenden och syftar till att ge en bild av åklagarnas regeltillämpning, bland annat för att pröva allmänna påståenden om att åklagare inte beslutar om tillträdesförbud trots att lagliga förutsättningar för detta föreligger. Den tematiska tillsynen skulle ha redovisats före årets slut men det har på grund av en oförutsedd händelse inte varit möjligt. Granskningen kommer att redovisas under första kvartalet 2024.

ÖVERPRÖVNINGAR

Den som är berörd av en åklagares beslut kan begära att beslutet ändras genom en överprövning av en högre åklagare (överåklagare eller vice överåklagare vid Utvecklingscentrum). En överprövning kan leda till att ett beslut ändras eller att det bedöms vara korrekt och därför inte ändras. Överprövningsverksamheten har en viktig funktion i att främja rätts-säkerheten och en enhetlig rättstillämpning.

Under året har överprövning begärts i 2 703 ärenden (2 729 år 2022 och 2 984 år 2021) och 2 719 (2 739 år 2022 och 3 071 år 2021) har avgjorts. Det innebär att både antalet inkomna och avgjorda ärenden har minskat något jämfört med de två föregående åren. Det är dock värt att notera att antalet överprövningsärenden fortsatt är långt över inflödet för tioalet år sedan. Vid utgången av året var balansen av inkomna men ännu inte avgjorda överprövningsärenden 168, att jämföras med 157 ärenden respektive 134 ärenden vid de två föregående årsskiftena. Den genom-

Den som är berörd av en åklagares beslut kan begära att beslutet ändras genom en överprövning av en högre åklagare – en viktig funktion för att främja rätts-säkerheten.

snittliga handläggningstiden vid Utvecklingscentrum har under året varit 22 dagar (19 dagar 2022).

Ändring av åklagarbeslut har skett i 113 ärenden (112 år 2022) vilket motsvarar drygt 4 procent av antalet avgjorda överprövningar. Ändringsfrekvensen varierar mellan olika typer av brott. Till exempel ändrades bara några enstaka beslut om förtal och förolämpning, av de dryga 200 överprövningsärendena om sådana brott, medan ändringsbeslut fattades i drygt 5 procent av överprövningsärendena om våldtäkt (14 av 269) under året. För våldtäktsärenden var ändringsfrekvensen därmed lägre än 2022, då beslut om ändring fattades i drygt 7 procent av ärendena.

Det finns ytterligare en möjlighet till överprövning hos riksåklagaren. Som huvudregel tar riksåklagaren dock inte upp ärenden till prövning när ett beslut har prövats i två instanser, det vill säga av en åklagare på den första rättsliga nivån och därefter av en högre åklagare på den andra rättsliga nivån. Under 2023 inkom 466 begäranden om sådan överprövning till riksåklagaren. Det är på motsvarande nivå som året innan då antalet var 465. Inget av dessa ärenden togs upp till prövning av riksåklagaren under 2023.

UTVECKLINGSARBETE

Flera rättsliga utvecklingsprojekt och aktiviteter har genomförts vars huvudsakliga syfte har varit att genom vägledning och rekommendationer, samt i vissa fall erfarenhetsutbyte, öka kvaliteten och enhetligheten i handläggningen. Några av insatserna redovisas under respektive delavsnitt i *Resultat och återrapportering för särskilda områden*. Därutöver kan följande aktiviteter nämnas:

Sex nya rättsliga vägledningar har tagits fram.

- *Barnpornografibrott – ett metodstöd (RäV 2023:5)*. Vägledningen tar upp frågor som kan uppkomma under förundersökning, inför åtal och under huvudförhandling. Vägledningen innehåller också relevanta praxisreferat.
- *SUB – utredningsmetod för brott mot särskilt utsatta brottsoffer (RäV 2023:6)*. Vägledningen är en utveckling av tidigare rekommendationer om hur ärenden med särskilt utsatta brottsoffer ska hanteras på bästa och mest effektiva sätt. I vägledningen ges råd om vilka utredningsåtgärder som alltid bör genomföras under förundersökningar av detta slag samt vilka utredningsåtgärder som alltid bör övervägas.
- *Sekretess för misstänkts namn vid häktningar – en undantagsregel (RäV 2023:12)*. Under senare tid har konflikter mellan olika kriminella grupperingar inte bara inneburit eskalerande våld mellan de närmast berörda utan också mot deras anhöriga. Utvecklingen har aktualiserat frågan i vilken utsträckning åklagare har skäl att påkalla att den misstänkta namn hemlighålls i samband med häktningsförhandlingar, till skydd för den misstänkta och dennas närstående.
- *Fordon i Schengens informationssystem (SIS) – handläggningen när beslag sker i Sverige respektive i utlandet (RäV 2023:17)*. Schengensamarbetets medlemsstater registrerar bland annat eftersökta fordon i en databas, Schengens informationssystem (SIS). Skälet till registreringen kan vara att fordonet antingen ska tas i beslag eller användas som bevis i ett brottmålsförfarande. Den rättsliga vägledningen ger stöd för åklagarnas handläggning, dels när ett efterlyst fordon anträffas i Sverige som eftersöks från utlandet, dels när fordon som eftersöks i Sverige anträffas utomlands.

En ny rättslig vägledning, "SUB – utredningsmetod för brott mot särskilt utsatta brottsoffer" har tagits fram.

- *Vårdslöshet i trafik och trafikrelaterade vållandebrott (RäV 2023:18).*
Brottet vårdslöshet i trafik är på flera sätt ett besvärligt brott att hantera i åklagarverksamheten. Straffbestämmelsen har ett gammalmodigt språk och konstruktionen av det subjektiva rekvisitet är annorlunda. Syftet med denna rättsliga vägledning är att ge stöd vid handläggningen av ärenden om vårdslöshet i trafik och sådana brott i kombination med vållandebrotten. Även vissa processuella frågor som ofta aktualiseras behandlas i denna rättsliga vägledning.
- *Frågor från försvarare om meddelanden till och från häktad – om enrumsprivilegiet, restriktioner och god advokatsed (RäV 2023:21).* Ett beslut om restriktioner begränsar endast den frihetsberövades egna kontakter med omvärlden. Det händer emellertid att försvarare kontakter åklagare och frågar om viss information kan förmedlas till eller från en häktad person som har restriktioner. Ansvaret för att inte andra uppgifter än sådana som är uppenbart harmlösa vidareförmedlas till eller från den häktade åvilar försvararen. Den rättsliga vägledningen syftar till att ge åklagare stöd och vägledning om hur frågor av detta slag från försvarare bör hanteras.

Ett stort antal andra styrdokument, huvudsakligen rättsliga handböcker och rättspromemorior, har uppdaterats och i samband med det omarbetats till Åklagarmyndighetens nya dokumenttyp rättslig vägledning (RäV).

- Kontaktförbud (RäV 2023:1)
- Strafföreläggande (RäV 2023:2)
- Skadestånd (RäV 2023:3)
- Förverkande enligt 7 § trafikbrottslagen (RäV 2023:4)
- Erkännande och verkställighet inom EU av frysningsbeslut i vissa fall (Danmark och Irland) (RäV 2023:7)
- Åldersbedömning – om handläggningen i ärenden där den misstänktes ålder är oklar (RäV 2023:8)
- Brott mot barn (RäV 2023:9)
- Misstänkts rätt till insyn vid frihetsberövanden m.m. (RäV 2023:10)
- Inhämtningslagen (RäV 2023:11)
- Interimistisk passivitet (RäV 2023:13)
- Människosmuggling (RäV 2023:14)
- Utvisning (RäV 2023:15)
- Hedersrelaterad brottslighet och könsstympning (RäV 2023:16)
- Cyklar (RäV 2023:19)
- Moped (RäV 2023:20).

Övrigt

Myndigheten har under året genomfört ett antal seminarier för utbyte mellan erfarna åklagare inom en rad brotts- och fokusområden, nämligen

- ungdomsbrottslighet
- hedersbrottslighet
- it-relaterad brottslighet
- brottsutbyte och penningtvätt
- hatbrott
- brott i parrelation, kontaktförbud, brott mot barn, sexualbrott
- kriminalteknik
- hemliga tvångsmedel.

RÄTTSUTVECKLING I HÖGSTA DOMSTOLEN

Högsta domstolen är sista domstolsinstans bland de allmänna domstolarna och är i princip en ren prejudikatinstans. Som ensam allmän åklagare i Högsta domstolen har riksåklagaren en viktig uppgift för rättsutvecklingen och rättsbildningen inom de straffrättsliga och straffprocessuella områdena. Genom att föra lämpliga mål till Högsta domstolen kan riksåklagaren få fram klargörande besked i frågor som rör den praktiska rättstillämpningen. Utgångspunkten är att verksamheten ska koncentreras till frågor som har betydelse för det operativa åklagararbetet och som är viktiga för att utveckla straff- eller straffprocessrätten samt för att förverkliga de kriminalpolitiska mål och prioriteringar som riksdag och regering lagt fast.

Riksåklagaren har under 2023 överklagat 13 mål till Högsta domstolen. Det är fler än 2022 då 9 överklaganden lämnades in men färre än 2021 då motsvarande antal var 17. Antalet överklaganden varierar mellan åren, vilket framför allt beror på begränsningar i vilka mål som är lämpliga att överklaga till Högsta domstolen.

Högsta domstolen har meddelat prövningstillstånd i sju av de mål som riksåklagaren har överklagat under året. I fyra fall har Högsta domstolen avslagit riksåklagarens begäran om prövningstillstånd. I de återstående två fallen har Högsta domstolen ännu inte fattat beslut i tillståndsfrågan.

Antalet överklaganden ger dock inte en fullständig bild av riksåklagarens verksamhet i Högsta domstolen. Den största delen av arbetet läggs ned på mål där den dömda personen har överklagat en hovrättsdom och där Högsta domstolen har begärt att riksåklagaren ska komma in med en svarsskrivelse. I de fall där riksåklagaren i svarsskrivelsen har ansett att det inte har funnits skäl för prövningstillstånd har Högsta domstolen oftast inte heller tagit upp målet till prövning. Under året har riksåklagaren gett in 82 svarsskrivelser till Högsta domstolen. Det är fler än 2022 och 2021 då 63 respektive 73 svarsskrivelser gavs in. Antalet ingivna svarsskrivelser överensstämmer i stort med det antal mål där Högsta domstolen begärt att riksåklagaren ska komma in med svarsskrivelse. Anledningen till att antalet svarsskrivelser varierar från år till år är således en motsvarande ökning eller minskning av antalet förelägganden från Högsta domstolen. Vidare kan noteras att Högsta domstolen under de senaste åren i högre utsträckning än tidigare begärt in svarsskrivelser i förtursmål, vilka kräver en skyndsam handläggning från riksåklagarens sida.

Ibland händer det att den tilltalade efter att ha överklagat hovrättsdom till Högsta domstolen begär att riksåklagaren ska återuppta förun-

Riksåklagaren har under 2023 överklagat 13 mål till Högsta domstolen.

dersökningen i målet och komplettera utredningen i något avseende. Det kan till exempel vara fråga om att hålla förhör med något vittne som inte tidigare har hörts. Riksåklagaren har handlagt 12 sådana ärenden under året. Det är fler än 2022 då 7 sådana ärenden handlades men färre än 2021 då motsvarande antal var 14.

RESNINGSÄRENDEN

En del av riksåklagarens verksamhet i Högsta domstolen avser ärenden om resning eller klagan över domvilla. Resning och klagan över domvilla är extraordinära rättsmedel och aktualiseras endast i undantagsfall.

Den rättsliga regleringen av domars rättskraft ska tillgodose intresset av att de inblandade parterna i ett brottmål ska känna trygghet i att en sak som har prövats av domstol inte ska kunna tas upp igen. Från denna grundläggande princip kan i vissa fall undantag göras för att felaktiga domar ska kunna korrigeras. Det kan ske genom resning eller klagan över domvilla, vilket kräver att nya bevis eller omständigheter framkommit.

Under året har det registrerats 30 nya ärenden om resning eller domvilla för lagakraftvunna hovrättsdomar, vilket är något fler än under 2021 och 2022 men något färre än under 2019 och 2020. Skillnaderna i antalet ärenden under de senaste fem åren bedöms ligga inom normal årlig variation. Av årets ärenden har 21 initierats genom ansökningar till riksåklagaren från enskilda personer som har önskat att riksåklagaren ska begära resning eller återuppta en förundersökning för att utreda om det finns skäl för resning. Två ärenden har, med anledning av att nya uppgifter kommit fram, lämnats över av åklagare för att frågan om resning eller återupptagande av förundersökning skulle prövas av riksåklagaren. I sju ärenden har Högsta domstolen förelagt riksåklagaren att avge förklaring i ärenden där ansökan om resning har lämnats direkt till Högsta domstolen. Riksåklagaren har under 2023 inte ansökt om resning i något fall.

30 nya ärenden om resning eller domvilla för lagakraftvunna hovrättsdomar har registrerats – något fler än under 2021 och 2022. Av dessa har 21 initierats genom ansökningar till riksåklagaren från enskilda personer.

RESURS- OCH KOSTNADSFÖRDELNING

Fördelningen av resurser och kostnader baseras på tidmätningar som genomförts vid två tillfällen under 2023. Sammanlagt har 4 procent (4 procent 2022) av den totala tiden använts till området rättsutveckling och rättslig styrning under 2023. Av myndighetens totala kostnader om 2 319 miljoner kronor (2 050 miljoner kronor 2022) har därmed 84 miljoner kronor (76 miljoner kronor 2022) fördelats på detta område.

Internationell verksamhet

OPERATIVT INTERNATIONELLT SAMARBETE

Åklagarmyndigheten har ett omfattande internationellt rättsligt samarbete med länder såväl inom som utanför EU. Antalet ärenden som kräver ett mer omfattande samarbete med länder utanför EU har ökat på senare tid. En sambandsåklagare har därför utsetts med uppdrag att arbeta med operativ samordning av myndighetens samarbete med länder utanför EU – för närvarande främst med Turkiet.

Det finns ett flertal internationella rättsliga instrument som möjliggör samarbetet; rättslig hjälp, europeisk utredningsorder, europeisk frysnings-

order, gemensamma utredningsgrupper – så kallad JIT (Joint Investigation Team) – nordisk och europeisk arresteringsorder samt utlämning.

Terrorism

Antalet inkommande och utgående framställningar om internationellt straffrättsligt samarbete som handlagts av Riksenheten för säkerhetsmål under året har närmast uteslutande bestått av ärenden om olika former av terroristbrottslighet. Av dessa ärenden framgår att det operativa samarbetet mellan judiciella myndigheter i terroristbrottsutredningar fungerar på ett ändamålsenligt sätt trots betydande olikheter i rättssystemen, särskilt i förhållande till länder utanför EU. Den operativa samverkan mellan judiciella myndigheter inom EU i terroristbrottsutredningar fortsätter att utvecklas genom etablerade nätverk och digitala informationsutbyten som möjliggör snabba och ändamålsenliga utredningsinsatser i terrorismärenden.

Krigsbrott

Under året inleddes en rättegång i tingsrätten om medhjälp till grovt folkrättsbrott i Sudan. Rättegången förväntas pågå till början av 2026.

En rättegång i hovrätten om grovt folkrättsbrott och mord i Iran avslutades under året. Dom i målet meddelades den 19 december. En iransk medborgare dömdes för folkrättsbrott, grovt brott, och mord bestående av omfattande avrättningar i ett iranskt fängelse under sommaren 1988. Påföljden bestämdes, liksom i tingsrätten, till livstids fängelse.

Vidare har det meddelats två fällande domar om internationella brott begångna i Syrien. Därutöver har det internationella samarbetet stärkts på operativ nivå genom att ytterligare två EU-länder anslutit sig till den gemensamma utredningsgrupp som leds av Sverige (JIT-samarbete) om brott som begåtts av IS i Syrien och Irak.

Människohandel

Under 2023 har antalet åtal för människohandel fortsatt att minska jämfört med föregående år – tre åtal har väckts under året jämfört med fem åtal 2022. Siffrorna kan jämföras med 18 beslut om åtal 2021.

Under året har åtal väckts i ett mål där elva indiska medborgare betalat stora summor pengar för att komma och arbeta i Sverige med löften om arbetstillstånd, fasta anställningar i skogsbranschen, marknadsmässiga löner samt bostad och uppehälle. När målsägandena kom till Sverige visade det sig att anställningarna inte fanns. En svensk huvudman åtalades för i första hand människohandel, i andra hand grov människoexploatering och i tredje hand grovt bedrägeri. Han dömdes i september för sju fall av grovt bedrägeri. Domen är överklagad. Målet är principiellt intressant då tingsrätten fann att det inte var visat att syftet med gärningsmannens handlande varit att exploatera målsägandena i tvångsarbete eller annan verksamhet i en situation som för dem inneburit nödläge. Åklagaren måste bevisa att gärningsmannen haft avsiktsuppsåt i förhållande till exploateringssyftet, vilket ställer högre krav på åklagaren än vid annan brottslighet. Detta kan vara en del av förklaringen till att Sverige internationellt sett har förhållandevis få fällande domar för människohandel.

Under 2022 väcktes åtal för människohandel inom ramen för ett krigsbrottsärende, där två underåriga personer förts av sin vårdnadshavare till IS-kontrollerat område i Syrien. Vårdnadshavaren dömdes av Svea hovrätt i maj 2023 för bland annat två fall av människohandel till närmare sju års fängelse. Ärendet har haft koppling till IS.

I de allra flesta ärenden om människohandel och människoexploatering sker ett omfattande internationellt samarbete, bland annat för att höra målsäganden och vittnen som befinner sig utomlands. I de fall samarbetet sker inom EU använder sig åklagarna regelmässigt av europeisk arresteringsorder och europeisk utredningsorder med mycket goda resultat.

Sexualbrott via internet

Under året har, liksom under föregående år, flera förundersökningar bedrivits där sexualbrott begåtts via internet och där ett internationellt samarbete varit nödvändigt. Ärendeinflödet är konstant och kommer med stor sannolikhet att öka.

Som nämnts tidigare trädde nya regler om hemliga tvångsmedel i kraft den 1 oktober 2023. De nya reglerna innebär möjligheter till användning av hemliga tvångsmedel för fler typer av brott och för att identifiera vem som är skäligen misstänkt för vissa brott. Lagändringarna bedöms kunna leda till att fler misstänkta som till exempel agerar på krypterade mötes- och marknadsplatser såsom Darknet kan identifieras, vilket tidigare har varit en utmaning. Kommunikation och handel på sådana mötesplatser förekommer i samband med olika brottstyper, exempelvis sexualbrott mot barn och hantering eller försäljning av övergreppsmaterial.

Utöver de utökade möjligheterna till användning av hemliga tvångsmedel har det nya tvångsmedlet genomsökning på distans underlättat möjligheterna att få tillgång till information som finns lagrad i molntjänster. Ett beslut från Högsta domstolen meddelades i mars 2023 om genomsökning på distans och avsåg bland annat frågor om territorialitetsprincipen. Avgörandet är mycket viktigt då det underlättat inhämtningen av information som kan finnas utomlands, ett förfarande som tidigare krävt rättshjälp eller en europeisk utredningsorder.

Under året har det införts en utpekad kontaktåklagare som polisen kan vända sig till för beslut om genomförandeplaner. Detta sker inom ramen för en internationell insats riktad mot gärningsmän som förgriper sig på barn och agerar på internet.

Under året har den första domen meddelats i Sverige där en gärningsperson dömts för omfattande försäljning av barnpornografiskt material över

nätet. En svensk huvudman administrerade ett nätverk som spred barnpornografi via internet med bas i Thailand. Vinsterna från brottsligheten fördes ut från Thailand via kryptovalutor och spelsajter, för att till slut komma till huvudmannen. Svensk polis och åklagare hade ett omfattande samarbete med de thailändska myndigheterna och besökte Bangkok där de närvarade vid förhör med målsägande och vittnen. Den svenska gärningspersonen dömdes för grovt barnpornografibrott, grovt olaga integritetsintrång, olaga våldsskildring och grovt penningtvättsbrott till fängelse i fyra år och sex månader. Han ålades även att betala drygt två miljoner kronor i värdeförverkande.

Komplex it-brottslighet

Inkommande ärenden om dataintrång genom så kallad ransomware (ett utpressningsprogram) och användning av skadlig kod fortsätter att öka stadigt. Utredningarna innebär stora utmaningar eftersom de är komplexa och har omfattande internationella kopplingar. Flera av de pågående utredningarna medför ett förändrat arbetssätt för att utöver nationell lagföring även arbeta fram utredningsunderlag som kan vara till nytta i internationella polisoperationer mot den organiserade cyberbrottsligheten.

Ovan nämnda lagändringar kring hemliga tvångsmedel bedöms kunna leda till identifiering av fler misstänkta som till exempel agerar på krypterade marknadsplatser där det bedrivs handel med stulna id-handlingar, kontouppgifter, lösenord eller programvaror för attacker mot it-system. Att identifiera dessa misstänkta har tidigare varit en av de stora utmaningarna i utredningar om it-brottslighet.

Tillgång till rätt kompetens hos polis och åklagare inom området finansiella utredningar samt spårning och säkring av kryptovaluta är avgörande för att nå framgång i ärendena. Under året har en ny utbildning, inriktad på bland annat komplex it-brottslighet, lanserats.

Immaterialrätt

Även utredningar av immaterialrättsliga brott ger upphov till omfattande internationellt rättsligt samarbete. Under 2023 meddelades den första domen i Sverige om grovt upphovsrättsbrott. Två personer som drev ett illegalt iptv-nätverk dömdes för brott mot upphovsrättslagen och grovt upphovsrättsbrott till två år och sex månaders fängelse. De ska också betala skadestånd till tre tv-bolag på sammanlagt 195 miljoner kronor. Tingsrättens dom har överklagats. Grovt upphovsrättsbrott infördes den 1 september 2020.

Korruption

Det internationella samarbetet är omfattande inom området för korruptionsbekämpning. Svenska korruptionsåklagare begär regelmässigt internationell rättslig hjälp i svenska förundersökningar om misstänkta mutbrott. Samtidigt begär ofta andra länder rättslig hjälp av svenska åklagare i sina korruptionsutredningar. För att leva upp till Sveriges internationella åtaganden inom korruptionsområdet och underlätta det internationella operativa samarbetet är Åklagarmyndigheten medlem i flera internationella antikorrupsionsnätverk under EU:s, OECD:s och FN:s beskydd. Myndigheten deltar regelbundet i sådana nätverksmöten. Deltagandet i dessa nätverk underlättar kontakter med motsvarande brottsbekämpande myndigheter i andra länder och leder till en effektivare korruptionsbekämpning genom bättre förutsättningar för internationellt rättsligt samarbete i konkreta förundersökningar.

ARBETET VID EUROJUST

Inflödet av nya operativa ärenden till den svenska enheten vid Eurojust har ökat marginellt sedan 2022, då 266 nya ärenden inkom jämfört med 272 ärenden 2023. Den totala ärendemängden har emellertid minskat från 780 till 740 eftersom många ärenden från tidigare år kunnat avslutas. Av de 272 nya ärendena kom 179 från Sverige. Av dessa kom majoriteten från Åklagarmyndigheten och därefter i fallande numerär från Ekobrottsmyndigheten och domstolarna. Enheten har också hanterat 155 övriga ärenden, till exempel allmänna förfrågningar och rådgivning om lagstiftning, rättsystem och remisser från Sverige, att jämföra med 179 under 2022.

Åklagarväsendet har ingått 9 nya avtal om gemensamma utredningsgrupper och deltar sedan tidigare år i ytterligare 16 sådana. Sverige har under året, genom Eurojust, deltagit i flera operativa samordningsmöten vilket är ett effektivt sätt att samarbeta mot den grova och organiserade brottsligheten. En del samordningsmöten sker i samarbete med det svenska sambandskontoret vid Europol. Svenska åklagare och poliser har deltagit i 55 samordningsmöten vid Eurojust, varav den svenska enheten vid Eurojust arrangerat 22 och bjudits in till ytterligare 33.

Huvuddelen av de ärenden som öppnats under året av Sverige har rört bedrägerier, narkotikabrott och brott mot liv och hälsa. Den svenska enheten har även hanterat flera stora ärenden om krigsförbrytelser, brott mot mänskligheten och folkmord. Här har samarbetet utvecklats ytterligare under året och flera stora samordningsmöten har hållits med deltagande

från ICC, Unitad (FN:s bevisinhämtningsmekanism för ansvarsutkrävande för brott begångna av IS) samt IIIM (FN:s bevisinsamlingsmekanism International, Impartial and Independent Mechanism).

Liksom föregående år har ett stort arbete lagts ned på ärenden med bevisning från krypterade kommunikationstjänster, framför allt Sky ECC. Stora resurser har krävts för att så snabbt och effektivt som möjligt dels göra bevisningen tillgänglig för svenska åklagare, dels hjälpa till att lösa uppkomna juridiska problem.

Kriget i Ukraina har även detta år haft stor påverkan på arbetet. Enheten deltog i genomförandet av Eurojusts tämligen nya behörighet som innebär att organisationen ska kunna bevara, analysera och lagra bevisning för krigsförbrytelser, brott mot mänskligheten och folkmord. Den svenska enhetens bidrag har syftat till att säkerställa en lättanvänd och effektiv funktion för denna bevishantering.

STRATEGISKT INTERNATIONELLT ARBETE

Åklagarmyndighetens strategiska internationella arbete bedrivs bland annat genom att myndigheten bidrar med expertis till Regeringskansliets internationella arbete. Bland annat deltar riksåklagaren och myndigheten i forum där åklagare från länder både inom och utanför EU samlas för att diskutera utmaningar där gemensamma lösningar krävs – till exempel att påverka befintlig EU-lagstiftning eller nya internationella initiativ.

Åklagarmyndigheten bidrog under våren till Sveriges ordförandeskap i Europeiska unionens råd genom att driva, för myndigheten, viktiga frågor och genom att stödja Regeringskansliet. Några prioriteringar för Åklagarmyndigheten var att belysa betydelsen av Eurojusts arbete, tillgången till digital bevisning och ett fungerande internationellt samarbete, inom och utanför EU, för att bekämpa den internationella organiserade brottsligheten.

Under EU-ordförandeskapet deltog Åklagarmyndigheten under ett informellt möte med justitie- och inrikesministrarna om Eurojusts betydelse och om Sveriges arbete med att lagföra krigsbrott. Den svenska enheten vid Eurojust arrangerade besök vid Eurojust för regeringens samtliga statssekreterare. Enheten anordnade även andra högnivåmöten, exempelvis för samordningskommittén för polissamarbete och straffrättsligt samarbete. Myndigheten deltog även med åklagareexperter vid möten om terrorism, människohandel, "access to data" och i panelen under EU Impunity Day med fokus på krigsbrottsutredningar.

Riksåklagaren deltog under året i ett flertal forum för riksåklagare inom EU där gemensamma strategiska frågor diskuteras. Årets möten hade ett fortsatt fokus på straffrättsliga aspekter kopplade till kriget i Ukraina, såsom ansvarsutkrävande för krigsbrott och sanktioner. Med anledning av det svenska ordförandeskapet var riksåklagaren, tillsammans med den spanska riksåklagaren, ordförande för EU-riksåklagarmötet Consultative Forum som årligen ordnas på Eurojust. Vid det mötet behandlades ökad medverkan för åklagare i EMPACT, åklagarorganisation för effektivare utredning av miljöbrott samt förbättrat internationellt samarbete med länder utanför EU. Riksåklagaren deltog också vid det årliga nordiska riksåklagarmötet där bland annat brott i it-miljö och organiserad brottslighet behandlades. Ett flertal representanter från myndigheten deltog vid årsmötet inom International Association of Prosecutors (IAP), med representation på hög nivå från världens åklagarmyndigheter, och satt i paneler om hur en åklagarverksamhet bör organiseras för att möta framtida utmaningar bland annat genom specialiserade team.

MYNDIGHETENS DELTAGANDE I INTERNATIONELLA NÄTVERK

För att bekämpa den organiserade brottsligheten, som ofta har internationella kopplingar, krävs strategiskt samarbete och gemensamma initiativ även på internationell nivå. Detta sker bland annat genom att åklagare från olika länder och nätverk utbyter erfarenheter om utmaningar och lösningar på olika praktiska och rättsliga problem som åklagare ställs inför i sitt operativa arbete.

Det är även angeläget för utvecklingen av Åklagarmyndighetens egen verksamhet att medverka i internationella nätverk. Mervärdet av myndighetens deltagande i olika nätverk för praktiker är också att det möjliggör för deltagarna att skapa kontakter med varandra, vilket är värdefullt för det operativa internationella samarbetet. Slutligen kan praktiker genom nätverk skapa en gemensam bild av behov av nya samarbetsvägar och regelverk, vilket lägger en grund för ett strategiskt arbete.

Internationellt rättsligt samarbete

Europeiska rättsliga nätverket är ett nätverk av kontaktpunkter inom EU med uppgift att underlätta det straffrättsliga samarbetet inom unionen. Vid mötena medverkar även deltagare från länder utanför EU. Med anledning av Sveriges ordförandeskap i EU hölls årsmötet i Stockholm. Vid mötet diskuterades praktiska utmaningar i samarbetet om bland annat frysning och förverkande, bevisinhämtning av krypterad information, den europeiska arresteringsordern samt överförande av lagföring. Vidare har svenska åklagare deltagit i ett nätverksmöte med kontaktpunkter i västra Balkan i syfte att underlätta det straffrättsliga samarbetet med dem.

Nätverket för gemensamma utredningsgrupper har som syfte att stödja praktikernas arbete i att upprätta och använda gemensamma utredningsgrupper (JIT) där det ingår att utbilda om JIT. Temat för årets nätverksmöte var "JITs with Latin American Countries", med fokus på erfarenhetsutbyte av JIT-samarbeten mellan EU:s medlemsstater och tredje länder.

EuroMed Justice är ett EU-finansierat projekt som syftar till att öka det straffrättsliga samarbetet mellan EU:s medlemsstater och länderna kring Medelhavet (Algeriet, Egypten, Israel, Jordanien, Libanon, Libyen, Marocko, Palestina och Tunisien). Projektet har under året fortsatt sitt strategiska samarbete inom områdena människohandel, människosmuggling och återtagande av brottsvinster. Under året har ett särskilt nätverk för internationellt rättsligt samarbete inletts där en åklagare från myndigheten utsetts.

It-brott och brott i it-miljö

European Judicial Cybercrime Network är ett nätverk för it-åklagare inom EU med uppgift att förbättra samarbetet inom EU vid it-brott och utredningar i it-miljöer. Nätverket har under året fortsatt att fördjupa sig i rättsliga och praktiska frågor som till exempel datalagring, artificiell intelligens, virtuella valutor och ransomware-attacker. Under året har nätverket fortsatt producera digitala föreläsningar som svenska åklagare kunnat delta i.

Terrorism

Myndighetens nationella kontaktpersoner till Eurojust för frågor om bekämpning av terroristbrottslighet har under året deltagit på det årliga

EuroMed Justice är ett EU-finansierat projekt som under året fortsatt sitt strategiska samarbete inom områdena människohandel, människosmuggling och återtagande av brottsvinster.

nätverksmötet. Där har man bland annat diskuterat internationella erfarenheter av terrorismrelaterade brottsutredningar med särskilt fokus på brottsoffer samt hur det digitala informationsutbytet i terrorism-ärenden kan utvecklas.

Krigsbrott

Genocide Network är ett nätverk för utredningar om folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser. Vårens möte anordnades tillsammans med det svenska ordförandeskapet och temat var företagsansvar för internationella brott och därtill knutna utmaningar. Temat för höstens möte avhandlade utredningar som rör IS brott mot den yazidiska minoriteten. Under året har arbetet inom nätverket med att stötta stater som utreder misstänkta krigsförbrytelser i Ukraina fortsatt. Bland annat anordnades i oktober ett digitalt möte mellan nationella myndigheter och civilsamhället.

Fokusgrupp om smuggling av migranter

Åklagarmyndigheten deltar i Focus Group for Prosecutors on Migrant Smuggling, som är ett specialistnätverk i Eurojusts regi för operativa åklagare och förundersökningsdomare inom EU och tredjelandstater som har samarbetsavtal med Eurojust. Årsmötet handlade om rättsligt samarbete med tredjeländer i Balkan och kring Medelhavet samt hur man skyddar brottsoffers rättigheter i utredningar om människosmuggling.

Fokusgrupp om människohandel

Åklagarmyndigheten deltar i Focus Group for Specialised Prosecutors Against Trafficking in Human Beings, som är ett specialistnätverk i Eurojusts regi för operativa åklagare och förundersökningsdomare inom EU och tredjelandstater som har samarbetsavtal med Eurojust. Årsmötet fokuserade bland annat på prostitution, internet som möjliggörare och finansiella utredningar kopplade till människohandel.

Miljöbrott

Åklagarmyndigheten deltar genom sina specialiserade miljöbrottsåklagare i flera olika nätverk inom EU. Aktiviteterna består av att bidra till olika utbildningsinsatser och vara drivande i ett flertal arbetsgrupper om bland annat artskyddsbrott, illegalt avfall och illegala avfallstransporter, luftföroreningar samt straff och sanktioner. Myndigheten var värd för årets ENPRO-möte (The Network of Prosecutors on Environmental Crime in the Baltic Sea Region) med särskilt fokus på gränsöverskridande illegala avfallstransporter.

Korruption

Åklagarmyndigheten deltar regelbundet i OECD:s arbetsgrupp mot mutor. I samband med OECD-mötena deltar de svenska åklagarna också i särskilda möten med övriga medlemsländers experter på korruptionsbekämpning för att diskutera utredningsmetoder och lagstiftningsfrågor. I år har fokus legat på praktiska frågor som ofta förekommer i utredningar om mutbrott riktade mot utländska tjänstemän.

Åklagarmyndigheten deltar vidare i EU:s antikorrupsionsnätverk och i UNODC:s (FN:s kontor mot narkotika och brottslighet) antikorrupsionsnätverk Globe Network. Nätverkens syfte är bland annat att sprida kunskap om korruptionsbekämpning och att underlätta kontakter och rättsligt samarbete mellan ländernas myndigheter på antikorrupsionsområdet.

Brottsutbyte

Association of Law Enforcement Forensic Accountants är ett internationellt informellt revisorsnätverk för åklagarrevisorer och finansiella utredare vid brottsbekämpande myndigheter. Det finns planer på att påbörja ett nytt utvecklingsprojekt inom brottsutbytes- och penningtvättsområdet.

Övriga nätverk

IAP består av åklagare från hela världen och har som syfte att vara en plattform för att gemensamt kunna arbeta för en världsomfattande effektiv, rättvis och oberoende åklagarverksamhet som utövas med respekt för mänskliga rättigheter. Vid årsmötet i London deltog ett flertal åklagare från myndigheten i erfarenhetsutbyten om bland annat digital bevisning samt brottsutbyte. IAP har också olika nätverk för exempelvis it-brott, krigsbrott, människohandel och korruption där Sverige har särskilt utsedda kontaktåklagare.

Myndigheten har bidragit till att ta fram ett särskilt yttrande inom ramen för Consultative Council of European Prosecutors (CCPE), som är ett rådgivande organ till Europarådets ministerkommitté. Årets yttrande handlade om åklagarråds (Council of Prosecutors) betydelse för åklagares oberoende. Under året har en medarbetare på myndigheten blivit omvald som vice president för CCPE.

INTERNATIONELL CIVIL KRISHANTERING OCH INTERNATIONELLT BISTÅND

Insatser inom internationell civil krishantering

Åklagarmyndigheten har sedan 2014 i uppdrag av regeringen att ställa personal till förfogande och i övrigt bidra till internationell civil krishantering i enlighet med regeringens strategi för internationell civil krishantering. Det ska ske främst inom ramen för FN, EU och OSSE (Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa) samt internationella brottmålsdomstolen i Haag (ICC). Vidare har myndigheten ett uppdrag att bidra till utvecklingssamarbete.

Under året har Åklagarmyndigheten deltagit i ett övergripande myndighetssamarbete inom området. För att möta de krav som ställs i Sveriges nationella handlingsplan för kvinnor, fred och säkerhet har myndigheten deltagit i den arbetsgrupp som har bildats för ändamålet. Samtliga åklagare som sänds ut inom ramen för internationell civil krishantering har bland annat fått utbildning om kvinnor, fred och säkerhet. Av myndighetens strategiska inriktning för området framgår att könsaspekten ska beaktas vid samtliga åtgärder inom civil krishantering och internationellt bistånd.

Två åklagare har deltagit (en kvinna och en man) i EU-missionen EUPOL COPPS (EU:s polisinsats för den palestinska myndigheten) i Palestina. Missionens arbete är inriktat på metodstöd och på att bygga upp det palestinska åklagarväsendet. Åklagarmyndighetens medverkan har under året i första hand bidragit till att utveckla kompetensen hos specialiserade avdelningar i det palestinska åklagarväsendet, bland annat inom områden som internationellt rättsligt samarbete, narkotikabrott, internetrelaterad brottslighet och miljöbrott. De svenska åklagarna har även bidragit till att främja jämställdhet inom det palestinska åklagarväsendet genom utbildning i jämställdhet och mänskliga rättigheter, formandet av ett nätverk för kvinnliga åklagare samt genom att stödja kvinnligt ledarskap. Det har även bedrivits ett omfattande utvecklingsarbete

om förbättrad polis- och åklagarsamverkan under förundersökningen, dels för att få en snabbare lagföring, dels för att minska häktningstider och få ned brottmålsbalansen.

En svensk åklagare (en man) har under året haft tjänst i EU-missionen EUAM i Ukraina (EU:s rådgivande insats i Ukraina). Den svenska åklagarens medverkan har bidragit till reformarbetet av det ukrainska åklagarväsendet, där en genomgripande omorganisation pågår. Den utsända åklagaren har bidragit till arbetet som syftar till att förbättra åklagarnas arbetsituation och stärka organisationens kapacitet. Vidare har åklagaren bidragit till att reformera Ukrainas lagstiftning och kapacitet när det gäller ungdomsbrottslighet.

Åklagarmyndigheten har under året förstärkt verksamheten vid ICC i Haag med tre åklagare (kvinnor). Förstärkningen sker mot bakgrund av kriget i Ukraina och det behov av utökade resurser detta medfört. De svenska åklagarna arbetar med utredningar i tre länder. En av de utsända har också bidragit till uppdateringen av domstolens policy om brott mot barn och brott som påverkar barn, bland annat genom att utveckla barnförhörsmetoder. Myndighetens utsända har bidragit till ansvarsutkrävande bland annat när det gäller krigsbrott och brott mot mänskligheten riktade mot kvinnor och barn. Lagföring av sådan brottslighet är ett viktigt medel i arbetet när det gäller kvinnor, fred och säkerhet.

Åklagarmyndigheten har bidragit med en expert till en workshop, anordnad av EU:s kunskapscenter för civil krishantering, om hur nationella myndigheter kan förbättra förmågan att ta till vara erfarenheter från utsända experter och återföra kunskap till myndigheten från missionerna vid de utsändas återkomst.

Insatser inom internationellt bistånd

Under 2022 ansökte Åklagarmyndigheten tillsammans med Domstolsverket och Kriminalvården om finansiering av ett rättskedjeprojekt i Albanien med temat sexuellt våld och våld i nära relation. Under året har diskussioner om möjligheter till finansiering förts med Sida liksom med svenska ambassaden i Albanien, men beslut om finansiering har ännu inte fattats.

Åklagarmyndigheten stod under våren värd för ett studiebesök för ukrainska chefsåklagare i syfte att visa hur svenska myndigheter i rättsväsendet arbetar med ungdomsbrottsbekämpning. Delegationen besökte riksåklagaren, som beskrev myndighetens arbete med bland annat metodutveckling på Utvecklingscentrum, styrning av den operativa verksamheten om ungdomsmål och samverkan med rättsväsendets övriga myndigheter. Därutöver besökte delegationen barnahus, tingsrätt, polisstation och ett ungdomshem som drivs av Statens Institutionsstyrelse. Studiebesöket finansierades genom TAIEX (EU-kommissionens instrument för snabb och effektiv teknisk assistans).

Myndigheten har bistått med åklagarexpertis till ett TAIEX-uppdrag om EU:s utvärdering av bekämpningen av korruption och organiserad brottslighet i Moldavien och Georgien. Som uppföljning av motsvarande EU-utvärdering på västra Balkan, där myndigheten bidrog med åklagarexpertis under 2022, har experten deltagit i en konferens med samtliga berörda länder med erfarenhetsutbyte om de rekommendationer som utvärderingarna gett.

Åklagarmyndigheten stod under våren värd för ett studiebesök för ukrainska chefsåklagare. Syftet var att beskriva svenska myndigheters arbete med att bekämpa ungdomsbrottslighet.

RESURS- OCH KOSTNADSFÖRDELNING

Kostnaden för bidragen till internationell civil krishantering (enligt anslaget 1:1) uppgick 2023 till 8,9 miljoner kronor varav 7,6 miljoner kronor avsåg personalbidrag och 1,3 miljoner kronor avsåg insatsnära kostnader samt förvaltningskostnader. Verksamheten finansieras med medel som särskilt avsatts för ändamålet.

Kompetensförsörjning

SAMMANFATTNING

- Bedömningen är att Åklagarmyndigheten under 2023 har haft den personal som krävts för att lösa den operativa verksamheten även om arbetsmiljön upplevs som ansträngd för många åklagare.
- Under året har tillväxten av personal skett enligt plan och målet om 1 300 åklagare kommer nås under 2024. I tillväxten har kompetensmixen fortsatt att utvecklas för att nå en ändamålsenlig personalsammansättning.

PERSONALSTATISTIK

Antalet anställda på Åklagarmyndigheten är fler än föregående år. I december 2023 var 1 975 personer anställda (1 780 år 2022) på myndigheten, varav 1 269 åklagare (1 173 år 2022) och 706 administrativ personal (607 år 2022). Andelen åklagare var 64 procent och andelen administrativ personal 36 procent. Av alla anställda inom myndigheten var 73 procent kvinnor och 27 procent män. Det genomsnittliga antalet anställda var 1 902 (1 766 år 2022) och antalet årsarbetskrafter var 1 676 (1 546 år 2022). Den genomsnittliga andelen kvinnliga åklagare var 66 procent och andelen manliga åklagare 34 procent.

KVINNOR OCH MÄN PÅ LEDANDE POSTER

Andelen kvinnliga chefer inom Åklagarmyndigheten var vid årsskiftet 65 procent och manliga chefer 35 procent. Fördelningen bland kammarchefer och vice kammarchefer för 2023 var 55 procent kvinnliga chefer och 45 procent manliga chefer.

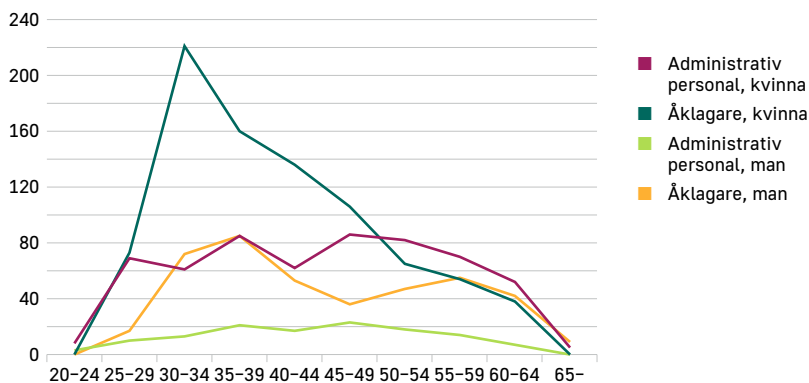
ÅLDERSSTRUKTUR

Av *diagram 11* framgår ålders- och könsfördelning för åklagare och administrativ personal 2023. Medelåldern är 43 år, vilket är detsamma som 2022. Se avsnittet *Fakta i korthet*.

Sjukfrånvaron för alla anställda var 2,85 procent, vilket är lägre än föregående år (3,08 procent). Av den totala sjukfrånvaron var 48 procent frånvaro under en sammanhängande tid om 60 dagar eller mer, vilket är en ökning med 4 procentenheter jämfört med 2022. Redovisning av total sjukfrånvaro per kön och åldersgrupp redovisas i tabell under *Fakta i korthet*.

Sjukfrånvaron inom myndigheten var lägre än 2022.

Diagram 11. Ålders- och könsfördelning för åklagare och administrativ personal år 2023

EN EKONOMISKT OCH VERKSAMHETSMÄSSIGT HÅLLBAR KOMPETENSFÖRSÖRJNING

För att säkerställa en ändamålsenlig bemanning med god arbetsmiljö och bra arbetsförutsättningar har ett mål om minst 1 300 åklagare 2025 satts upp. Under 2024 kommer det målet att nås varför rekryteringstakten kommer att behöva anpassas efter Åklagarmyndighetens planeringsförutsättningar för de kommande åren. De åklagare som rekryterats de senaste åren börjar nu bli färdiga med sin utbildning varför antalet kammaråklagare successivt kommer att öka de närmaste åren. Det stora antalet nyanställda har medfört ett stort behov av introduktion och utbildning av nya åklagare och kommer även fortsatt att vara en stor utmaning. Utöver den gemensamma utbildningen krävs det stora insatser för att säkerställa en professionell introduktion och handledning av de nya åklagarna. Introduktionen genomförs på respektive åklagarkammare av erfarna åklagare som redan har en hög arbetsbelastning. Till följd av den snabba tillväxten av åklagare har den administrativa personalen utökats för att säkerställa en effektiv verksamhet. Statistiskt räknas även åklagarrevisorer, analytiker och beredningsjurister till kategorin administrativ personal. Även antalet chefer kommer att öka något under kommande år.

Erfarenheten av åklagarrevisorer, analytiker och beredningsjurister är mycket god och har gjort det möjligt att renodla åklagarnas arbetsuppgifter. Renodlingen bedöms öka effektiviteten i åklagarverksamheten men ger även förbättrade möjligheter till att utreda komplicerade ärenden samt att återta brottsvinster i högre grad. Årets anslag har i stor utsträckning förbrukats eftersom tillväxten varit hög. Kostnadsökningarna beror bland annat på det utökade antalet åklagare och administrativ personal, men även på andra satsningar som krävs med anledning av tillväxten, exempelvis rekryteringar inom it och övriga stödfunktioner på Åklagarmyndighetens huvudkontor. Att fler åklagare blir färdiga med sin utbildning och blir kammaråklagare medför även att lönekostnaderna stiger.

ATTRAHERA OCH REKRYTERA

Arbetet med rekrytering och introduktion går generellt sett bra. Av myndighetens utlysta anställningar under året har majoriteten resulterat i ett tillsättningsbeslut. Inom vissa kompetenser råder dock en stor konkurrens, till exempel vad gäller it och åklagarrevisorer. Kompetensbristen kan på sikt få konsekvenser för myndigheten.

Under året har 120 åklagaraspiranter och 33 extra åklagare påbörjat sin anställning. Notarier har även under 2023 kunnat förlägga sex månader av sin notarietjänstgöring vid en åklagarkammare, så kallade paketnotarier. Under året har tre paketnotarier tjänstgjort vid myndigheten.

Under sommaren anställde Åklagarmyndigheten återigen sommarnotarier. Sammanlagt arbetade 28 sommarnotarier med administrativt stöd till åklagarna. Att anställa sommarnotarier inom myndigheten är en bra möjlighet att visa upp åklagaryrket för unga jurister.

Varje år genomför företaget Universum en undersökning bland Sveriges juriststudenter och 2023 utsågs Åklagarmyndigheten till den tredje mest attraktiva arbetsgivaren bland juriststudenter.

Universum har även genomfört undersökningar om vilka arbetsgivare som anses vara mest attraktiva bland yrkesverksamma jurister som har upp till 8 års arbetslivserfarenhet samt yrkesverksamma jurister med över 8 års arbetslivserfarenhet. Bland unga jurister hamnade Åklagarmyndigheten på plats 14 och bland seniora jurister på plats 25. Åklagarmyndigheten ser ingen tydlig förklaring till varför placeringen i år är lägre för seniora jurister. Myndighetens viktigaste rekryteringsbas är dock unga jurister vilket gör att placeringen sannolikt inte påverkar myndighetens rekrytering av nya åklagare. Resultatet kommer dock att följas upp.

Samtliga universitet som har en juristutbildning erbjuder studenterna möjligheter till kontakt med företag och organisationer. Myndigheten har under året deltagit på arbetsmarknadsdagar för att skapa intresse för Åklagarmyndigheten och åklagaryrket. Ett flertal filmer som presenterar åklagarens arbete har också tagits fram. För att öka möjligheterna för juriststudenter att träffa åklagare har föreläsningar om åklagaryrket arrangerats på olika universitet och studiebesök har anordnats på Åklagarmyndighetens huvudkontor.

Åklagarmyndigheten har återkommande haft samverkan med Ekobrottsmyndigheten om arbetsgivarpolitiska frågor, bland annat lönepolitik och kompetensförsörjning mellan myndigheterna.

CHEFSUTVECKLING OCH CHEFSFÖRSÖRJNING

Under våren fattade riksåklagaren beslut om en strategisk agenda med en gemensam målbild för myndighetens fortsatta utveckling. Den strategiska agendan är ett viktigt stöd för styrning och ledning av verksamheten och har tagits fram tillsammans med majoriteten av myndighetens chefer. Samtliga chefer har också samlats för att stärka chefskollektivet och diskutera gemensamma frågor.

En moderniserad och obligatorisk chefsutbildning har startats med nya chefer som målgrupp. Myndigheten har även startat ett nytt chefsförsörjningsprogram i syfte att identifiera och stärka medarbetare med intresse och potential för ledarskapet. Programmet löper under ett år och omfattar tio deltagare från Åklagarmyndigheten och två från Ekobrottsmyndigheten.

Myndigheten har fortsatt att delta i myndighetsgemensamma utvecklingsinsatser såsom utvecklingsprogram för chefer i staten, dialoggrupper och mentorskap. Dessutom har två nya interna dialoggrupper startats i syfte att stimulera det interna erfarenhetsutbytet och lärandet.

UTBILDNING

Åklagarmyndigheten bedriver en omfattande intern utbildningsverksamhet som riktar sig till alla medarbetare.

Lärlarledd platsutbildning är fortfarande den vanligaste undervisningsformen i myndigheten, men liksom under förra året har allt fler digitala utbildningar producerats, bland annat om arbetsmiljö och dataskydd. Många utbildningar sker dessutom helt eller delvis på distans.

Antalet utbildningsdagar per åklagare var under året 7,2 jämfört med 8,7 dagar under 2022. För administrativ personal genomfördes 1,5 utbildningsdagar per anställd under året, vilket ska jämföras med 2,8 dagar under 2022. Under 2022 hölls dock en åklagarstämma som samtliga tillsvidareanställda var inbjudna till och som bestod av två dagars kompetensutveckling med föreläsningar och seminarier. Siffrorna för 2023 och 2022 är därmed inte helt jämförbara.

Under året har rekryteringstakten av nya medarbetare varit fortsatt hög, vilket har medfört stora behov av introduktions- och grundutbildning.

Alla nya medarbetare genomför under sina första tre månader en introduktionsutbildning som lanserades 2022. Förutom två dagars lärlarledd platsundervisning består den framför allt av självstudier och digitala utbildningar.

I september sjösattes en ny grundutbildning för åklagare. Den ska vara modern, hålla en fortsatt hög kvalitet och ha ett större fokus på arbetsintegrerat lärande. Antalet lärlarledda platsutbildningsdagar på grundutbildningen har minskat till förmån för praktisk utbildning på den egna arbetsplatsen. Grundutbildningen inleds med en digital introduktionsutbildning som lanserades i januari.

Under året har även nya obligatoriska grundutbildningar för nya handläggare respektive nya chefer startat. Båda utbildningarna är uppdelade i tre delar och målet är att hålla ihop grupperna under samtliga delar för att kunna ge deltagarna de bästa förutsättningarna att etablera ett långsiktigt erfarenhetsutbyte och nätverkande med kollegor.

Vidareutbildningar har hållits om bland annat hemliga tvångsmedel, återförande av brottsutbyte, it-brott, våld i nära relationer, övergrepp mot barn – sexuella övergrepp och förundersökningsledning i grova våldsbrott.

INTERNATIONELLT UTBYTE OCH UTBILDNING

Åklagarmyndigheten är medlem i European Judicial Training Network (EJTN) och kan därmed skicka och ta emot deltagare inom ramen för de olika internationella utbyten och utbildningar som EJTN anordnar. Under året genomfördes ett trettiotal sådana utbyten.

Till följd av Sveriges ordförandeskap i EU under första halvåret 2023 var Åklagarmyndigheten tillsammans med Domstolsakademien i juni värdar för EJTN:s generalförsamling, då omkring 150 delegater och observatörer från olika länder samlades i Stockholm.

ARBETSMILJÖ

Myndigheten genomför en medarbetarundersökning vartannat år. Syftet med undersökningen är att skapa ett underlag för strategiska beslut på myndighetsnivå. Under hösten 2023 genomfördes medarbetarundersökningen och resultatet visar på en generellt positiv utveckling inom de områden som följs upp. NMI (Nöjd medarbetarindex) har till exempel ökat från index 72 (2021) till 76 (2023). Vidare bekräftar undersökningen den goda sociala och kollegiala arbetsmiljön samt att man upplever att

I september sjösattes en ny grundutbildning för åklagare. Den ska ha fokus på ett arbetsintegrerat lärande med praktisk utbildning på den egna arbetsplatsen.

2023 års medarbetarundersökning visar på en generellt positiv utveckling.

man har meningsfulla arbetsuppgifter. Kvarstående utvecklingsområden är bland annat en hög arbetsbelastning för åklagare och chefer.

För att på sikt minska arbetsbelastningen för åklagarna har den omfattande rekryteringen av aspiranter fortsatt även under 2023. Behovet att öka antalet åklagare bedöms kvarstå i viss utsträckning de närmaste åren.

Metodstödet arbetsmiljöuppföljning genomförs två gånger per år och är en förstärkning av den dagliga dialogen mellan chef och medarbetare, med fokus på den organisatoriska och sociala arbetsmiljön.

Myndigheten har fortsättningsvis möjliggjort för medarbetare att arbeta på distans upp till två dagar per vecka. Tack vare moderna och effektiva it-system fungerar distansarbetet bra och underlättar för medarbetare att förena exempelvis föräldraskap med arbete.

En revision av arbetsmiljöarbetet har även genomförts under året. Förbättringsbehov har identifierats och kommer att omhändertas under kommande år. Myndighetens styrande dokument för arbetsmiljöarbetet har reviderats.

LIKABEHANDLING

Under 2023 togs det fram ett nytt aktivitetspaket med diskussionsfrågor kring likabehandling. Syftet med aktivitetspaketet är att höja medvetenheten och kunskapen om likabehandling samt öppna för diskussioner om frågor som kan vara känsliga.

Merparten av Åklagarmyndighetens arbetsplatser har genomfört, eller planerar att genomföra, aktivitetspaketet. De flesta arbetsplatser har mångfaldsinspiratörer som har i uppdrag att, utöver sina ordinarie arbetsuppgifter, stödja cheferna i likabehandlingsarbetet. I oktober anordnades en nätverksträff med erfarenhetsutbyte och kompetensutveckling för mångfaldsinspiratörerna.

Åklagarmyndigheten kommer även i fortsättningen att utbilda medarbetare och chefer inom likabehandling.

Den årliga lönekartläggningen genomfördes tillsammans med de fackliga organisationerna.

De flesta arbetsplatser på Åklagarmyndigheten har mångfaldsinspiratörer som har i uppdrag att stödja chefer i likabehandlingsarbetet på arbetsplatsen.

SÄKERHET

Åklagarmyndigheten har en central roll i att skydda Sveriges inre säkerhet och demokrati i en tid av ökad osäkerhet. Myndigheten har därför under året inrättat en säkerhetsavdelning med en säkerhetschef som är direkt underställd myndighetsledningen.

Säkerhetsläget i Sverige och omvärlden har kraftigt försämrats under det senaste året, vilket har gjort det än tydligare att totalförsvaret behöver återuppbyggas och rättsstatens integritet värnas. Åklagarmyndigheten har ett särskilt ansvar för att bidra till uppbyggnaden av Sveriges totalförsvarsförmåga, i synnerhet inom det civila försvaret. Planeringsarbetet inom det civila försvaret har tidigare varit baserat på den fredstida krisen. Arbetet har dock ändrats i och med det nya säkerhetspolitiska läget i Sveriges närområde, vilket innebär att höjd beredskap, och i förlängningen krig, istället dimensionerar arbetet. Därför har Åklagarmyndigheten under året påbörjat en uppbyggnad av beredskaps- och krigsorganisationen samt lednings-, samverkans- och sambandsförmåga vid höjd beredskap och krig. Myndigheten har också arbetat för att stärka medarbetarnas försvarsvilja och motståndskraft mot påverkansförsök. Syftet med arbetet är att åstadkomma en samordnad kraft vid hantering av allvarliga kriser och krig. Utvecklingsarbetet har i hög utsträckning skett i samverkan med myndigheterna inom beredskapssektorn Ordning och säkerhet.

Åklagarmyndigheten har under året inrättat en säkerhetsavdelning.

Åklagarmyndigheten, liksom övrig offentlig verksamhet, behöver allt oftare bemöta otillåten påverkan och ställs därför inför komplexa säkerhetsrelaterade utmaningar. Personer med koppling till den grova och organiserade brottsligheten försöker genom otillåten påverkan i form av infiltration, hot, våld, trakasserier och skadegörelse påverka det demokratiska samhället och de myndighetsbeslut som Sveriges trygghet vilar på. Om otillåten påverkan får fäste i samhället och får till följd att statsanställda som är utsatta avstår från eller tvekar att fatta nödvändiga beslut eller vidta åtgärder kan det i förlängningen undergräva förtroendet för demokratin och möjligheten till ett fritt och tryggt liv. Arbetet med att lagföra de personer som använder sig av denna typ av påtryckningar riskerar att öka utsattheten för de som arbetar i myndigheten.

Åklagarmyndigheten bedriver därför sedan flera år ett förebyggande och operativt säkerhetsarbete. Under året har beslut fattats om att ytterligare utöka förmågan att skydda den operativa verksamheten, när det gäller både medarbetarskydd och skyddet av lokaler och andra kritiska tillgångar. Det innebär bland annat att områdena medarbetarskydd och fysisk säkerhet under 2024 kommer att få en fördubblad resursättning jämfört med tidigare år. En revidering av både arbetsmetoder och interna utbildningar har påbörjats, liksom en översyn av eventuella författningsändringar som kan behövas för att myndigheten ska kunna möta och hantera nya hot och risker.

Det nya säkerhetspolitiska läget ställer också särskilda krav på säkerhetsskyddet. Åklagarmyndigheten har därför under året beslutat att revidera den strategiska plan som styr säkerhetsskyddsarbetet på längre sikt. Vidare sker arbete för att öka resursättningen inom säkerhetsskyddsområdet, huvudsakligen för att kunna möta de krav på skydd av säkerhetskänslig verksamhet som nu ställs på myndigheten.

En reformering av områdena medarbetarskydd och fysisk säkerhet har påbörjats.

FAKTA I KORTHET

Verksamhetsstatistik

Antal inkomna och avslutade ärenden

	2019	2020	2021	2022	2023
Inkomna ärenden	171 908	181 394	182 734	176 530	177 889
Avslutade ärenden	176 246	186 498	189 034	185 426	187 066

Antal inkomna och beslutade brottsmisstankar

	2019	2020	2021	2022	2023
Inkomna brottsmisstankar	436 717	457 244	428 671	390 012	388 381
varav kvinna	80 325	88 498	83 618	75 034	77 575
varav man	353 574	366 151	342 581	312 658	308 137
varav okänd	2 818	2 595	2 472	2 320	2 669
Beslutade brottsmisstankar	445 384	472 398	439 654	397 804	393 663
varav kvinna	81 417	92 256	85 538	77 058	79 290
varav man	361 330	377 378	351 349	318 345	311 804
varav okänd	2 637	2 764	2 767	2 401	2 569

Ej registrerade brottsmisstankar (Temporära lösningen)

	2019	2020	2021	2022	2023
Beslutade brottsmisstankar	139	6 536	2 608	0	390

Antal inkomna och beslutade brott

	2019	2020	2021	2022	2023
Inkomna brott utan brottsmisstankar	23 819	24 179	26 209	24 962	23 293
Beslutade brott	27 600	28 510	29 725	27 701	27 103

Antal inkomna brottsmisstankar per brottsgrupp och förundersökningsledarskap

Brottsgrupp	Åklagarledd förundersökning					Polisledd förundersökning				
	2019	2020	2021	2022	2023	2019	2020	2021	2022	2023
Våldsbrott	43 073	44 918	43 501	42 084	44 124	6 321	6 162	5 705	5 148	5 453
Brott mot frihet och frid	44 727	45 306	46 498	49 424	50 785	8 438	8 049	8 320	6 676	6 544
Sexualbrott	13 469	15 602	16 725	15 229	14 874	1 578	1 538	2 143	1 818	1 562
Tillgreppsbrott	19 427	18 262	15 268	13 911	13 390	26 514	27 049	25 448	21 827	22 672
Skadegörelsebrott	4 245	4 343	4 099	3 832	4 020	3 984	4 677	3 977	3 044	2 991
Förmögenhetsbrott	31 220	29 691	25 624	21 281	20 869	27 619	38 335	35 305	27 149	30 362
Narkotikabrott	15 435	16 394	13 951	13 444	14 008	59 800	61 680	56 363	52 046	48 617
Trafikbrott	4 826	4 669	3 777	3 624	3 074	62 619	63 063	58 015	50 514	45 291
Miljö- och arbetsmiljöbrott	2 814	2 828	2 843	2 614	2 932	297	358	191	115	127
Övriga brott	36 660	38 616	36 986	34 695	36 121	23 651	25 704	23 932	21 537	20 565
Total	215 896	220 629	209 272	200 138	204 197	220 821	236 615	219 399	189 874	184 184

*I det som benämns som polisledd förundersökning ingår även förundersökningar ledda av andra utredande myndigheter, främst Tullverket.

Beslutade brottsmisstankar per brottsgrupp

	2019	2020	2021	2022	2023
Våldsbrott	49 099	52 590	49 510	46 397	49 025
Brott mot frihet och frid	52 408	54 535	55 790	54 420	56 322
Sexualbrott	15 077	16 755	18 426	16 956	16 419
Tillgreppsbrott	46 805	46 689	42 376	36 315	36 953
Skadegörelsebrott	8 577	9 398	8 658	7 110	6 915
Förmögenhetsbrott	61 779	71 523	61 882	51 444	53 284
Narkotikabrott	77 128	81 342	73 028	68 053	64 188
Trafikbrott	70 198	70 954	64 613	56 308	50 434
Miljö- och arbetsmiljöbrott	2 923	3 389	3 588	2 978	3 003
Övriga brott	61 390	65 223	61 783	57 823	57 120

Beslutade brottsmisstankar per beslutsgrupp

	2019	2020	2021	2022	2023
Beslutade brottsmisstankar	445 384	472 398	439 654	397 804	393 663
Förundersökning inleds inte	6 119	6 235	6 808	5 613	5 264
Förundersökning läggs ned	118 689	129 243	123 619	116 875	117 560
Åtal väcks inte	18 089	23 710	22 111	16 441	13 636
Lagföringsbeslut	236 708	249 674	227 825	204 630	204 240
- Åtal	180 379	195 330	179 959	164 693	165 807
- Företagsbot	458	480	631	586	678
- Strafföreläggande	42 009	39 449	33 688	28 153	28 717
- Åtalsunderlåtelse	13 862	14 415	13 547	11 198	9 038
Övriga beslut	65 779	63 536	59 291	54 245	52 963
- Förundersökningsledning överlämnas till utredande myndighet	37 825	35 995	33 423	30 573	27 991
- Brottsmisstanken avslutas	24 184	23 658	22 021	19 582	19 812
- Övriga	3 770	3 883	3 847	4 090	5 160

Förundersökningsbegränsningar

	2019	2020	2021	2022	2023
Förundersökning inleds inte	6 119	6 235	6 808	5 613	5 264
Antal förundersökningsbegränsningar	3 618	3 652	3 655	2 735	2 689
Andel förundersökningsbegränsningar av beslutet att förundersökning inte inleds	59,1%	58,6%	53,7%	48,7%	51,1%
Förundersökning läggs ned	118 689	129 243	123 619	116 875	117 559
Antal förundersökningsbegränsningar	17 803	20 852	19 100	18 032	17 216
Andel förundersökningsbegränsningar av beslutet att förundersökning läggs ned	15,0%	16,1%	15,5%	15,4%	14,6%

Tider

	2019	2020	2021	2022	2023
Genomströmningstid (dagar) från inkommen anmälan till beslut	140,6	143,8	139,4	141,5	147,1
Beslutstid (dagar) från inkommet beslutsunderlag till beslut	19,2	17,7	18,8	16,5	14,9

Genomströmningstid i dagar (medelvärde) 2019–2023

	2019	2020	2021	2022	2023
Samtliga beslut	140,6	143,8	139,4	141,5	147,1
Förundersökningen läggs ned	140,8	138,2	124,3	130,6	135,9
Åtal	153,7	160,7	177,7	168,8	182,9

Beslutstid i dagar (medelvärde) 2019–2023 per brottsgrupp

	2019	2020	2021	2022	2023
Våldsbrott	17,9	15,8	19,7	18,0	15,9
Brott mot frihet och frid	24,8	21,0	24,1	20,9	18,5
Sexualbrott	23,6	17,9	16,0	15,7	20,3
Tillgreppsbrott	13,3	13,7	15,6	12,3	10,1
Skadegörelsebrott	22,7	22,0	23,9	19,4	17,1
Förmögenhetsbrott	43,9	34,2	36,7	35,7	29,3
Narkotikabrott	13,1	12,3	12,8	10,9	8,8
Trafikbrott	10,7	9,4	10,3	8,4	7,4
Miljö- och arbetsmiljöbrott	21,9	34,7	21,2	14,4	7,5
Övriga brott	18,5	20,0	20,8	19,2	19,9
Samtliga brott	19,2	17,7	18,8	16,5	14,9

Lagföring

	2019	2020	2021	2022	2023
Antal brottsmisstankar som har lett till lagföring	236 708	249 674	227 825	204 630	204 240
Andel brottsmisstankar som har lett till lagföring	62,4%	61,1%	59,9%	59,6%	59,9%
Antal misstänkta personer med lagföringsbeslut	111 774	120 248	118 739	114 963	117 135
varav kvinna	18 602	20 956	20 918	20 355	21 811
varav man	92 913	98 984	97 384	94 191	94 793
varav okänd	259	308	437	417	531
Andel misstänkta personer med lagföringsbeslut	65,7%	65,2%	65,3%	66,6%	67,4%
Misstänkta personer totalt	170 221	184 477	181 877	172 494	173 891
varav kvinna	33 119	36 948	36 754	34 531	36 193
varav man	135 117	145 497	143 070	136 123	135 791
varav okänd	1 985	2 032	2 053	1 840	1 907

Andel hållna beslutsfrister

	2019	2020	2021	2022	2023
Lagstadgade beslutsfrister för unga lagöverträdare	57,7%	56,4%	56,8%	56,6%	55,3%
Lagstadgade beslutsfrister för brott mot barn	58,2%	59,5%	61,8%	58,2%	54,0%

Penningtvätt, åtgärder för tillgångssäkring och förverkande

	2019	2020	2021	2022	2023
Tillgångssäkring, antal ärenden	439	587	710	876	1 096
Förverkandeyrkanden, antal ärenden	58	155	163	221	280

Brottsutbyte

	2019	2020	2021	2022	2023
Antal ärenden med förverkandeyrkanden	848	970	1 036	1 156	1 355
Antal förverkandeyrkanden	1 402	1 389	1 567	1 800	2 149
Förverkandeyrkanden, belopp (mnkr)	134	404	1 695	232	312
Finansiella utredningar	1 181	1 342	1 358	1 632	2 202
Antal yrkanden om kvarstad	127	109	88	116	131

Antal häktade personer och varav häktade personer med restriktion första häktningsdagen, per åldersgrupp

	2019	2020	2021	2022	2023
Häktade personer	10 047	10 498	9 828	9 418	10 022
varav 15-17 år	198	139	160	194	334
varav 18-20 år	1 160	1 178	1 047	978	1 171
varav 21 år eller äldre	8 689	9 181	8 621	8 246	8 517
Antal personer med restriktion	6 843	7 578	7 271	6 956	7 705
varav 15-17 år	190	131	155	191	327
varav 18-20 år	962	1 021	945	895	1 079
varav 21 år eller äldre	5 691	6 426	6 171	5 870	6 299

Antal häktade personer och varav häktade personer med restriktion första häktningsdagen, per kön

	2019	2020	2021	2022	2023
Häktade personer	10 047	10 498	9 828	9 418	10 022
varav kvinna	742	733	736	760	834
varav man	9 305	9 765	9 092	8 658	9 188
Antal personer med restriktion	6 843	7 578	7 271	6 956	7 705
varav kvinna	515	532	569	575	653
varav man	6 328	7 046	6 702	6 381	7 052

Personalstatistik

Antal anställda och årsarbetskrafter

	2019	2020	2021	2022	2023
Totalt antal anställda per den 31 december	1 496	1 552	1 713	1 780	1 975
varav åklagare	992	1 032	1 133	1 173	1 269
varav administrativ personal	504	520	580	607	706
Andel kvinnor	68,3%	68,7%	70,0%	70,6%	72,6%
Andel män	31,7%	31,3%	30,0%	29,4%	27,4%
Genomsnittligt antal anställda	1 450	1 543	1 648	1 766	1 902
Genomsnittligt antal årsarbetskrafter	1 264	1 365	1 449	1 546	1 676

Åldersstruktur anställda, baserat på antal anställda per den 31 december

	2019	2020	2021	2022	2023
Total medelålder	43,9	43,8	43,1	43,1	42,6
Åklagare	43,6	43,2	42,4	42,2	41,8
Kvinnor	42,2	41,6	41,0	40,5	40,4
Män	45,8	45,9	45,0	45,0	44,7
Administrativ personal	44,6	44,8	44,5	44,8	44,0
Kvinnor	45,1	45,3	45,1	45,1	44,1
Män	42,5	42,8	41,8	43,7	43,7

Sjukfrånvaro, andel av total arbetstid

	2019	2020	2021	2022	2023
Totalt anställda	3,2%	2,7%	2,6%	3,1%	2,9%
Yngre än 30 år	3,9%	1,9%	2,3%	1,9%	1,5%
30-49 år	2,7%	2,3%	2,3%	2,7%	2,5%
50 år och äldre	4,1%	3,7%	3,1%	4,1%	3,9%
Kvinnor	3,8%	2,9%	2,8%	3,5%	3,3%
Kvinnor yngre än 30 år	4,5%	2,1%	2,6%	2,3%	1,7%
Kvinnor 30-49 år	3,3%	2,7%	2,5%	3,0%	3,0%
Kvinnor 50 år och äldre	4,9%	3,6%	3,5%	5,1%	4,6%
Män	1,9%	2,2%	2,0%	2,0%	1,7%
Män yngre än 30 år	0,9%	1,0%	1,4%	0,9%	0,8%
Män 30-49 år	1,3%	1,2%	1,8%	1,9%	1,3%
Män 50 år och äldre	2,9%	3,8%	2,4%	2,4%	2,6%

Statistik över intäkter och kostnader

Fördelning av intäkter och kostnader per verksamhet

	2019	2020	2021	2022	2023
Utredning och lagföring					
Intäkter, mnkr	1 569	1 665	1 800	1 975	2 235
varav intäkter av anslag, mnkr	1 538	1 630	1 765	1 938	2 188
varav övriga intäkter, mnkr	31	34	34	37	47
Kostnader, mnkr	1 569	1 665	1 800	1 974	2 235
Rättsutveckling och rättslig styrning					
Intäkter, mnkr	70	71	69	76	84
varav intäkter av anslag, mnkr	69	69	68	74	83
varav övriga intäkter, mnkr	1	1	1	1	2
Kostnader, mnkr	70	71	69	76	84

Kostnad per brottsmisstanke, kr

	2019	2020	2021	2022	2023
Kostnad per beslutad brottsmisstanke	3 522	3 738	4 093	4 963	5 677

Kostnad per brottsmisstanke och brottsgrupp, kr

	2019	2020	2021	2022	2023
Våldsbrott	7 475	8 171	8 529	9 981	11 212
Brott mot frihet och frid	3 344	3 228	3 254	3 518	3 759
Sexualbrott	9 707	10 444	9 764	11 231	13 273
Tillgreppsbrott	4 430	3 939	4 620	5 159	5 668
Skadegörelsebrott	1 902	2 194	2 469	2 724	2 680
Förmögenhetsbrott	2 685	2 026	2 870	3 994	4 015
Narkotikabrott	2 629	2 652	3 762	4 563	5 430
Trafikbrott	1 200	1 253	1 576	1 846	2 090
Miljö- och arbetsmiljöbrott	15 355	15 029	13 589	17 250	20 263
Övriga brott	2 584	2 744	3 170	4 348	5 234

FINANSIELL REDOVISNING

Resultaträkning

Belopp i tusental kronor

	Not	2023	2022
Verksamhetens intäkter			
Intäkter av anslag		2 270 765	2 011 695
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	1	35 224	33 640
Intäkter av bidrag	2	5 025	3 560
Finansiella intäkter	3	8 329	1 261
Summa verksamhetens intäkter		2 319 343	2 050 157
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	4	-1 810 719	-1 628 680
Kostnader för lokaler	5	-182 646	-157 284
Övriga driftkostnader	6	-273 347	-216 241
Finansiella kostnader	7	-3 980	-935
Avskrivningar och nedskrivningar	8	-48 650	-47 016
Summa verksamhetens kostnader		-2 319 343	-2 050 157
Verksamhetsutfall		0	0
Transfereringar			
Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag		0	0
Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag		35	0
Lämnade bidrag		-35	0
Saldo		0	0
Årets kapitalförändring		0	0

Balansräkning

Belopp i tusental kronor

	Not	2023-12-31	2022-12-31
TILLGÅNGAR			
Immateriella anläggningstillgångar			
Balanserade utgifter för utveckling	9	0	0
Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar	10	7 095	9 335
Summa immateriella anläggningstillgångar		7 095	9 335
Materiella anläggningstillgångar			
Förbättringsutgifter på annans fastighet	11	43 009	21 034
Maskiner, inventarier, installationer m.m.	12	80 915	82 995
Summa materiella anläggningstillgångar		123 924	104 029
Finansiella anläggningstillgångar			
Andra långfristiga fordringar	13	199	135
Summa finansiella anläggningstillgångar		199	135
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar		24	20
Fordringar hos andra myndigheter	14	29 226	24 583
Övriga kortfristiga fordringar	15	68	30
Summa kortfristiga fordringar		29 318	24 634
Periodavgränsningsposter			
Förutbetalda kostnader		112 234	116 555
Upplupna bidragsintäkter		2 107	1 279
Summa periodavgränsningsposter	16	114 341	117 835
Avräkning med statsverket	17	-101 357	-77 865
Kassa och bank			
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	18	240 806	190 074
Summa kassa och bank		240 806	190 074
SUMMA TILLGÅNGAR		414 326	368 176

	Not	2023-12-31	2022-12-31
KAPITAL OCH SKULDER			
Myndighetskapital			
Statskapital	19	156	156
Balanserad kapitalförändring		0	0
Kapitalförändring enligt resultaträkningen		0	0
Summa myndighetskapital		156	156
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	20	6 662	6 320
Övriga avsättningar	21	21 645	18 432
Summa avsättningar		28 307	24 753
Skulder m.m.			
Lån i Riksgäldskontoret	22	119 863	112 181
Kortfristiga skulder till andra myndigheter		56 307	49 916
Leverantörsskulder		46 851	34 837
Övriga kortfristiga skulder	23	27 935	26 099
Summa skulder m.m.		250 956	223 033
Periodavgränsningsposter			
Upplupna kostnader	24	133 355	117 933
Oförbrukade bidrag	25	1 553	2 302
Summa periodavgränsningsposter		134 908	120 235
SUMMA KAPITAL OCH SKULDER		414 326	368 176
Ansvarförbindelser:		Inga	Inga

Anslagsredovisning

Redovisning mot anslag 2023, belopp i tusental kronor

Anslag (Not 26)	Ingående överföringsbelopp	Årets tilldelning enligt regleringsbrev	Indragning	Totalt disponibelt belopp	Utgifter*	Utgående överföringsbelopp**
UTGIFTSOMRÅDE 4. RÄTTSVÄSENDET						
1:3 Åklagarmyndigheten (Ramanslag)						
ap. 1 Åklagarmyndigheten (ram)	83 092	2 302 661	-20 895	2 364 858	2 262 569	102 289
UTGIFTSOMRÅDE 7. INTERNATIONELLT BISTÅND						
1:1 Biståndsverksamhet (Ramanslag)						
ap. 44 Internationell civil kris- hantering - del till Åklagar- myndigheten (ram)	3 722	9 500	-3 437	9 785	8 899	886
SUMMA ANSLAG	86 814	2 312 161	-24 331	2 374 643	2 271 468	103 175

*Intäkter av anslag är enligt resultaträkningen 2 270 765 tkr. I summan 2 270 765 tkr ingår en minskning av semesterlöneskulden av semesterdagar från 2008 eller tidigare med 704 tkr. Summan utgifter 2 271 468 tkr är därmed 704 tkr högre jämfört med intäkter av anslag enligt resultaträkningen.

**Anslagssparandet från 2023 är främst en följd av att vi hade ett ingående sparande från 2022. Andra faktorer som bidrog till överskottet var en lägre pensionspremie än väntat, rekryteringar som tillträdde senare och lägre kostnader för underhållsavtal.

FINANSIELLA VILLKOR

1:1 Biståndsverksamhet (Ramanslag)

Personalbidrag (högst)***	7 500
Utnyttjande inom ramen för EU	1 726
Utnyttjande inom ramen för FN enligt regleringsbrev dnr UD2023/16104 avseende International Criminal Court (Internationella brottmålsdomstolen)	5 899
Insatsnära verksamhet (högst)	1 000
Utnyttjad	175
Förvaltningskostnader (högst)	1 100
Utnyttjad	1 100

***Tilldelade anslagsposten för personalbidrag har överskridits med ca 125 tkr vilket tas från anslagsposten för insatsnära verksamhet enligt överenskommelse med departementet. Totala kostnaden är inom ramen för det totala tilldelade anslaget enligt regleringsbrevet.

Tilläggsupplysningar och noter

Alla belopp redovisas i tusentals kronor (tkr) om inget annat anges. Till följd av detta kan summeringsdifferenser förekomma.

REDOVISNINGS- OCH VÄRDERINGSPRINCIPER

Allmänt

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

Värdering av fordringar och skulder

Fordringar är värderade till det belopp som beräknas bli betalt. Skulder är upptagna till nominella belopp.

Periodavgränsningsposter

Som periodavgränsningspost bokförs belopp överstigande 50 tkr.

Värdering av anläggningstillgångar

Tillgångar avsedda för stadigvarande bruk med ett anskaffningsvärde på minst ett halvt prisbasbelopp och en beräknad ekonomisk livslängd på tre år eller längre definieras som anläggningstillgångar.

Beloppsgränsen för att redovisa förbättringsutgifter på annans fastighet som anläggningstillgång är 100 000 kronor.

Anläggningstillgångar skrivs av linjärt över den ekonomiska livslängden.

Följande avskrivningstider tillämpas:

Balanserade utgifter för utveckling	5 år
Datorer och kringutrustning	3 år
Servrar	3-5 år (beroende på typ av server)
Licensavgift och motsvarande för anskaffning av dataprogram	3-5 år (beroende på typ av licens och avtalstid)
Bilar, kontorsmaskiner, systemprogramvaror	5 år
Möbler, telefonväxlar, larmanläggningar, datanät	10 år
Förbättringsutgifter på annans fastighet	Anpassas till hyreskontraktets längd eller till förväntad nyttjandeperiod

Noter till resultaträkningen

Belopp i tusental kronor (om inte annat anges)

	2023	2022
Not 1. Intäkter av avgifter och andra ersättningar		
Intäkter enligt 4 § avgiftsförordningen		
Ekobrottsmyndigheten administrativa tjänster m.m.	33 854	31 724
Övriga intäkter av avgifter enligt 4 § avgiftsförordningen	1 002	1 587
Övriga intäkter	368	329
Summa intäkter av avgifter och andra ersättningar	35 224	33 640
Not 2. Intäkter av bidrag		
Bidrag från myndigheter, EU:s institutioner m.m.	5 025	3 560
Summa intäkter av bidrag	5 025	3 560
Not 3. Finansiella intäkter		
Ränteintäkterna är högre 2023 än mot 2022 på grund av högre ränta samt ett högre saldo på räntekontot hos Riksgäldskontoret.		
Ränta på räntekonto hos Riksgäldskontoret	8 300	1 256
Övriga finansiella intäkter	29	5
Summa finansiella intäkter	8 329	1 261
Not 4. Kostnader för personal		
Personalkostnaderna har ökat med cirka 182,0 miljoner kronor i förhållande till 2022, vilket motsvarar en ökning med 11,2 procent. Lönekostnaderna har ökat till följd av att antalet anställda har ökat samt lönerevision. Nytt jouravtal tecknades i april 2022 vilket har gjort att kostnaderna för detta har ökat mot 2022. Konsultarvoden till uppdragstagare uppgår till 0,86 % av lönesumman.		
Lönekostnader, exklusive avgifter	1 082 080	977 976
<i>varav konsultarvoden till uppdragstagare</i>	<i>9 343</i>	<i>10 845</i>
Avtalade sociala avgifter	663 717	594 212
Övriga personalkostnader	64 922	56 492
Summa kostnader för personal	1 810 719	1 628 680
Not 5. Kostnader för lokaler		
Kostnaderna för lokaler har ökat med 25,4 miljoner kronor jämfört med 2022, vilket motsvarar en ökning med 16,1 procent. Ökningen beror på villkorsändringar samt indexuppräkning av bashyra och driftskostnader i myndighetens hyreskontrakt. Ökningen beror även på en viss utökning av lokalytan och kostnader för genomförda lokalanpassningar.		
Summa kostnader för lokaler	182 646	157 284
Not 6. Övriga driftkostnader		
Övriga driftkostnader har ökat med 57,1 miljoner kronor jämfört med 2022, vilket motsvarar en ökning med 26,4 procent. Ökningen avser främst it-verksamheten där konsultkostnaderna samt kostnader för datortillbehör och mobiler har ökat. Kostnaderna för resor är högre 2023 mot 2022 på grund av mer resor efter pandemin.		
Summa övriga driftkostnader	273 347	216 241

Noter till resultaträkningen	2023	2022
Not 7. Finansiella kostnader		
Räntekostnaderna har ökat mellan 2022 och 2023 eftersom myndigheten har haft ökade investeringar som medfört högre lån och eftersom räntan har höjts.		
Ränta på lån i Riksgäldskontoret	3 835	921
Ränta på räntekonto i Riksgäldskontoret	120	-
Övriga finansiella kostnader	25	14
Summa finansiella kostnader	3 980	935
Not 8. Avskrivningar och nedskrivningar		
Avskrivningskostnaderna har ökat främst till följd av högre investeringskostnader inom it-verksamheten.		
Summa avskrivningar och nedskrivningar	48 650	47 016

Noter till balansräkningen

Belopp i tusental kronor (om inte annat anges)

	2023-12-31	2022-12-31
Not 9. Balanserade utgifter för utveckling		
Tillgångarnas anskaffningsvärde (IB)	128 180	128 180
Årets balanserade utgifter för utvecklingsverksamhet	0	0
Avgående tillgångar (utrangerade tillgångar)	-	-
Utgående anskaffningsvärde	128 180	128 180
Ackumulerade avskrivningar (IB)	-128 180	-128 180
Årets avskrivningar	0	0
Utgående avskrivningar	-128 180	-128 180
Bokfört restvärde	0	0
Not 10. Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar		
Tillgångarnas anskaffningsvärde (IB)	57 886	56 472
Tillkommande tillgångar (årets anskaffning)	1 049	1 581
Avgående tillgångar (utrangerade tillgångar)	-4 050	-167
Utgående anskaffningsvärde	54 885	57 886
Ackumulerade avskrivningar (IB)	-48 551	-45 258
Årets avskrivningar	-3 257	-3 461
Avgående tillgångar (utrangerade tillgångar)	4 018	167
Utgående avskrivningar	-47 790	-48 551
Bokfört restvärde	7 095	9 335
Not 11. Förbättringsutgifter på annans fastighet		
Bokfört värde har ökat från 2022 till 2023 på grund av utökning av myndighetens lokaler och ombyggnader inklusive säkerhetsanpassningar, till följd av att antalet anställda har ökat.		
Tillgångarnas anskaffningsvärde (IB)	82 598	76 956
Tillkommande tillgångar (årets anskaffning)	25 232	5 642
Avgående tillgångar (utrangerade tillgångar)	-	-
Utgående anskaffningsvärde	107 830	82 598
Anskaffningsvärde pågående förbättringsarbeten	0	111
Pågående förbättringsarbeten, årets utgifter	6 055	-111
Utgående anskaffningsvärde för pågående arbete	6 055	0
Ackumulerade avskrivningar (IB)	-61 564	-53 249
Årets avskrivningar	-9 312	-8 315
Utgående avskrivningar	-70 876	-61 564
Bokfört restvärde	43 009	21 034

Noter till balansräkningen	2023-12-31	2022-12-31
Not 12. Maskiner, inventarier, installationer, m.m.		
Tillgångarnas anskaffningsvärde (IB)	262 525	248 641
Tillkommande tillgångar (årets anskaffning)	34 548	22 423
Avgående tillgångar (sålda, utrangerade tillgångar)	-20 136	-8 539
Utgående anskaffningsvärde	276 937	262 525
Ackumulerade avskrivningar (IB)	-179 530	-152 763
Årets avskrivningar	-36 081	-35 241
Avgående tillgångar (utrangerade tillgångar)	19 590	8 474
Utgående avskrivningar	-196 022	-179 530
Bokfört restvärde	80 915	82 995
Not 13. Andra långfristiga fordringar		
Hysesdeposition	199	135
Summa andra långfristiga fordringar	199	135
Not 14. Fordringar hos andra myndigheter		
Mervärdesskattfordran	25 643	20 585
Övriga fordringar hos andra myndigheter	3 583	3 998
Summa fordringar hos andra myndigheter	29 226	24 583
Not 15. Övriga kortfristiga fordringar		
Korrigeringar av löneutbetalningar	68	30
Summa övriga kortfristiga fordringar	68	30
Not 16. Periodavgränsningsposter		
Förutbetalda hyror	45 312	42 440
Upplupna bidragsintäkter	2 107	1 279
Övriga förutbetalda kostnader	66 923	74 115
Summa periodavgränsningsposter	114 341	117 835

Noter till balansräkningen	2023-12-31	2022-12-31
Not 17. Avräkning med statsverket		
Anslag i icke räntebärande flöde		
Ingående balans	4 457	2 949
Redovisat mot anslag	8 899	6 033
Medel hänförliga till transfereringar m.m. som betalats till icke räntebärande flöde	-12 490	-4 525
Fordringar/skulder avseende anslag i icke räntebärande flöde	866	4 457
Anslag i räntebärande flöde		
Ingående balans	-83 092	-16 594
Redovisat mot anslag	2 262 569	2 006 751
Anslagsmedel som tillförts räntekonto	-2 302 661	-2 073 249
Återbetalning av anslagsmedel	20 895	0
Fordringar/skulder avseende anslag i räntebärande flöde	-102 289	-83 092
Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag		
Ingående balans	770	1 858
Redovisat mot anslag under året enligt undantagsregeln	-704	-1 088
Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag	66	770
Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto i Riksbanken		
Ingående balans	0	0
Inbetalningar i icke räntebärande flöde	1 500	2 500
Utbetalningar i icke räntebärande flöde	-13 990	-7 025
Betalningar hänförliga till anslag och inkomsttitlar	12 490	4 525
Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto i Riksbanken	0	0
Utgående balans avräkning med statsverket	-101 357	-77 865
Not 18. Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret		
Ingående saldo	190 074	151 010
Förändring under året	50 732	39 064
Summa behållning räntekonto	240 806	190 074
Not 19. Statskapital		
Statskapital utan avkastningskrav (IB)	156	176
Årets förändring statskapital	0	-20
Årets kapitalförändring	0	0
Utgående balans statskapital	156	156

Noter till balansräkningen	2023-12-31	2022-12-31
Not 20. Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser		
Avsättning för pensioner		
Ingående avsättning	6 320	5 974
Årets pensionskostnad	1 904	2 273
Årets pensionsutbetalningar	-1 562	-1 927
Summa utgående avsättning för pensioner	6 662	6 320
Not 21. Övriga avsättningar		
Avsättning för lokalt aktivt omställningsarbete		
Ingående avsättning	18 432	16 279
Årets avsättning	3 212	2 898
Avräknade kostnader	-	-745
Summa avsättning för lokalt aktivt omställningsarbete	21 645	18 432
Not 22. Lån i Riksgäldskontoret		
Ingående skuld	112 181	128 950
Lån upptagna under året	56 847	30 318
Årets amorteringar	-49 165	-47 087
Summa lån i Riksgäldskontoret	119 863	112 181
Ekonomiska villkor		
Låneram	190 000	190 000
Utnyttjad i Riksgäldskontoret	119 863	112 181
Not 23. Övriga kortfristiga skulder		
Personalens källskatt	27 394	25 857
Övriga skulder	541	243
Summa övriga kortfristiga skulder	27 935	26 099
Not 24. Upplupna kostnader		
Upplupna löner	8 454	7 812
Semesterlöneskuld	110 737	103 737
Övriga upplupna kostnader	14 164	6 384
Summa upplupna kostnader	133 355	117 933

Noter till balansräkningen	2023-12-31	2022-12-31
Not 25. Oförbrukade bidrag		
SIDA-finansierat projekt med Polismyndigheten		
IB	0	435
Bidrag	0	705
Förbrukning	0	-836
Återbetalning	0	-304
Summa oförbrukat bidrag	0	0
Regeringsuppdrag hedersrelaterad brottslighet m.m.		
IB	1 339	2 742
Bidrag	1 500	2 500
Förbrukning	-783	-1 161
Återbetalning	-1 339	-2 742
Summa oförbrukat bidrag	717	1 339
Oförbrukade medel för uppdragen återbetalas under 2024.		
Uppdrag regionala center mot arbetslivskriminalitet		
IB	963	-
Bidrag	1 000	1 000
Förbrukning	-293	-37
Återbetalning	-963	-
Summa oförbrukat bidrag	707	963
Oförbrukade medel för uppdraget återbetalas under 2024.		
Krisberedskap MSB		
IB	0	-
Bidrag	1 200	-
Förbrukning	-1 071	-
Summa oförbrukat bidrag	129	0
Oförbrukade medel för uppdraget återbetalas under 2024.		
Summa oförbrukade bidrag totalt	1 553	2 302

Not till anslagsredovisningen

Belopp i tusental kronor (om inte annat anges)

	2023	2022
Not 26. Anslagsredovisning		
Årets tilldelning enligt regleringsbrev:		
Utgiftsområde 4 Rättsväsendet, Anslag 1:3 ap. 1		
Tilldelning enligt regleringsbrev för budgetåret 2023 regeringsbeslut 2022-12-22, 2023-06-15	2 302 661	2 073 249
Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd, Anslag 1:1 ap. 44		
Tilldelning enligt regleringsbrev för budgetåret 2023 regeringsbeslut 2022-12-22, 2023-05-17, 2023-11-16	9 500	9 500
Summa årets tilldelning enligt regleringsbrev	2 312 161	2 082 749

Ersättningar enligt 7 kap. 2 § förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag

Belopp i tusental kronor

Redovisning av skattepliktiga ersättningar och andra förmåner som betalats ut under räkenskapsåret samt för dessa personer uppdrag som styrelseledamot i andra statliga myndigheter och uppdrag som styrelseledamot i aktiebolag.

	2023
Ledande befattningshavare hos Åklagarmyndigheten	
Petra Lundh Ledamot, Arbetsgivarverkets styrelse	1 235
Katarina Johansson Welin Ledamot, Domstolsverkets insynsråd	1 414
Marie-Louise Ollén Suppleant, Clar ekonomi AB	1 226
Insynsrådet	
Mattias Vepsä, från 2023-04-01 Ledamot, Polismyndighetens regionala insynsråd Stockholm Ledamot, Socialstyrelsens rättsliga råd	2
Thomas Lybeck, från 2023-04-01	0
Charlotte Nordström, från 2023-04-01 Ledamot, Första AP-fonden (AP1) Ledamot, Turistrådet Västsverige AB Ledamot, Nordströms i Skara AB	4
Johan Eriksson Ledamot, Sveriges advokatsamfunds huvudstyrelse Ledamot, Advokatfirman Johan Eriksson Ledamot, Fängslande föreläsningar AB	2
Malena Grann	2
Caroline Oredsson	4
Daniel Vesterhav	4
Jan Josefsson	2
Gustaf Lantz, fram till 2023-03-31 Ledamot, Polismyndighetens Region Mitt insynsråd	0
Janne Grönholm fram till 2023-03-31	0
Louise Meijer, fram till 2023-03-31 Ledamot, Polismyndighetens insynsråd Suppleant, Riksbankens jubileumsfond	0

Sammanställning av väsentliga uppgifter

Belopp i tusental kronor

	2023	2022	2021	2020	2019
Låneram					
Beviljad i regleringsbrevet	190 000	190 000	170 000	140 000	140 000
Utnyttjad	119 863	112 181	128 950	109 883	101 223
Kontokredit hos Riksgäldskontoret					
Beviljad i regleringsbrevet	100 000	95 000	87 000	82 000	75 000
Maximalt utnyttjad	0	0	0	0	0
Räntekonto					
Ränteintäkter	8 300	1 256	0	-8	-401
Räntekostnader	120	921	0	0	0
Intäkter av avgifter och andra ersättningar					
Budget i regleringsbrevet	0	0	0	0	0
Utfall	35 224	33 640	32 006	29 844	28 987
Anslagskredit					
Beviljad i regleringsbrevet	69 079	61 617	52 417	50 957	48 322
Utnyttjad kredit	0	0	0	0	0
Anslag					
Anslagssparande	103 175	86 814	21 867	41 068	36 707
Medeltal under året					
Årsarbetskrafter	1 676	1 546	1 449	1 365	1 264
Anställda	1 902	1 766	1 648	1 543	1 450
Driftkostnad					
Per årsarbetskraft	1 352	1 295	1 255	1 242	1 264
Kapitalförändring					
Årets kapitalförändring	0	0	0	0	0
Balanserad kapitalförändring	0	0	0	0	0

Intern styrning och kontroll

Riksåklagaren ansvarar för den interna styrningen och kontrollen inom Åklagarmyndigheten. Myndigheten omfattas av förordningen (2007:603) om intern styrning och kontroll samt internrevisionsförordningen (2006:1228) vilket innebär särskilda krav.

Myndighetsstyrning och rättslig styrning

Baserat på en intern utvecklingsprocess kring ledning och styrning fattade riksåklagaren i april 2023 beslut om en strategisk agenda. Agendan beskriver Åklagarmyndighetens målbild samt hur myndigheten ska säkerställa en förmåga att utföra sina uppgifter. Agendan utgör en bas i arbetet med att utforma myndighetens styrdokument, bland annat den årliga verksamhetsplanen. Åklagarmyndighetens styrmodell har under 2023 dokumenterats och fastställts av riksåklagaren samt publicerats på intranätet.

Det löpande uppföljningsarbetet har under 2023 fokuserat på att integrera uppföljning av myndighetens verksamhet, ekonomi och kompetens. Kompetensförsörjningen är ett viktigt verktyg för att möta de förväntningar och utmaningar som verksamheten står inför.

Månatliga verksamhetsuppföljningar kompletteras med tertialvisa rapporter. Resultatdialoger mellan myndighetsledning och chefer för åklagarområden, Nationella åklagaravdelningen samt övriga avdelningar ligger till grund för analyser och bedömningar.

I myndighetens arbetsordning tydliggörs ansvarsfördelningen vad gäller styrningsfrågor liksom myndighetens delegationsordning samt vad chefsansvaret omfattar.

Den rättsliga styrningen bedrivs genom rättsutveckling (riktlinjer och vägledningar), tillsyn (bland annat överprövningar) samt genom ärenden i Högsta domstolen (prejudikatfrågor). Syftet är att säkerställa att åklagarnas rättstillämpning håller hög och jämn kvalitet genom hela utrednings- och beslutsprocessen.

Övergripande intern styrning och kontroll

Under 2022 genomfördes en översyn av myndighetens arbete med intern styrning och kontroll. Interna styrdokument och metodstöd reviderades och uppdaterades, den övergripande processen för myndighetens arbete med intern styrning och kontroll tydliggjordes. Roller och funktioner i riskhanteringsprocessen definierades och tre nivåer för identifierade risker utarbetades.

Inför 2023 utvecklades ett ISK-intyg som omfattar ett antal frågor kring bland annat riskidentifiering och oegentligheter. Alla chefer direkt underställda riksåklagaren har skriftligt besvarat om man anser att den interna styrningen och kontrollen har varit betryggande inom det egna verksamhetsansvaret. Inga brister har rapporterats.

Riskhantering

Riskidentifieringsprocessen som genomfördes hösten 2022 resulterade i att fyra risker, efter beslut av riksåklagaren, inkluderades i myndighetens riskhanteringsplan för 2023. Riskhanteringsplanen följdes upp i samband med tertial 1 och vid höstens planeringsuppföljning i vilken det också ingick att identifiera eventuella nya väsentliga risker. Planeringsuppföljningen möjliggör en integrering med planeringen inför kommande verksamhetsår. Efter respektive uppföljningstillfälle fattar riksåklagaren beslut om att fastställa en uppdaterad riskhanteringsplan.

Myndighetens väsentliga risker bedöms ha hanterats på ett ändamålsenligt sätt.

Förebyggande av oegentligheter

Myndigheten har etablerade kontroller och rutiner i it-system och processer – till exempel för ärendehandläggning samt löne- och ekonomihantering – som bidrar till att minska risken för korrupktion och andra oegentligheter. Utöver de riktlinjer och handböcker som reglerar och stödjer korrekt agerande på specifika områden finns det etiska riktlinjer för att främja en god myndighetskultur. Riktlinjerna

ingår i introduktionen av nyanställda samt i grundutbildningen för all personal och i relevant vidareutbildning. Etiska dilemman ska diskuteras på samtliga arbetsplatser minst en gång per år.

Exempel på befintliga rutiner och kontrollprocesser mot oegentligheter finns dokumenterade och är tillgängliga för alla som ansvarar för riskanalyser. Väsentliga risker som kan ha koppling till oegentligheter hanteras i särskild ordning i myndighetens riskhanteringsprocess.

Ett särskilt metodstöd har tagits fram som beskriver hur man på sin arbetsplats kan arbeta praktiskt med att förebygga olika typer av oegentligheter.

Tillsynsavdelningen är ansvarig för att ta emot anmälningar om misstänkta oegentligheter. Åklagarmyndigheten har en visseblåsarfunktion som under 2022 uppdaterades i syfte att uppfylla de krav som följde av den nya visseblåsarlagen. Under 2023 har ett ärende inkommit till visseblåsarfunktionen.

Intern miljö

Möjligheter till utvecklingsinsatser av myndighetens interna miljö ses kontinuerligt över.

Som ett resultat av myndighetens tillväxt – med bland annat många nya åklagare – har även den administrativa personalen utökats. En moderniserad och obligatorisk chefsutbildning för nya chefer har lanserats liksom ett nytt chefsförsörjningsprogram. En ny obligatorisk grundutbildning för nyanställda handläggare har startat. I syfte att ytterligare utöka förmågan att skydda verksamheten, såväl medarbetare som lokaler och andra kritiska tillgångar, har en säkerhetsavdelning inrättats.

Arbetsmiljöuppföljningar görs två gånger per år. Utvärderingar av dessa samt den medarbetarundersökning som genomförs vartannat år, bidrar till att kontinuerligt stärka myndighetens arbetsmiljö. Hösten 2023 genomfördes en medarbetarundersökning där resultatet visar på en generellt positiv utveckling.

Internrevision

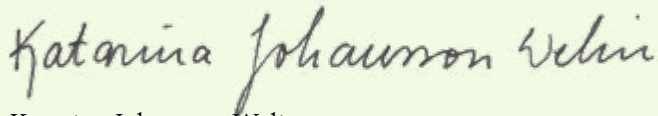
Internrevisionen har under 2023 tillsatts med ny internrevisionschef. En granskning inom området för kompetensförsörjning har genomförts under året. Granskningen omfattar myndighetens arbete med kompetensanalys och nyttjandet av åklagarrevisorer samt beredningsjurister. En rapport beräknas beslutas under våren 2024.

Årsredovisningens undertecknande

Jag bedömer att den interna styrningen och kontrollen vid myndigheten har varit betryggande under den period som årsredovisningen avser.

Jag intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

Stockholm den 20 februari 2024

Katarina Johansson Welin
Tf riksåklagare

Förteckning över särskild återrapporering

Här framgår sidhänvisning för de särskilda återrapporeringskrav och uppdrag som enligt regleringsbrev från justitie- och utrikesdepartementen samt instruktion för Åklagarmyndigheten ska redovisas i myndighetens årsredovisning. Sidhänvisningarna pekar på de sidor där den huvudsakliga återrapporteringen sker. Ytterligare relevant information kan förekomma i andra delar av årsredovisningen.

Återrapporeringskrav	Sid
Grov brottslighet med koppling till kriminella nätverk	45-46
Tillgångsriktad brottsbekämpning	50-52
Införande av ett permanent snabbförfarande i brottmål (snabbare lagföring)	43-44
Mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck	38-40
Anslutning till e-Evidencesystemet	58
Internetrelaterade sexuella övergrepp mot barn	37
Uppdrag	Sid
Internationell civil krishantering och fredsfrämjande	72-73
Information till regeringen enligt myndighetens instruktion	Sid
I vilken utsträckning tidsfristerna enligt lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare och 2 a § förundersökningskungörelsen (1947:948) har hållits	36-38 41-43
Handläggningen av ärenden om finansiering av terrorism eller särskild allvarlig brottslighet enligt 6§ terroristbrottslagen (2022:666) eller försök till sådant brott, och brott enligt lagen (2014:307) om straff för penningtvättsbrott	48-50
Tillämpningen av reglerna om häktning och restriktioner, varvid uppgifter som avser häktade personer i åldersgrupperna 15-17 år respektive 18-20 år ska redovisas särskilt	52-56
laktagelser som gjorts inom ramen för den rättsliga tillsynsverksamheten	59-60

Bilder:

Anders Andersson, Eurojust, Jessica Gow/TT, Per Groth,
Johan Gunséus, Anders Humlebo/TT, Anna Knöfel Magnusson,
Mikaela Landeström/TT, Alexander Lindström, Johan Nilsson/TT,
Polismyndigheten, Minna Ridderstolpe/Polismyndigheten.

Grafisk form och produktion: Sinfo Yra

Tryck: AJ E-print AB

Februari 2024

ÅKLAGARMYNDIGHETEN